

Uchwała nr LXIII/557/2014
Rady Gminy Świdnica
z dnia 24 października 2014r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Świdnica na lata 2014 - 2020.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.) Rada Gminy Świdnica uchwala, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Świdnica na lata 2014 - 2020 stanowiącą załącznik do uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Świdnica.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń i publikację w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Świdnica.

PRZEWODNICZĄCA
Rady Gminy Świdnica
Regina Adamska
Regina Adamska

Uzasadnienie

Uchwały nr LXIII/557/2014
Rady Gminy Świdnica

z dnia 24. października 2014r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Świdnica na lata 2014 - 2020.

Zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 6 cytowanej w podstawie prawnej ustawy o samorządzie gminnym uchwalanie programów gospodarczych należy do wyłącznej właściwości rady gminy. Strategia jako jeden z najważniejszych dokumentów określających kierunki rozwoju jednostki samorządu terytorialnego, będzie podstawowym dokumentem długofalowej polityki gminy w sferze społecznej, przestrzennej i gospodarczej. Strategia Rozwoju Gminy Świdnica na lata 2014 - 2020 została opracowana z uwzględnieniem istniejących zasobów, badań ankietowych oraz przy wykorzystaniu wcześniejszych opracowań dotyczących Gminy Świdnica.

Okres obowiązywania Strategii Gminy Świdnica przyjęty na lata 2014–2020 zgodny jest z okresem obowiązywania Strategii Rozwoju Kraju i okresem wdrażania Polityki Spójności Unii Europejskiej. Dzięki temu niniejsza Strategia będzie spójna ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 oraz Regionalnym Programem Operacyjnym dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020.

Dokument został zaopiniowany przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w zakresie oddziaływania na środowisko. Przeprowadzono również otwarte konsultacje społeczne projektu - nie zgłoszono uwag do projektu.

Spis treści: S. Pamula

Wojownik
Dzielnica Infrastruktury Technicznej
Bartłomiej Strózik

RADCA PRAWNY

Jarosław Wasyliszyn
WI-346

Załącznik
do uchwały nr LXIII/557/2014
Rady Gminy Świdnica
z dnia 24 października 2014 r.

Strategia Rozwoju Gminy Świdnica na lata 2014 – 2020

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	3
II.	ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ GMINY ŚWIDNICA	4
1	Przestrzeń i środowisko	4
1.1	Położenie geograficzne gminy	4
1.2	Uwarunkowania przyrodnicze	5
1.3	Ochrona środowiska	7
2	Analiza społeczna	9
2.1	Demografia	9
2.2	Rynek pracy	11
2.3	Kultura	13
2.4	Aktywność społeczna i organizacje pozarządowe	22
2.5	Edukacja	27
2.6	Pomoc społeczna	30
2.7	Opieka zdrowotna	33
2.8	Profilaktyka w zakresie ochrony zdrowia mieszkańców	34
3	Analiza gospodarcza	35
3.1	Struktura lokalnej gospodarki	35
3.2	Transport	37
3.3	Zasoby mieszkaniowe	39
3.4	Infrastruktura wodno-kanalizacyjna	40
3.5	Gospodarka odpadami	44
3.6	Infrastruktura teleinformatyczna	46
3.7	Turystyka	47
4	Gospodarka finansowa Gminy Świdnica	48
5	Fotografia Gminy Świdnica na tle Województwa Dolnośląskiego i Powiatu Świdnickiego	51
6	Wyniki badania ankietowego	57
III.	ANALIZA SWOT	62
1.	Sfera gospodarcza	62
2.	Sfera społeczna	63
3.	Infrastruktura i środowisko	65
IV.	STRATEGIA	67
1.	Wstęp	67
2.	Wizja rozwoju	68
3.	Strategia rozwoju	70
V.	ZAŁOŻENIA SYSTEMU REALIZACJI STRATEGII	117
1.	Wstęp	117
2.	Wdrażanie Strategii	117
3.	Monitorowanie Strategii	118
4.	Ocena realizacji Strategii Rozwoju (ewaluacja)	119
VI.	TABELA WYKORZYSTANE DO ANALIZY SYTUACJI SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ	121
VII.	SPISY	125
1.	Spis dokumentów strategicznych	130
2.	Spis rysunków	132
3.	Spis wykresów	132
4.	Spis tabel	133

I. WSTĘP

Strategia rozwoju jest jednym z najważniejszych dokumentów określających kierunki rozwoju jednostek samorządu terytorialnego w sferze społecznej, przestrzennej i gospodarczej. Strategia określa priorytety rozwoju, które wdrażane przez władze samorządowe, partnerów gospodarczych i społecznych powinny doprowadzić do osiągnięcia zakładanych celów. Podstawę prawną do zatwierdzenia i wdrażania strategii przez gminy w Polskim systemie prawnym przyjęto w ustawie o samorządzie gminnym (*Dz. U. z 2013 r. poz. 153 ze zmianami*) oraz ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (*Dz. U. z 2012 r. poz. 1237 ze zmianami*).

Ze względu na postanowienia zawarte w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju okres obowiązywania Strategii Gminy Świdnica wyznaczono na lata 2014–2020 zgodnie z okresem obowiązywania Strategii Rozwoju Kraju i okresem wdrażania Polityki Spójności Unii Europejskiej. Dzięki temu niniejsza Strategia będzie spójna ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 oraz Regionalnym Programem Operacyjnym dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020. Dokument został zaopiniowany przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w zakresie oddziaływania na środowisko. Przeprowadzono również otwarte konsultacje społeczne projektu Strategii uwzględniające konsultacje z organizacjami pozarządowymi.

Strategia Rozwoju Gminy Świdnica na lata 2014–2020 została przygotowana z wykorzystaniem metodologii partycypacyjno-eksperckiej. W trakcie prac na dokumencie zapewniono aktywny udział społeczności lokalnej poprzez badania ankietowe, warsztaty strategiczne oraz konsultacje społeczne dokumentu. Udział ekspertów polegał na przygotowaniu analizy sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, moderowaniu warsztatów oraz redakcji dokumentu. Przy przygotowaniu diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej podstawowym źródłem informacji były dane udostępniane przez Główny Urząd Statystyczny. W celu zapewnienia spójności analizy przyjęto, że podstawowym okresem odniesienia będzie rok 2012. Taki model przygotowania Strategii łączy atuty potencjału mieszkańców zaangażowanych w życie społeczne i gospodarcze w gminie z wiedzą i doświadczeniem ekspertów.

Dokument Strategii wyznacza najważniejsze kierunki działań, które umożliwią skuteczne rozwiązywanie problemów oraz wzmacnianie potencjałów Gminy Świdnica w celu poprawy jakości życia mieszkańców. Kluczową rolę w procesie realizacji Strategii odegrają jednostki organizacyjne Gminy Świdnica. Jednak dla skutecznego wdrażania celów w Strategii niezbędne będzie zaangażowanie w ten proces partnerów społeczno-gospodarczych takich jak organizacje pozarządowe, organizacje zrzeszające pracodawców i pracowników, przedsiębiorców, lokalnych działaczy i społeczników.

Niniejszy dokument będzie również wyznacznikiem dla wszystkich zainteresowanych pozyskaniem zewnętrznych środków pomocowych. Spójność ich zamierzeń z założeniami Strategii powinna być dla donatorów istotnym czynnikiem wpływającym na decyzję o przyznaniu wsparcia.

II. ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ GMINY ŚWIDNICA

1. Przestrzeń i środowisko

1.1. Położenie geograficzne gminy

Gmina Świdnica jest gminą wiejską położoną w województwie dolnośląskim, w powiecie świdnickim. Licząca ponad 16 tysięcy mieszkańców gmina wiejska jest położona dookoła miasta Świdnica, gdzie znajduje się siedziba gminy. Gmina, ze względu na uwarunkowania przyrodnicze, położenie oraz luźną zabudowę ma charakter typowo rolniczy. Gmina od wschodu graniczy z gminami Marcinowice i Dzierżonów, od południa z miastem Pieszycy i gminą Walim, od zachodu z Wałbrzychem i Świebodzicami, a od północy z gminami Jaworzyna Śląska i Żarów. Powierzchnia gminy wynosi 20.828 ha, co na tle województwa dolnośląskiego sytuuje ją jako gminę dużej wielkości i plasuje na 302. miejscu w Polsce¹. Gmina składa się z 35 jednostek osadniczych i podzielona jest na 33 sołectwa. Gęstość zaludnienia w 2012 r. wynosiła 80 os/km².

Rysunek 1. Sołectwa Gminy Wiejskiej Świdnica

Źródło: <http://www.gmina.swidnica.pl/>

¹ stan na dzień 31.12.2013

1.2. Uwarunkowania przyrodnicze²

Rzeźba terenu i zasoby surowców mineralnych

Większa część obszaru Gminy Świdnica położona jest na Równinie Świdnickiej, która, jako mezoregion, wchodzi w skład Przedgórza Sudeckiego. Jest to obszar położony na północ od właściwych Sudetów, oddzielony od nich wyraźną linią tektoniczną (uskok brzeżny sudecki). Od północnego wschodu graniczy z Niziną Śląską, od południowego wschodu i południa z Masywem Ślęży, od południowego zachodu z Obniżeniem Podsudeckim, natomiast od północnego zachodu ze Wzgórzami Strzegomskimi. Znaczną część gminy stanowią tereny pagórkowate, wręcz nizinne, wyjątkiem jest część południowa która należy do obszarów zdecydowanie górzystych i zalesionych. Duże obszary gminy mieszczą się na obszarach parków krajobrazowych. Strona wschodnia gminy leży i graniczy z Parkiem Krajobrazowym Masywu Ślęży, natomiast część zachodnia z Książańskim Parkiem Krajobrazowym. Najpowszechniej występującymi surowcami na terenie gminy są granity, gnejsy, wapień oraz kruszywa naturalne: żwiry i piaski, pochodzenia rzeczno i fluwioglacjalnego, wykorzystywane do produkcji materiałów budowlanych.

Warunki klimatyczne

Obszar gminy zaliczany jest do III regionu klimatycznego – przedgórskiego, przejściowego, kształtującego się pod wpływem gór (wg. Klasyfikacji A. Schmucka). Region ten obejmuje obszar leżący między Równiną Wrocławską, a poziomą 400 m (wraz z Przedgórzem Sudeckim). Jego klimat jest łagodny, średnia temperatura roczna waha się w granicach 0,8–8,7°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec (średnia temperatura wynosi 15,3°C), a najzimniejszym styczeń (średnia temperatura wynosi 2,3°C). Zima trwa na terenie gminy średnio 70–80 dni, wiosna 60–70 dni, jesień 50–60 dni, a lato 100–110 dni. Średni opad roczny wynosi w północnej części gminy 500–600 mm, natomiast w obszarze podsudeckim 700–800 mm. Dominujące wiatry mają kierunek zachodni i południowo-zachodni. Okresowo występują lokalne porywiste wiatry typu fenowego.

Wody powierzchniowe i podziemne

Wody płynące na obszarze gminy Świdnica związane są z systemem Odry. Główną rzeką jest lewobrzeżny dopływ Odry – Bystrzyca, z największymi dopływami: Witoszówką i Piławą. Ponadto powierzchnię przecina szereg mniejszych potoków i strumieni. Większe rzeki mają swoje źródła w górach, co skutkuje górskim znacznymi wahaniami stanów wód w ciągu roku oraz gwałtownymi wezbrzeniami. W celu ochrony przed gwałtownymi przyborami wód, skutkującymi

² Opracowano na podstawie dokumentu pn: „Zmiana studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego. Świdnica, grudzień 2009”

powodziami zbudowano zbiorniki retencyjne: w Złotym Lesie i Komorowie (w granicach gminy) oraz w Lubachowie i Mietkowie (poza granicami gminy) na rzece Bystrzycy oraz w Świdnicy na rzece Witoszówce. Zagrożone powodzią są głównie doliny rzek Piławy i Bystrzycy, jednak również pozostałe rzeki mogą stanowić zagrożenie powodziowe.

Wody podziemne uwarunkowane są budową geologiczną i morfologiczną. Gmina Świdnica leży na terenie potężnego, podziemnego systemu rzeczno-kopalnej doliny Bystrzycy. Strumień ten kilkakrotnie przewyższa przepływ Bystrzycy powierzchniowej i posiada bardzo znaczne zasoby. Wody te są odizolowane od wód powierzchniowych, dlatego też oznaczają się niezwykłą jakością. Korzystają z niej miejskie i wiejskie wodociągi. Największe ujęcie tych wód zaopatrujące w wodę miasto Świdnica, zlokalizowane jest na obszarze wsi Pszenno. Wody najpłytsze rejestruje się w dolinach rzek. Charakteryzuje je zwierciadło swobodne, lokalnie napięte, o dość dużych wahaniami (do 2 m) poziomu. W obrębie trasy zalewowej występują także lokalne wymokliska. W obszarach wysoczyzn poziom wód odnotowuje się dopiero na głębokości poniżej 5 m. Na skłonach o spadkach powyżej 10%, a także na krawędziach wysoczyzn, w okresach intensywnych opadów zaznacza się spływ powierzchniowy. W obszarach górskich występują wody rumoszowe i szczelinowe związane ze spękaniem krystalicznego podłoża oraz zwartych skał osadowych (są one stosunkowo mało zbadane). Użytkowym piętrem wodonośnym, o największej zasobności, jest głównie trzeciorzędowy zbiornik wód podziemnych. Utwory wodonośne, żwiry i piaski, występują przede wszystkim na przedpolu wychodni skał krystalicznych starszego podłoża Pogórza Wałbrzyskiego oraz masywu Gór Sowich.

Warunki hydrogeologiczne terenu gminy w zakresie wód podziemnych są dobrze rozpoznane. Istotne znaczenie mają trzy piętra wodonośne:

- czwartorzędowe piętro na przedpolu Gór Sowich, reprezentowane jest przez jeden lub dwa poziomy wodonośne o zwierciadle swobodnym, rzadziej subartezyjskim i o wydajności od kilku do kilkunastu metrów sześciennych na godzinę;
- trzeciorzędowe piętro, obecne jedynie na przedpolu Sudetów, o wydajności wahającej się od kilku (studnie w Lutomi Dolnej) do ponad stu metrów sześciennych na godzinę (w Świdnicy);
- proterozoiczne piętro, związane ze spękaniem i wodonośnymi skałami metamorficznymi o różnej wodonośności w zależności od szczelinowości skał.

Pokrywa glebowa

Podłoże Równiny Świdnickiej tworzą skały metamorficzne i zalegające na nich osady trzeciorzędowe, m.in. zwietrzliny ilaste oraz osady czwartorzędowe – gliny polodowcowe, piaski, żwiry i muł rzeczny oraz pokrywy utworów pylastych (lessy). Na tych ostatnich występują urodzajne gleby pszenno-buraczane. Wyżynny region glebowy, obejmujący obszary Przedgórze Sudeckiego charakteryzuje występowanie głównie żółtych glin pylastych o różnej miąższości

pochodzenia deluwialnego (ze zwietrzelin skał sudeckich spłukanych przez wodę), utwory lessowate oraz gliniaste (na bazie utworów polodowcowych). To właśnie na ich bazie wykształciły się gleby o typie gleb brunatnych i bielcowych które stanowią aż 60% ogółu gleb gminy. Są to gleby dobre o wysokiej, głównie III i IV klasy bonitacyjnej. Słabszy typ gleb reprezentują gleby obszarów górskich, szkieletowe, o słabo wykształconym profilu glebowym, utworzone na podłożu z pokryw zwietrzelinowych, a także gliniastego materiału zboczowego. Znaczny areał na terenie gminy stanowią również gleby współczesnych dolin rzecznych mady, utworzone z namulów rzecznych. Są to w większości mady średnie i ciężkie, zaliczane do IV klasy bonitacyjnej, wykorzystywane pod użytki zielone.

Szata roślinna

Obszar Przedgórze Sudeckiego zaliczany jest do V Krainy Przyrodniczo-Leśnej Dzielnicy Przedgórze Sudeckiego. Jest on obecnie wylesiony i zagospodarowany rolniczo. Niewielkie enklawy leśne porastają jedynie wyspami wyniesienia oraz wzgórz. Przeważa w nich las mieszany z przewagą buka, dębu, grabu z domieszką jawora, brzozy i in. W dolinach rzek występuje roślinność łąkowa. Na zboczach Pogórza i Gór Sowich rosną lasy zaliczane do VII Sudeckiej Krainy Przyrodniczo-Leśnej, Dzielnicy Sudetów Środkowych i Wschodnich. Do wysokości 300–400 m są to mieszane lasy liściaste (dęby, graby, klony i inne), oraz podgórskie bory z udziałem sosny i świerka (zaliczane do piętra pogórza). Powyżej 400 m n.p.m. występuje piętro regla dolnego, obejmującego zwarte lasy górskie, w większości sztucznie wprowadzone monokultury świerkowe lub naturalne, przerzedzone lasy bukowo mieszane.

1.3. Ochrona środowiska

Gmina Świdnica należy do obszarów posiadających znaczne bogactwo naturalne w postaci terenu, który nie jest ani nadmiernie uprzemysłowiony, ani też zurbanizowany. Na terenie gminy rezerваты przyrody zajmują powierzchnię 7,1 ha, parki krajobrazowe 639 ha, natomiast obszar chronionego krajobrazu zajmuje aż 3.217 ha, co łącznie stanowi 18,6% całości powierzchni gminy. Na terenie gminy znajdują się także 22 pomniki przyrody oraz dwa obszary Natura 2000: Modraszki koło Opoczki i Ostoja Nietoperzy Gór Sowich.

Wieloletnie badania wód powierzchniowych prowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, wskazują na powolną, ale stałą poprawę jakości wód powierzchniowych na terenie Gminy Świdnica. Przyczynia się do tego niewątpliwie postępująca sanitacja gminy. Pomimo jednak stałej poprawy, stan wód powierzchniowych na terenie gminy jest wciąż niezadowolający. Na obszarze gminy występują wody pozaklasowe. Wynika to przede wszystkim ze skażeń biologicznych (*miano coli*). Są to fakty niepokojące biorąc pod uwagę założenia dotyczące docelowego stanu czystości wód powierzchniowych na terenie powiatu świdnickiego. Często jest również niekorzystne

odprowadzanie ścieków do rowów przydrożnych, którymi spływają one do wód powierzchniowych. Ujemny wpływ na jakość wód powierzchniowych ma także rolnictwo, w tym odprowadzane do wód powierzchniowych: gnojowica, gnojówka i soki kiszunkowe. Ścieki te mają duże stężenie zanieczyszczeń i często stanowią dużo większe zagrożenie dla wód powierzchniowych i podziemnych niż ścieki komunalne.

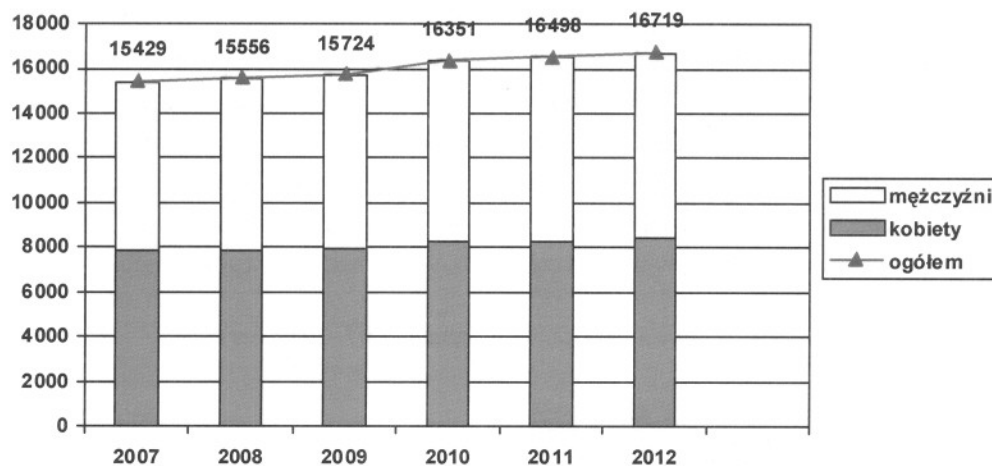

2. Analiza społeczna

2.1. Demografia

Na przestrzeni lat liczba mieszkańców Gminy Świdnicy systematycznie się zwiększa. Według danych GUS na koniec 2012 roku w gminie mieszkało 16.719 osób, w porównaniu do roku 2007 jest to o 1290 osób więcej. W strukturze ludności zauważa się jedynie bardzo nieznaczne odchylenia od stanu równowagi między liczebnością kobiet i mężczyzn. Na przestrzeni badanego okresu współczynnik feminizacji (kobiety na 100 mężczyzn) znajdował się w przedziale od 101 do 103. Taki stan rzeczy pozwala w najbliższych latach na harmonijny rozwój gminy oraz zachowanie zrównoważonego rozwoju społecznego.

Wykres 1. Ludność faktycznie zamieszkała na terenie Gminy Świdnica w latach 2007–2012 (os)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istotne czynniki kształtujące bilans ludnościowy gminy i jej profil demograficzny to przede wszystkim ruch naturalny (urodzenia i zgony) oraz procesy migracyjne. W 2012 roku w porównaniu z 2011 rokiem nastąpił wzrost urodzeń żywych oraz wzrosła liczba zgonów. Ponadto w gminie obserwuje się dodatni przyrost naturalny. Fakt ten w połączeniu z wieloletnim dodatnim wskaźnikiem salda migracji wewnętrznych wskazuje, że Gmina Świdnica jest postrzegana jako dogodne miejsce do osiedlania się, w tym głównie ludności z miast powiatu świdnickiego o dużym zagęszczeniu na km² (miasto Świdnica, Świebodzice oraz Żarów).

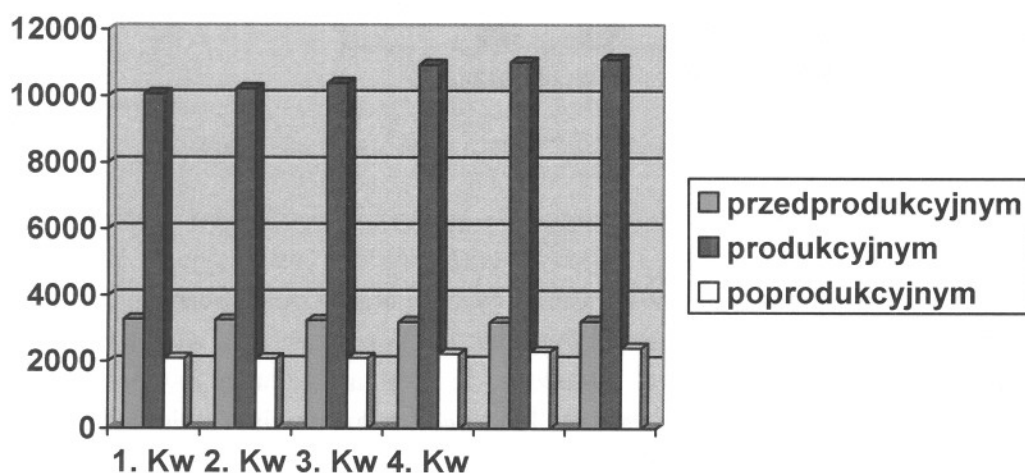
Tabela 1. Ruch naturalny i migracyjny ludności Gminy Świdnica w latach 2007–2012

Cecha	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	Na 1000 ludności					
urodzenia żywe	14,2	14,6	11,8	11,8	8,8	10,2
zgony	9,2	10,6	9,9	8,6	9,5	10,1
przyrost naturalny	5,0	4,0	1,9	3,3	-0,7	0,1
	Osoby					
saldo migracji gminnych wewnętrznych	97	81	173	172	162	232
saldo migracji zagranicznych	0	-7	-4	1	-3	-8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ponadto o potencjale demograficznym Gminy Świdnica decydują nie tylko procesy wpływające na liczebność jej populacji, ale również struktura wiekowa mieszkańców. Istotne znaczenie w omawianej kwestii odgrywa proporcja ludności w wieku produkcyjnym do ludności w wieku nieprodukcyjnym. W przypadku Gminy Świdnica można obserwować wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. W 2012 przeważały osoby w wieku produkcyjnym – 66,4% ogółu, w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 19,2% ogółu, natomiast najmniej było osób wieku poprodukcyjnym – 14,4% ogółu. Wyżej opisana sytuacja wraz z utrzymującym się trendem wzrostowym migracji wewnętrznej pozwala na stwierdzenie, że w dłuższej perspektywie czasu problemy związane ze starzeniem się społeczeństwa nie będą przez mieszkańców Gminy Świdnica odczuwalne. W związku z powyższym można spodziewać się zrównoważonego rozwoju i spokoju społecznego w gminie.

Wykres 2. Obciążenie demograficzne w Gminie Świdnica w latach 2007–2012 (os)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

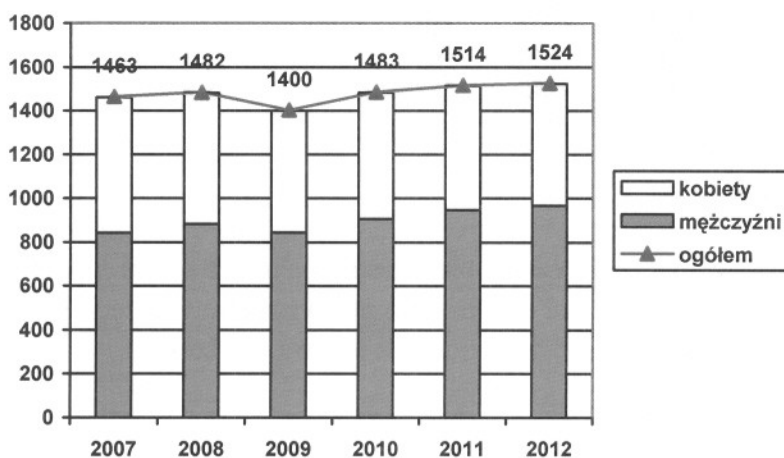
2.2. Rynek pracy

Rynek pracy to mechanizm gospodarczy, na którym z jednej strony występują osoby poszukujące pracy, a z drugiej przedsiębiorcy, którzy tworzą miejsca pracy i poszukują siły roboczej. Aby móc wyciągnąć prawidłowe wnioski dotyczące jego działania niezbędne jest przeprowadzenie analizy kapitału ludzkiego w ujęciu gospodarczym koncentrując się na ekonomicznym aspekcie wieku oraz strukturze zatrudnienia.

Na koniec 2012 roku w ekonomicznej strukturze wieku w Gminie Świdnica przeważają osoby w wieku produkcyjnym, których liczba jest wyższa od sumy ludności w wieku po i przedprodukcyjnym. Oznacza to, iż obecnie w sytuacji w gminie jest korzystna i sprzyja rozwojowi gospodarczemu.

Jak wynika z danych GUS w roku 2012 na terenie Gminy Świdnica pracowało 1.524 osób (tj. 13,7%) w wieku produkcyjnym). Większą część, bo aż 63,5%, stanowili mężczyźni. Warto jednak zaznaczyć, że informacje GUS nie zawierają danych dotyczących zatrudnienia osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych, pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach oraz nie zawierają podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. Można zatem wnioskować, że przeważająca liczba mieszkańców gminy znajduje zatrudnienie właśnie w małych przedsiębiorstwach oraz w gospodarstwach indywidualnych, a także w okolicznych miastach takich jak: Świdnica, Wałbrzych, Świebodzice, Dzierżoniów czy Wrocław.

Wykres 3. Liczba osób zatrudnionych w Gminie Świdnica w latach 2007–2012 (os)

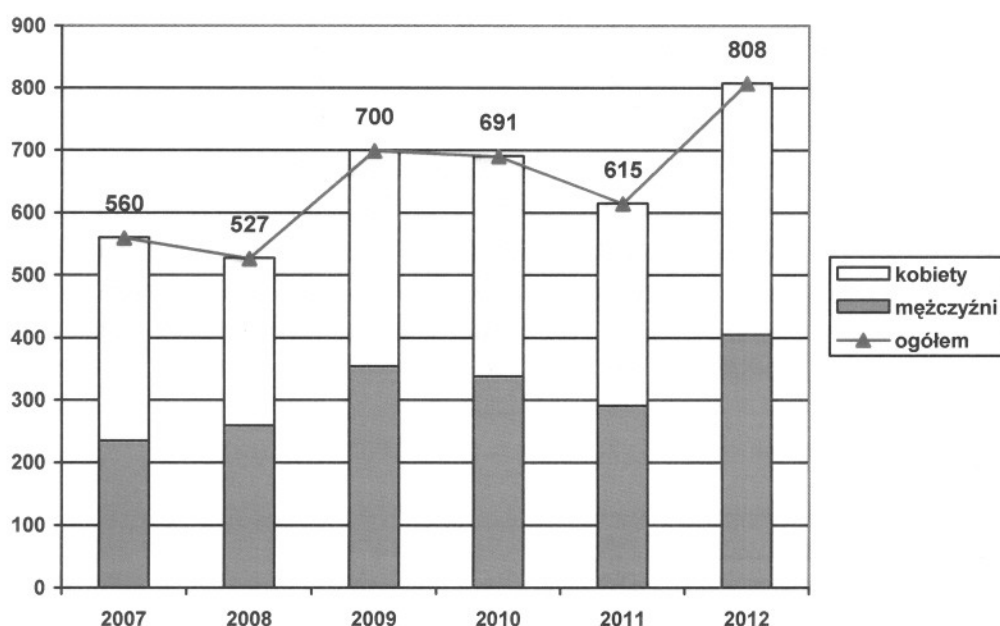

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Niepokojącym zjawiskiem jest bezrobocie, gdyż powoduje ono obniżanie warunków życia większości populacji, przyczyniając się do rozwoju negatywnych zjawisk społecznych, tj.: wykluczenie społeczne, patologia społeczna, czy też wzrost wskaźnika drobnych przestępstw. Jak wykazują dane GUS liczba bezrobotnych na przestrzeni lat 2007–2012 ulega wzrostowi, przy czym jest to trend, który dotyczy całego regionu, mający związek z pogarszającą się sytuacją na rynku pracy w minionych latach, co znalazło szczególne odzwierciedlenie w mniejszych miejscowościach. W 2012 roku liczba bezrobotnych wyniosła 808 osób, co stanowi 7,3% w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Należy podkreślić, że w roku 2012, w przeciwieństwie do ubiegłych lat, większe bezrobocie odnotowano wśród mężczyzn.

Wykres 4. Liczba osób bezrobotnych w Gminie Świdnica w latach 2007–2012 (os)

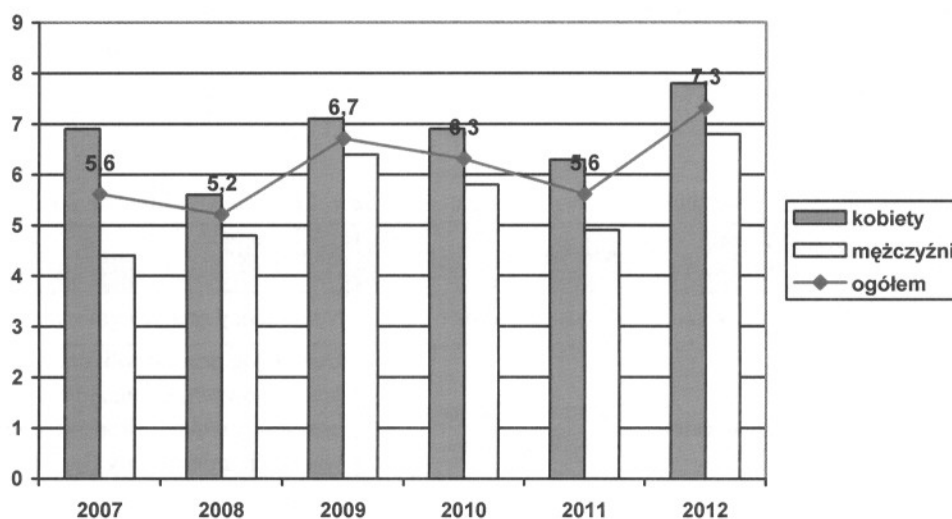
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ponadto ważnym wskaźnikiem obrazującym problem bezrobocia jest udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W 2012 zanotowano najwyższą wartość tego wskaźnika na przestrzeni badanego okresu. W strukturze osób bezrobotnych przeważają kobiety.

Wykres 5. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Świdnica w latach 2007–2012 (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.3 Kultura

Animatorem życia kulturalnego w Gminie Świdnica jest Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji, którego działalność przyczynia się do poszerzenia zainteresowań mieszkańców gminy kulturą, sztuką profesjonalną i amatorską oraz tradycjami, a co ważne, ułatwia również rozwój ich talentów i uzdolnień. GOKSiR umożliwia także ciekawe zorganizowanie czasu wolnego dzieci, młodzieży czy dorosłych, poprzez zajęcia zespołów pieśni i tańca, formacji tanecznych czy grup śpiewaczych. W Gminie Świdnica działa 14 zespołów amatorskich. Zespoły uświetniają wszystkie imprezy gminne, prezentując gminę w licznych przeglądach, konkursach i festiwalach zarówno krajowych jak i zagranicznych.

Na terenie gminy działa 25 świetlic wiejskich zlokalizowanych w miejscowościach: Boleścin, Bojanice, Bystrzyca Dolna, Bystrzyca Górna, Gogołów, Grodziszczce, Komorów, Krzczonów, Krzyżowa, Lubachów, Lutomia Górna 1, Lutomia Górna 73, Makowice, Modliszów, Mokrzeszów, Opoczka, Panków, Pogorzała, Pszenno, Słotwina, Wilków, Witoszów Dolny, Witoszów Górny, Zawiszów oraz Stachowice. Natomiast w Witoszowie Dolnym znajduje się hala sportowa wraz ze ścianką wspinaczkową, kortem do squash'a oraz siłownią³.

W Gminie Świdnica zawsze wiele się dzieje, każdego roku po zbiorach, jako główne święto, organizowane są dożynki gminne, na których barwne stragany przyciągają mieszkańców i przyjezdnych ofertą domowych potraw i ekologicznych wyrobów. Gmina organizuje również

³ Źródło: <http://www.goksir.swidnica.pl>

jarmarki świąteczne, spotkania noworoczne, ferie dla młodzieży, turnieje sportowe oraz turniej rycerski – „Turniej Księstwa Świdnicko-Jaworskiego” we współpracy z Lokalną Organizacją Turystyczną „Księstwo Świdnicko- Jaworskie”. Ponadto każde sołectwo dysponujące funduszem sołectkim ma możliwość realizacji własnych inicjatyw lokalnych. Tabela 2. przedstawia przekrój roczny ważniejszych wydarzeń i imprez odbywających się w Gminie Świdnica na przykładzie planu na 2014 rok.

Tabela 2. Najważniejsze imprezy i wydarzenia odbywające się corocznie w Gminie Świdnica w 2014 roku.

Nazwa wydarzenia	Termin realizacji	Miejsce	Odbiorcy
Orszak Trzech Króli	6 stycznia	Miasto Świdnica	Mieszkańcy miasta i gminy
XVII Przegląd Zespołów Kolędniczych	14–15 stycznia	Bystrzyca Górna – świetlica wiejska	Uczniowie przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów, uczestnicy świetlic środowiskowych i wiejskich, mieszkańcy Gminy Świdnica
Spotkania noworoczne z seniorami i mieszkańcami wsi.	styczeń	świetlice wiejskie na terenie Gminy	Uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów, uczestnicy świetlic wiejskich i środowiskowych, zespoły artystyczne, mieszkańcy gminy
Ferie na sportowo	17–28 lutego	Hala sportowa w Witoszowie Dolnym, sale gimnastyczne i świetlice wiejskie	Przedszkola, uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów, uczestnicy świetlic wiejskich i środowiskowych
„Sportowe weekendy na wsi” – Turniej gier sprawnościowych	luty	Hala sportowa w Witoszowie Dolnym	Mieszkańcy Gminy
Jarmark Wielkanocny-kiermasz sztuki ludowej oraz kulinarnej.	12 kwietnia	Świetlica wiejska w Pszennie	Placówki oświatowe, świetlice wiejskie, świetlice środowiskowe, zespoły ludowe, mieszkańcy gminy
Kiermasz kulinarny „Święto Baby Wielkanocnej”	12 kwietnia	Świetlica wiejska w Bystrzycy Górnej	Mieszkańcy
Festiwal Sztuki Ludowej – „Nad Bystrzycą Śpiewanie”	29 czerwca	Burkatów – boisko sportowe	Placówki oświatowe, świetlice wiejskie i środowiskowe, zespoły ludowe, mieszkańcy
Turniej Rycerski Księstwa Świdnicko – Jaworskiego	czerwiec	Ośrodek sportowy w Świdnicy	Mieszkańcy powiatu, miasta i gminy
RADOSNE WAKACJE – promocja radosnego spędzania czasu wolnego, na terenie gminy, promocja działań ekologicznych i edukacyjnych	lipiec-sierpień	Komorów – świetlica wiejska, SSM w Lubachowie	Dzieci i młodzież, mieszkańcy gminy
Dożynki Gminne – 2014	31 sierpnia	Boleścín – Krzyżowa	Mieszkańcy gminy i powiatu, zaproszeni goście,

Nazwa wydarzenia	Termin realizacji	Miejsce	Odbiorcy
Konkurs Poezji Religijnej	17 października	Świetlica wiejska w Pszennie	Dzieci i młodzież szkolna oraz osoby dorosłe
IV Festiwal Pieśni Patriotycznej	28 października	Świetlica wiejska – Witoszów Dolny	Dzieci i młodzież szkolna oraz osoby dorosłe
Akademia z okazji odzyskania Niepodległości – „Barwy Niepodległości”	10 listopada	Świetlica wiejska w Mokreszowie	Dzieci i młodzież, mieszkańcy gminy, zaproszeni goście,
Śniadanie Patriotyczne	11 listopada	Bystrzyca Górna świetlica wiejska	Dzieci i młodzież, mieszkańcy gminy, zaproszeni goście,
Poetyckie Zaduszki – wieczór poświęcony twórczości Tych, którzy odeszli	14 listopada	Biblioteka w Pszennie (Świetlica w Bolescinie)	Dzieci i młodzież, mieszkańcy gminy, zaproszeni goście,
Bożonarodzeniowa Świdnica 2014	12–22 grudnia	Świdnicki Rynek	Mieszkańcy powiatu, gminy i miasta

Źródło: www.gmina.swidnica.pl

Istotnym animatorem życia kulturalnego jest także Gminna Biblioteka Publiczna z/s w Witoszowie Górnym, która jest samorządową instytucją kultury. Biblioteka posiada 4 filie w miejscowościach: Lutomia Górna, Pszenno, Bystrzyca Górna oraz Grodziszcze. Liczba czytelników w 2012 roku wynosiła 1.020 osób, natomiast liczba wypożyczenia księgozbioru na jednego czytelnika wyniosła 25,6.

Tabela 3. Czytelnictwo w Gminie Świdnica w latach 2007–2012.

Cecha	Jed.	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Czytelnicy w ciągu roku	osoba	1543	1622	1371	1001	1061	1020
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	wolum.	21,2	21,0	20,3	19,9	24,3	25,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gminna Biblioteka uczestniczy w trzech programach adresowanych do bibliotek:

- Program Fundacji Orange „Akademia Orange dla Bibliotek” – celem programu jest bezpłatny Internet dla placówek bibliotecznych w Witoszowie Górnym, Lutomi, Pszennie oraz w Bystrzycy Górnej,
- Program Rozwoju Bibliotek organizowany przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. W ramach programu biblioteka otrzymała wysokiej klasy sprzęt komputerowy oraz urządzenie wielofunkcyjne/drukarka, kopiarka, skaner. Wszystkie placówki biblioteczne otrzymały cyfrowe aparaty fotograficzne. Częścią programu są

szkolenia pracowników biblioteki, jest to cykl 10 dniowych szkoleń wyjazdowych odbywających się co dwa miesiące.

- Program „Zakup nowości wydawniczych dla bibliotek” organizowany przez MKiDzN oraz Bibliotekę Narodową. Program ma na celu zakup nowości wydawniczych, pozwalający na znaczne rozszerzenie oferty dla czytelników placówek bibliotecznych.

W zakresie materialnego dziedzictwa kultury aktualnie w granicach administracyjnych Gminy Świdnica znanych jest 155 stanowisk archeologicznych o określonej lokalizacji oraz 13 stanowisk niezlokalizowanych. Zewidencjonowane stanowiska dzielą się na dwa typy: płaskie – osady, cmentarzyska płaskie, ślady osadnictwa oraz posiadające własną formę krajobrazową – grodziska, wały ziemne i wyrobiska. W granicach gminy zewidencjonowano również 21 obiektów małej architektury o średniowiecznej metryce. Są to wbudowane lub wolnostojące krzyże pokutne. Poza obiektami małej architektury znaczną grupę zabytków ruchomych stanowi wyposażenie pałaców i kościołów. Wyposażenie pałaców zachowało się śladowo, za wyjątkiem Krzyżowej, gdzie zachowały się malowidła klatki schodowej, balustrady, kominki i stolarka. Najlepiej zachowaną i najobszerniejszą grupę wyposażenia kościołów stanowi wyposażenie głównie z XVIII i XIX w. o charakterze prowincjonalnym. W kościołach w Mokrzeszowie, Gogołowie, Makowicach i Modliszowie występują elementy starszego wyposażenia, tj.: gotyckie polichromie i rzeźby. Liczne gotyckie detale występują w kościołach w Pszennie i Mokrzeszowie. Ponadto w Lutomi Dolnej zachowała się renesansowa polichromia, a zespoły renesansowych nagrobków występują przy kościołach w Grodziszczu, Pszennie, Makowicach i Krzyżowej⁴.

Najciekawsze obiekty zabudowy zamkowo-pałacowej w Gminie Świdnica to⁵:

Obiekt	Opis
<p data-bbox="386 1435 493 1464">Boleścín</p> 	<p data-bbox="683 1435 1448 1506">Zespół pałacowy znajduje się w południowej części miejscowości, w rozwidleniu dróg prowadzących do Dzierżoniowa i Makowic.</p>

⁴ Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Świdnica na lata 2008–2011, s.30–41

⁵ Źródło: www.gmina.swidnica.pl

<p>Burkatów</p> 	<p>Zespół pałacowy położony jest w północnej części wsi. Obecna budowla pałacowa została wzniesiona w dwóch zasadniczych fazach: w latach 40. XIX wieku oraz w roku 1895 roku.</p>
<p>Bystrzyca Dolna</p> 	<p>W południowej części Bystrzycy Dolnej znajduje się zespół pałacowo-parkowy. Zachowane piwnice pałacu oraz przelotowa sień pośrodku wskazują, że budowla pierwotna mogła zostać wzniesiona w XVI wieku.</p>
<p>Gogółów</p> 	<p>W części południowej wsi znajduje się zachowany w dawnych granicach zespół dworski, składający się z dworu, folwarku oraz niewielkiego krajobrazowego parku.</p>
<p>Krzyżowa</p> 	<p>Zespół folwarczny z pałacem usytuowany jest wokół majdanu na planie trapezu, do którego od południa przylegają ogrody gospodarcze i park krajobrazowy.</p>
<p>Makowice</p> 	<p>Zespół pałacowy zlokalizowany jest w południowej części wsi, w naturalnym obniżeniu terenu – w dolinie rzeki Piławki. Pałac wzniesiony został w latach 1875-1876 roku dla dra Justusa von Websky.</p>

<p>Mokrzyszów</p> 	<p>Po południowej stronie drogi Wrocław – Świebodzice rozciąga się rozległe założenie pałacowo- parkowe. Zespół stanowił niegdyś rezydencję właścicieli Dolnego Mokrzyszowa rodu von Gellhorn.</p>
<p>Wiśniowa</p> 	<p>Wiśniowa – pałac z XIX w., wzniesiony w stylu neorenesansu francuskiego. Przebudowany ok. 1874 r., rozbudowany i powiększony o skrzydło południowe w 1899 r.</p>

Ponadto na terenie Gminy znajdują się obiekty zabudowy zamkowo – pałacowej:

- Grodziszcze Zespół pałacowy Dolnego Grodziszcza powiązany funkcjonalnie i krajobrazowo z główną siedzibą właścicieli majoratu dóbr w Krzyżowej jest najdalej na zachód wysuniętą częścią miejscowości.
- Jakubów Pałac fasadą zwrócony jest na południe, w stronę dziedzica folwarcznego. Przed pałacem zbudowany został podjazd, który od strony rezydencji wzmocniony został murem oporowym.
- Komorów Zachowana budowla pałacowa obecną sylwetę uzyskała po przebudowie z ok. 1800 roku. Jest to budynek dwukondygnacyjny z mieszkalnym poddaszem, dwuskrzydłowy, zbudowany na planie zbliżonym do litery „L”.
- Bystrzyca Górna Pałac oraz zabudowania folwarczne z początku XIX wieku znajdują się w środkowej części miejscowości. Pałac wzniesiony został w XVII wieku (o czym świadczą zachowane piwnice). Obecna bryła pałacu pochodzi z połowy XIX w.
- Sulisławice Założenie pałacowe położone jest w południowo-zachodniej części wsi – obejmuje pałac z zabudowaniami gospodarczymi, staw i dawny park.
- Wilków Pałac w Wilkowie wzniesiony został w XVIII w., przebudowany w latach 70. lub 80. XIX wieku dla rodziny von Lieres.
- Witoszów Dolny Zespół pałacowy usytuowany jest w środkowej części wsi, po północnej stronie drogi.

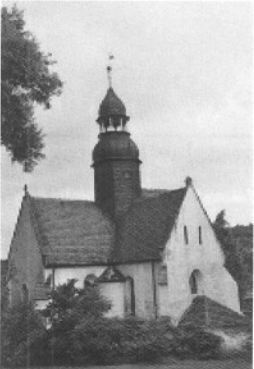

Obiekty Sakralne w Gminie Świdnica to ⁶:

Obiekt	Opis
<p data-bbox="358 541 461 570">Boleścin</p> 	<p data-bbox="630 541 1455 683">Kościół filialny pw. Św. Józefa w Boleścinie. Nazwa miejscowości pochodzi od założyciela tej wsi – Bolety. Boleścin oznacza zatem wieś Bolety, co może być także zdrobnieniem od imienia Bolesław i pojawia się po raz pierwszy w roku 1193.</p>
<p data-bbox="358 853 461 882">Bojanice</p> 	<p data-bbox="630 853 1443 995">Najwcześniejsze informacje o kościele w Bojanicach, obecnie p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej, pochodzą z listu czynszowego z 1370 roku. Kościół wymieniony został przez Georgius, aitarista in Ludwici villa w 1514 roku.</p>
<p data-bbox="310 1174 509 1203">Bystrzyca Górna</p> 	<p data-bbox="630 1174 1338 1247">Kościół parafialny Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, wzmiankowany był po raz pierwszy w źródłach w 1376 roku.</p>
<p data-bbox="354 1504 466 1533">Gogołów</p> 	<p data-bbox="630 1504 1433 1688">Kościół p.w. św. Marcina wymieniony został w 1219 roku w rejestrze nuncjusza Gotharda. W tymże roku potwierdzone zostało nadanie kościoła w dokumencie biskupa Wawrzyńca „<i>in Glogov decimas perpetuo possidendas circa Nemchi</i>” oraz w dokumencie biskupa Wawrzyńca wydanym na prośbę opata Witosława z 1223 roku.</p>

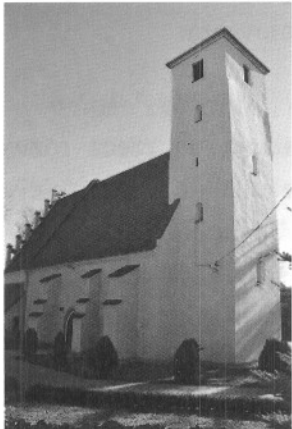

⁶ Informacje pochodzą ze strony www.gmina.swidnica.pl

<p>Grodziszcze</p> 	<p>Wieś łańcuchowa nad Piławą, zaliczana do najstarszych na Śląsku. W XI-XII w. istniała tu kasztelania (przeniesiona później do Świdnicy), wymieniana w słynnej „srebrnej bulli” papieża Hadriana IV w 1155r. Zachowały się pozostałości grodziska w zakolu rzeki niedaleko centrum wsi.</p>
<p>Krzyżowa</p> 	<p>Kościół filialny w Krzyżowej otrzymał wezwanie Św. Michała Archanioła w I pół. XVIII wieku. Wzmiankowany był po raz pierwszy w 1335 roku w rejestrze dziesięcin nuncjusza Gallhardusa de Caecenbus jako <i>Capella Crissoviensis</i>.</p>
<p>Lutomia Dolna</p> 	<p>Kościół parafialny Przemienienia Pańskiego, wzmiankowany w 1318 roku w rejestrze czynszowym Gabriela z Rimini, fundowany był w I połowie XIV wieku przez braci Christiana i Heinricha Atze auf Stoschendorf i Petzolda von Betschow auf Kupfersdorf.</p>
<p>Makowice</p> 	<p>Kościół filialny Św. Katarzyny (dawniej parafialny Św. Marcina) wzmiankowany był po raz pierwszy w 1372 roku. Budowla obecna wzniesiona została na przełomie XV i XVI w.</p>

<p>Modliszów</p> 	<p>Kościół obecny, wzniesiony w XIV w., przebudowany został w XVI w., restaurowany był w XIX w., a remontowany w latach 1966-1968 r. Budowla jest orientowana, murowana z kamienia, jednonawowa, z wyodrębnionym prezbiterium i sygnaturką na kalenicy dwuspadowego dachu. W szczyty: wschodni nawy i prezbiterium oraz zachodni wmurowane zostały trzy kamienne krzyże pokutnicze</p>
<p>Mokrzyszów</p> 	<p>Kościół filialny p.w. Św. Jadwigi – Kapelle wzmiankowany był po raz pierwszy w 1268 roku jako filialny kościoła w Pelcznicy.</p>
<p>Pszemno</p> 	<p>Kościół parafialny p.w. Św. Mikołaja wzmiankowany był w rejestrze nuncjusza Galharda w 1243 roku. Najstarsze fragmenty budowli pochodzą z około połowy XIV w. (1335 r.?). W 1491 roku kościół był przebudowany.</p>
<p>Witoszów Dolny</p> 	<p>Najwcześniejsza informacja dotycząca kościoła parafialnego p.w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny (wcześniej pod wezwaniem św. Mikołaja i Katarzyny) w Witoszowie Dolnym pochodzi z 1268 roku, kiedy to książę Władysław podarował zakonowi klarysek z Wrocławia między innymi kościół w Witoszowie wraz z przyległościami.</p>

2.4. Aktywność społeczna i organizacje pozarządowe

Mieszkańcy Gminy Świdnica należą do otwartych, przyjaznych ludzi, kultywujących tradycję i podtrzymujących lokalną kulturę. Na terenie Gminy Świdnica działa szereg stowarzyszeń i organizacji, wśród nich najważniejsze to:

- *Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego*
Siedzibą fundacji znajduje się we wsi Krzyżowa, celem fundacji jest pobudzenie i popieranie działalności zmierzającej do utrwalenia pokojowego i naznaczonego wzajemną tolerancją współżycia narodów, grup społecznych i jednostek. W ten sposób winno być kontynuowane duchowe dziedzictwo Kręgu z Krzyżowej i popierane europejskie porozumienie. Krzyżowa jest miejscem spotkań i dialogu, tętni życiem dzięki różnorodności spotykających się tutaj ludzi, ich pomysłom i działaniom.
- *Stowarzyszenie Przyjaciół Bystrzycy Górnej „Trzy Sosny”*
Siedziba stowarzyszenia znajduje się we wsi Bystrzyca Górna, celem liczącej 31 osób organizacji jest promowanie wsi Bystrzyca Górna, jej mieszkańców oraz klubów, organizacji, instytucji i zespołów działających na jej terenie. Wspiera i rozpowszechnia idee odnowy i rozwoju wsi poprzez aktywizowanie, integrowanie i mobilizowanie środowiska lokalnego. Jako jedno z głównych zadań stawia sobie podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości i budowanie pomostu międzypokoleniowego.
- *Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Wsi Grodziszcze „Sztafeta Pokoleń”*
Licząca 18 osób organizacja postawiła sobie za cel działania na rzecz rozwoju wsi Grodziszcze. Integrując mieszkańców wokół wspólnych działań na rzecz miejscowości prowadzi działania dla dzieci i młodzieży oraz osób starszych. Za główne obszary działań statutowych obrała zagadnienia w zakresie: wypoczynku dzieci i młodzieży, kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej a także ochrony i promocji zdrowia. Obecnie stowarzyszenie realizuje projekt pt.: „DRED” promujący zdrowe odżywianie.
- *Stowarzyszenie dla Lutomi Górnej „W Cieniu Wielkiej Sowy”*
Stowarzyszenie liczące 17 osób realizuje projekty szczególnie dla dzieci i młodzieży oraz osób starszych. Za główne obszary działań obrała działania w zakresie: wypoczynku dzieci i młodzieży, wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu, turystyki i krajoznawstwa, działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, a także działania na rzecz osób w wieku emerytalnym. Realizując powyższe działania stowarzyszenie zainicjowało powstanie Lutomskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku,

inauguracja odbyła się 30 stycznia 2012 r. wykładem dr Norberta Wójtowicza z IPN pt. „Masoneria – fakty i mity”, a także zorganizowało regularne zajęcia z capoeiry, jak również zajęcia językowe.

– *Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu”*

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu” mające, co prawda, siedzibę w Udaninie, jednak obejmuje swoim działaniem również mieszkańców Gminy Świdnica. LGD zaprasza mieszkańców gmin z terenu partnerstwa, tj. Gminy Świdnica, Dobromierz, Jaworzyna Śląska, Kosomłoty, Strzegom, Żarów i Udanin do udziału w konkursach takich jak: Najpiękniejszy Ogród Przydomowy, Produkt Lokalny obszaru partnerstwa „Szlakiem Granitu” w 2013 r., Sołectwo realizuje Lokalną Strategię Rozwoju, Jak realizacja LSR zmienia Granitową Krainę, Stowarzyszenie realizuje oddolne inicjatywy, Najciekawsze Stoisko Wiejskie Obszaru Partnerstwa LGD „Szlakiem Granitu”.

– *ponadto Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Bukatowa oraz Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Świdnica w Grodziszczu*

Warto także podkreślić, że mieszkańcy gminy chętnie angażują się w przedsięwzięcia mające na celu propagowanie i podtrzymywanie ponadczasowych wartości i dziedzictwa kulturowego oraz tradycji ludowych. Gmina Świdnica w znacznym stopniu stawia na ponadpokoleniowy przekaz treści kulturowych, na terenie gminy działają liczne zespoły pieśni i tańca, zarówno nowoczesne, jak i takie podtrzymujące wielowiekowe tradycje, obyczaje i kulturę, w tym:

- Zespół Śpiewaczy „Ale Babki”
- Zespół Śpiewaczy „Jubilatki”
- Zespół Śpiewaczy „Złoty Kłós”
- Zespół Śpiewaczy „Kądziołeczka”
- Zespół Śpiewaczy Dziecięco-Młodzieżowy „Stokrotki”
- Zespół Śpiewaczy „A to heca”
- Zespół Pieśni i Tańca „Bystrzyca”
- Teatrzyk Obrzędowy „Tradycja”
- Zespół Pieśni i Tańca „Mała Bystrzyca”
- Zespół Śpiewaczy „Bystrzanie”
- Ludowo-Estradowy Zespół „Mokrzyszów”
- Zespół Śpiewaczy „Mały Bolescin”
- Formacja Taneczna „Płás” „Plus” ze Słotwiny

- Formacja Taneczna „Smyki” z Pszenna

Na terenie Gminy Świdnica działają także kluby seniora oraz nieformalne koła gospodyń wiejskich, aktywizujące starszych mieszkańców gminy. Dzięki takim inicjatywom lokalnym seniorzy mogą odnaleźć spokój i równowagę w miłym towarzystwie. Gospodynie domowe zaś mogą realizować swoje pasje, dzielić się wiedzą z młodszymi Paniami, uczestniczyć w konkursach oraz organizować sobie czas w kreatywny sposób, podtrzymując tradycje przyrządzania polskich potraw. Kluby seniora oraz koła gospodyń wiejskich działające na terenie Gminy Świdnica to:

- Klub Seniora w Bystrzycy Górnej
- Klub Seniora w Pszennie
- Koło Gospodyń Wiejskich w Bojanicach
- Koło Gospodyń Wiejskich w Burkatowie
- Koło Gospodyń Wiejskich w Komorowie
- Koło Gospodyń Wiejskich w Lutomi Dolnej
- Koło Gospodyń Wiejskich w Pogorzale
- Koło Gospodyń Wiejskich w Pszennie
- Koło Gospodyń Wiejskich w Słotwinie
- Koło Gospodyń Wiejskich w Stachowicach
- Koło Gospodyń Wiejskich w Witoszowie Dolnym
- Klub Miłośników Tradycji Wiejskiej w Lutomi Dolnej
- Koło Gospodyń i Gospodarzy Wiejskich w Lutomi Górnej 73

Na terenie Gminy Świdnica działają stowarzyszenia sportowe zorganizowane w struktury klubów skupionych wokół **Gminnego Ludowego Klubu Sportowego „Świdnica”**. GLKS „Świdnica” jest klubem wielosekcyjnym: piłka nożna – 11 drużyn seniorów, 12 drużyn młodzieżowych, lekka atletyka, tenis stołowy. Klub prowadzi aktywne szkolenie głównie dzieci i młodzieży. Posiada zawodniczki i zawodników będących reprezentantami woj. dolnośląskiego zarówno w tenisie stołowym, jak i w lekkiej atletyce. W skład GLKS-u wchodzi następujące kluby wiejskie:

- Ludowy Klub Sportowy „GRYF” w Burkatowie– jednosekcyjny klub piłki nożnej
- Ludowy Klub Sportowy w Bystrzycy Górnej – jednosekcyjny klub piłki nożnej
- Ludowy Klub Sportowy w Bystrzycy Dolnej z sekcjami piłki nożnej i tenisa stołowego
- Ludowy Klub Sportowy „ZGODA” w Grodziszczu– jednosekcyjny klub piłki nożnej
- Ludowy Klub Sportowy „KŁOS” w Lutomi– jednosekcyjny klub piłki nożnej
- Ludowy Klub Sportowy „PŁOMIEN”– w Makowicach jednosekcyjny klub piłki nożnej
- Ludowy Klub Sportowy „ZIELONI”– w Mokrzeszowie jednosekcyjny klub piłki nożnej

- Ludowy Klub Sportowy „GROM” w Pankowie – jednosekcyjny klub piłki nożnej
- Ludowy Klub Sportowy „BŁĘKITNI” w Komorowie – jednosekcyjny klub piłki nożnej
- Ludowy Klub Sportowy „BŁĘKITNI” w Słotwinie – jednosekcyjny klub piłki nożnej
- Ludowy Klub Sportowy „PUO” w Wiśniowej – jednosekcyjny klub piłki nożnej
- Ludowy Klub Sportowy „ORZEŁ” w Witoszowie – jednosekcyjny klub piłki nożnej
- Ludowy Klub Sportowy „CUKROWNIK” – w Pszennie jednosekcyjny klub piłki nożnej

Ważną rolę w życiu społecznym mieszkańców Gminy Świdnica odgrywają Stowarzyszenia Ochotniczych Straży Pożarnych, które poza ustawowymi obowiązkami przeciwpożarowego zabezpieczenia społeczeństwa i mienia, pełnią rolę centrów kulturalnych na wsiach. Osoby zrzeszone w OSP włączając się w organizację szeregu imprez sportowych i kulturalnych często stają się liderami lokalnymi.

Na terenie gminy działa osiem jednostek OSP, z których 3 włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG):

Niemniej prężnie działają stowarzyszenia strażackie funkcjonujące jako drużyny ochotniczych straży pożarnych powołane do przeciwpożarowego zabezpieczenia społeczeństwa i mienia. Jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych terenu Gminy Świdnica mogą prowadzić samodzielne działania gaśnicze oraz drobne działania związane z likwidacją miejscowych zagrożeń. Trzy z nich o najwyższym statusie znajdują się w Krajowym Systemie Ratowniczo Gaśniczym, wszystkie jednak podejmują dodatkowe działania na rzecz społeczności lokalnych swoich sołectw.

- Ochotnicza Straż Pożarna w Lutomi (KSRG)
- Ochotnicza Straż Pożarna w Witoszowie (KSRG)
- Ochotnicza Straż Pożarna w Burkatowie (KSRG)
- Ochotnicza Straż Pożarna w Mokrzeszowie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Gogołowie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Bystrzycy Górnej
- Ochotnicza Straż Pożarna w Pankowie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Grodziszczu

Rysunek 2. Rozmieszczenie jednostek OSP w Gminie Świdnica.

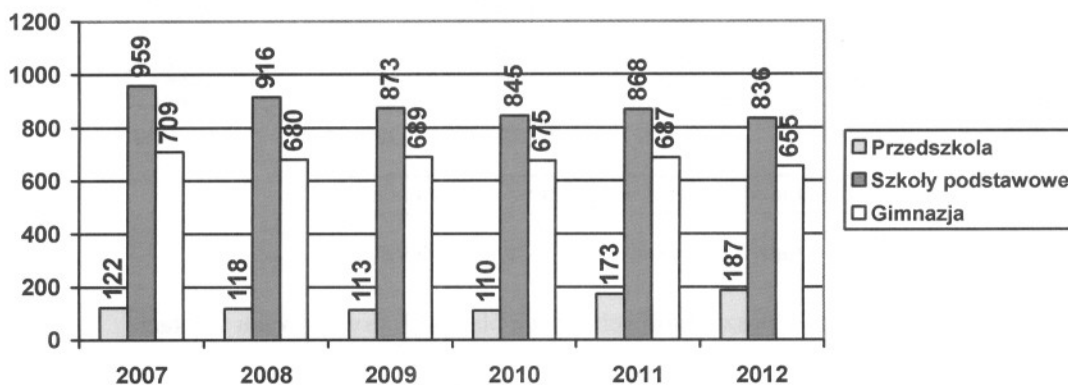
Źródło: Raport o stanie bezpieczeństwa Gminy Świdnica oraz kierunki rozwoju Ochotniczych Straży Pożarnych Gminy Świdnica w latach 2006–2010, zaktualizowany o dane z 2013 r.

2.5 Edukacja

W 2012 roku do placówek oświatowych na terenie Gminy Świdnica uczęszczało 1.678 dzieci.

Wykres 6. Liczba dzieci w placówkach oświatowych w Gminie Świdnica w latach 2007–2012 (os)

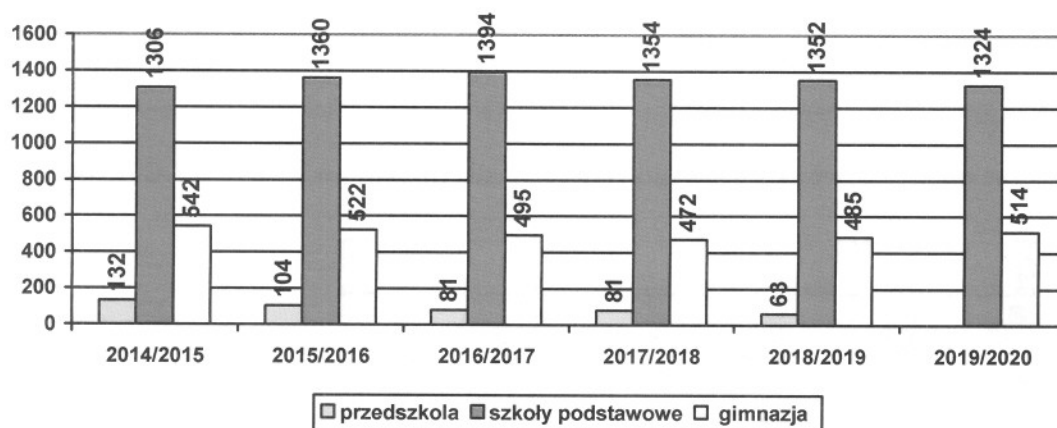
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza długofalowych prognoz dotyczących organizacji oświaty w gminie, sporządzona przy uwzględnieniu wskaźników demograficznych, wskazuje, że obecna sieć szkół jest racjonalna, jeżeli drastycznie nie zmniejszy się liczba dzieci uczęszczających do poszczególnych placówek, nie powinna ulec w najbliższych latach poważniejszym zmianom. W danych demograficznych ujęte zostały dzieci zameldowane na terenie Gminy Świdnica, a nie zamieszkujące w gminie, dlatego faktyczne liczby dzieci mogą różnić się od danych z ewidencji ludności⁷. Liczbę uczniów oraz prognozy demograficzne w latach od 2014/15 do 2019/20 przedstawiają poniższy wykres i tabela:

⁷ Strategia rozwoju oświaty w Gminie Świdnica na lata 2014-2020, Świdnica, 2014, s. 9 uchwała RG Świdnica nr LVII/482/2014 z dn.29.05.2014

Wykres 7. Prognoza liczby dzieci/uczniów w poszczególnych typach placówek oświatowych w latach 2014/15–2019/20

Źródło: Strategia rozwoju oświaty w Gminie Świdnica na lata 2014–2020, Świdnica 2014r.

Tabela 4. Liczba dzieci/uczniów w poszczególnych typach placówek oświatowych w latach 2014/15–2019/20

rok szkolny	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
przedszkola ⁸	132	104	81	81	63	
szkoły podstawowe	1306	1360	1394	1354	1352	1324
gimnazja	542	522	495	472	485	514
Razem sp+gim.	1848	1882	1889	1826	1837	1838

Źródło: Strategia rozwoju oświaty w Gminie Świdnica na lata 2014–2020 Świdnica, 2014 r

Placówki edukacyjne funkcjonujące na terenie Gminy Świdnica to:

Przedszkola

- Przedszkole Bajkowa Dolinka w Pszennie;
- Przedszkole w Witoszowie Dolnym.

Szkoły Podstawowe

- SP w Bystrzycy Górnej, do której uczęszczają dzieci z Burkatowa, Bystrzycy Dolnej, Bystrzycy Górnej i Lubachowa;
- SP im. Jana Pawła II w Grodziszczu, do której uczęszczają dzieci z Boleszczyna, Grodziszczyna, Krzczonowa, Krzyżowej, Wieruszowa;
- SP w Lutomi Dolnej, do której uczęszczają dzieci z Bojanic, Makowic, Jakubowa, Lutomi Dolnej, Lutomi Górnej, Lutomi Małej, Opoczki, Stachowic i Stachowiczek;
- SP w Mokrzeszowie, do której uczęszczają dzieci z Mokrzeszowa;

⁸ dzieci realizujące obowiązkowe przygotowanie przedszkolne

- SP im. Mikołaja Kopernika w Pszennie, do której uczęszczają dzieci z Gogołowa, Jagodnika, Miłochowa, Niegoszowa, Pankowa, Pszenno, Sulisławic, Zawiszowa, Wilkowa, Wiśniowej;
- SP im. Ludwiki Wawrzyńskiej w Witoszowie Dolnym, do której uczęszczają dzieci z Komorowa, Modliszowa, Pogorzały, Słotwiny, Witoszowa Dolnego i Witoszowa Górnego.

Gimnazja

- Gimnazjum im. Unii Europejskiej w Lutomi Dolnej, do którego uczęszcza młodzież z SP w Bystrzycy Górnej i SP w Lutomi Dolnej,
- Gimnazjum im. Szarych Szeregów w Pszennie, do którego uczęszcza młodzież z SP im. Jana Pawła II w Grodziszczu i SP im. M. Kopernika w Pszennie,
- Gimnazjum w Witoszowie Dolnym, do którego uczęszcza młodzież z SP w Mokrzeszowie i SP im. L. Wawrzyńskiej w Witoszowie Dolnym,

oraz Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Lubachowie

Rysunek 3. Okręgi Oświatowe w Gminie Świdnica

Źródło: Strategia rozwoju oświaty w Gminie Świdnica na lata 2014–2020 Świdnica, 2014

Osiągnięcia szkolne uczniów są wynikiem nauczania oraz uczenia się. W znacznym stopniu zależą one od zdolności i aspiracji uczniów, ale także od wpływu środowiska rodzinnego. Badania postępów edukacyjnych i osiągnięć uczniów mogą przybierać różne formy. Najczęściej są to sprawdziany wewnętrzne i zewnętrzne oraz konkursy przedmiotowe. Wyniki uczniów szkół podstawowych Gminy Świdnica, którzy przystępują do sprawdzianu uczniów klas szóstych rokrocznie znajdują się w przedziale wyników średnich, są o 1-2 punkty niższe niż wyniki województwa, i mieszczą się w przedziale punktów od 17,7 (SP Lubachów w roku szkol. 2008/09) do 27,5 (SP Mokrzeszów w roku szkol. 2010/11). Średni wynik egzaminu w gimnazjach gminnych w roku szkolnym 2012/13 z języka polskiego, historii, WOS, matematyki, przedmiotów przyrodniczych i języka angielskiego na poziomie podstawowym był wyższy od wyniku województwa dolnośląskiego i mieścił się w przedziale stanin średnich. Na lepsze osiągnięcia edukacyjne uczniów w ostatnich latach składa się wiele czynników – oprócz efektywnej i konsekwentnej realizacji programów nauczania oraz dbałości o wysoki poziom wychowawczy, były to również zajęcia wyrównawcze dla uczniów z problemami i zaległościami oraz dodatkowe zajęcia organizowane, np. w ramach realizacji programów Akademia Uczniowska, Nie masz haka na Bystrzaka, czy Szkoła w Krzyżowej. Nie bez znaczenia pozostaje także odpowiednie przygotowanie nauczycieli i wykorzystanie ich wysokiego potencjału. Ponadto warto podkreślić, że każda z placówek oświatowych jest organizatorem licznych konkursów, olimpiad itd., które ukierunkowane są na poszukiwanie i wyłanianie talentów, rozwijanie umiejętności, wyobraźni, a także sprawdzenie poznanej wiedzy⁹.

2.6. Pomoc społeczna

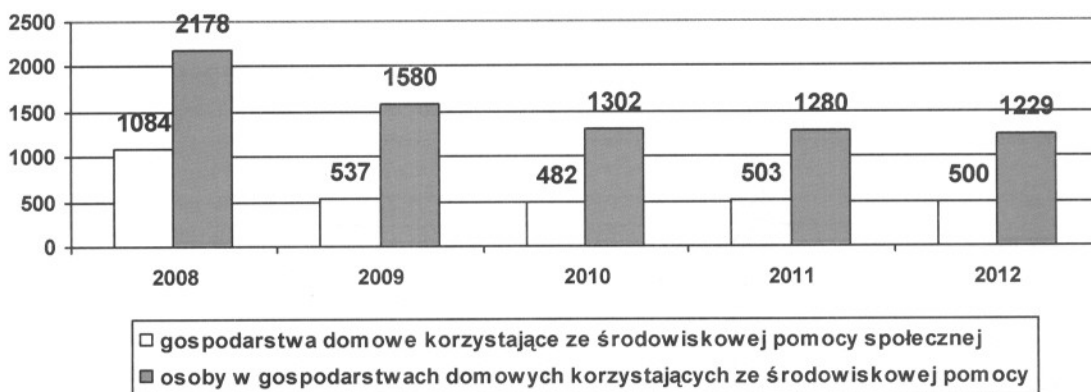
Pomoc społeczna umożliwia przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych osobom, które nie są w stanie same ich pokonać, wykorzystując własne możliwości, zasoby i uprawnienia. Zadaniem pomocy społecznej jest również prowadzenie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Organizacją pomocy społecznej na terenie Gminy Świdnica zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej znajdujący się w Świdnicy.

Jak wykazują dane GUS w 2012 ze środowiskowej pomocy społecznej skorzystało 500 gospodarstw domowych w tym łącznie 1229 osób. Jak można zauważyć na poniższym wykresie jest to trend spadkowy.

⁹ Na podstawie Strategii rozwoju oświaty w Gminie Świdnica na lata 2014–2020 Świdnica, 2014, s.19–21

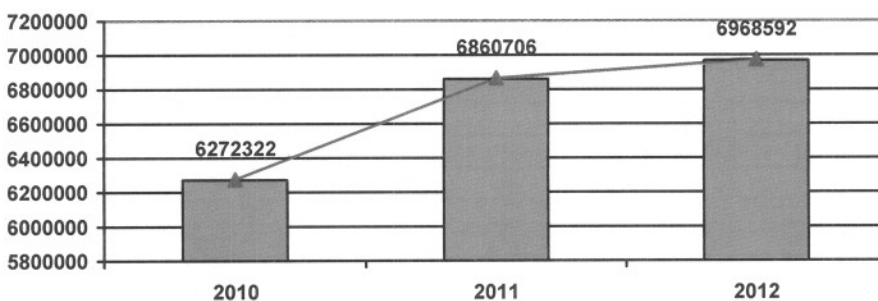
Wykres 8. Pomoc społeczna w Gminie Świdnica w latach 2008-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Odnośnie budżetu jakim dysponuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej od 2010 roku zauważalny jest systematyczny wzrost, wynikający ze wzrostu ilości zadań przekazywanych przez państwo do realizacji przez pomoc społeczną.

Wykres 9. Wysokość środków finansowych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świdnicy w latach 2010-2012 (zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie : Sprawozdania z działalności GOPS w Świdnicy w latach 2010; 2011; 2012

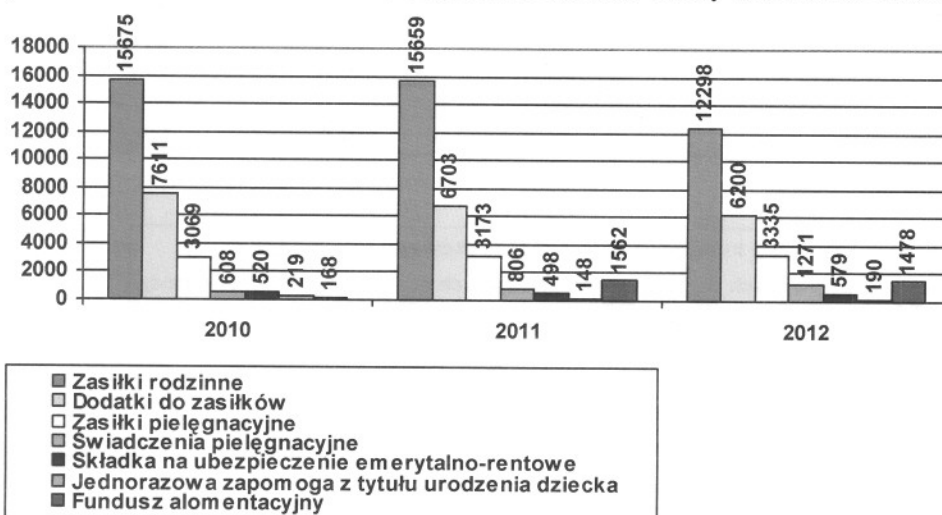
Stały wzrost wysokości wypłacanych przez GOPS świadczeń i jednocześnie malejąca liczba osób korzystających z pomocy ośrodka świadczy o zwiększających się systematycznie kwotach wsparcia przeznaczanych na poszczególnych beneficjentów pomocy społecznej, jak również o zwiększeniu pomocy instytucjonalnej¹⁰. Dodatkowym wsparciem, udzielanym mieszkańcom Gminy Świdnica, są świadczenia rodzinne oraz świadczenia funduszu alimentacyjnego. Najwięcej świadczeń oraz środków finansowych udzielanych jest na zasiłki rodzinne, warto jednak zaznaczyć, że z roku na rok są to coraz mniejsze wartości. Wzrost udzielonego wsparcia widać w badanym

¹⁰ Na podstawie Strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych Gminy Świdnica na lata 2014-2020, s. 24

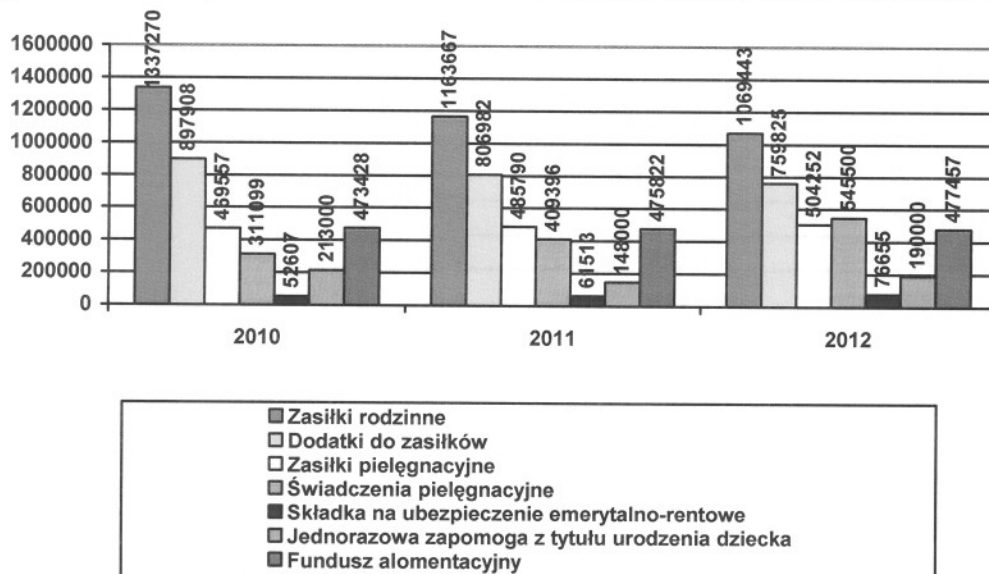
okresie w liczbie świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłków pielęgnacyjnych oraz funduszu alimentacyjnego.

Wykres 10. Liczba świadczeń udzielonych mieszkańcom Gminy Świdnica w latach 2010-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Świdnicy

Wykres 11. Kwota przeznaczona na świadczenia dla mieszkańców Gminy Świdnica w latach 2010-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Świdnicy

Ponadto warto zaznaczyć, że Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy współpracuje z takimi instytucjami jak:

- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Gminie Świdnica,
- Sąd i Kuratorzy Zawodowi przy Sądzie Rejonowym w Świdnicy,
- Zakłady Opieki Zdrowotnej na terenie gminy,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy,
- Powiatowy Urząd Pracy w Świdnicy,
- Komenda Powiatowa Policji w Świdnicy,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Świdnicy,
- Gminnymi Placówkami Oświaty,
- Bankiem Żywności w Świdnicy,
- Polskim Komitetem Pomocy Społecznej w Świdnicy.

2.7. Opieka zdrowotna

Na terenie Gminy Świdnica działają obecnie 3 zakłady opieki zdrowotnej, tj.:

- NZOZ Wiejski Ośrodek Zdrowia w Lutomi Dolnej
- NZOZ „Medi-Mex” w Pszennie
- NZOZ „Medi-Mex”- Filia w Bystrzycy Górnej

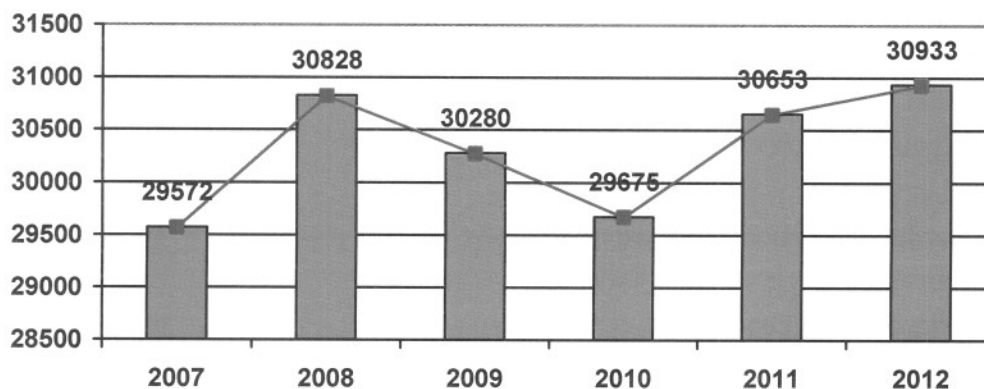
Ponadto, jak wynika z danych GUS-u, na obszarze gminy działa jedna zarejestrowana prywatna praktyka lekarska oraz 2 apteki ogólnodostępne. Ludność jaka przypadała na jedną aptekę w gminie w 2012 r. to 8.360 osób.

Najbliższy - Regionalny Szpital Specjalistyczny „Latawiec” z lądowiskiem dla helikopterów położony jest na peryferiach Miasta Świdnica, w jego południowo-zachodniej części.

Warto także zaznaczyć, że z roku na rok zauważalny jest wzrost ilość udzielonych porad zdrowotnych, których w 2012 r. udzielono 20.933 porad, co stanowi aż o 1.361 udzielonych porad więcej niż w 2007 r.

Wykres 12. Porady w podstawowej opiece zdrowotnej na terenie Gminy Świdnica w latach 2007–2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.8. Profilaktyka w zakresie ochrony zdrowia mieszkańców

Staraniem władz gminy zostały utworzone pierwsze w regionie gabinety stomatologiczne zlokalizowane przy centrach edukacyjnych w Witoszowie Dolnym i Pszennie, a gmina dofinansowuje badania profilaktyczne dzieci i młodzieży.

Na terenie Gminy realizowane są liczne programy w zakresie profilaktyki ochrony zdrowia w oparciu o sieć centrów profilaktyczno-sportowych zlokalizowanych przy świetlicach wiejskich w Bystrzycy Górnej, Grodziszczu, Lutomi, Pszennie i Witoszowie Dolnym. Działalność tych centrów poprzez sieć świetlic wiejskich obejmuje obszar całej gminy.

3. Analiza gospodarcza

3.1. Struktura lokalnej gospodarki

Według informacji GUS na koniec roku 2012 na terenie Gminy Świdnicy prowadziło działalność łącznie 1.452 podmiotów, co w porównaniu z rokiem 2007 stanowi aż o 215 podmiotów więcej. W liczbie tej około 2,3% stanowiły podmioty sektora publicznego. Najczęściej występującą formą we wszystkich latach były osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W roku 2012 podmioty tego typu stanowiły aż 82,2% wszystkich podmiotów gospodarczych. Szczegółowe informacje o liczbie podmiotów gospodarczych i ich formie prawnej zawiera poniższa tabela.

Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej (rejestr REGON) w Gminie Świdnica a latach 2007–2012.

Rodzaj podmiotu		Liczba					
Rok		2007	2008	2009	2010	2011	2012
Sektor publiczny	Ogółem	36	34	33	34	31	34
	Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	30	30	29	30	27	28
	Spółki handlowe	4	1	1	1	1	1
Sektor prywatny	Ogółem	1201	1281	1286	1360	1367	1418
	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1004	1086	1095	1161	1165	1194
	Spółki handlowe	62	63	59	59	60	62
	Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	11	10	9	9	10	10
	Spółdzielnie	15	15	15	15	15	15
	Fundacje	2	2	2	2	2	3
	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	16	15	15	16	19	20
Ogółem	1237	1315	1319	1394	1398	1452	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Stan struktury lokalnej gospodarki obrazują także wybrane wskaźniki podmiotów gospodarczych. Najistotniejszym z nich jest wskaźnik przedsiębiorczości, obrazujący liczbę podmiotów gospodarczych danej jednostki terytorialnej na 1000 osób w wieku produkcyjnym. Współczynnik ten dla Gminy Świdnica systematycznie rocznie, w 2012 r. wyniósł 130,8, to o 7,9 więcej niż w roku 2007. Ponadto w 2012 r. w porównaniu z rokiem 2011 zanotowano wzrost

wartości jednostek nowo zarejestrowanych w REGON na 10 tys. ludności oraz spadek wartości jednostek wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności.

Tabela 6 Wskaźniki podmiotów gospodarczych w Gminie Świdnica, lata 2007–2012 (jed. gosp)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	-	-	90	90	76	82
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	-	-	90	61	89	73
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	-	-	10,5	10,6	10,6	10,8
podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	-	-	136	134	113	123
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	122,9	128,7	126,9	127,5	126,8	130,8
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	-	-	839	853	847	868
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	12	11	11	11	13	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najwięcej podmiotów gospodarczych w 2012 r. prowadziło działalność w sferze handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów samochodowych, a także w budownictwie i przetwórstwie przemysłowym. Liczbę podmiotów gospodarczych według rodzajów działalności zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej (wg. PKD) w Gminie Świdnica w roku 2012

Sekcja PKD 2007		2012
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	78
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	0
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	202
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	11
Sekcja F	Budownictwo	211
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	410
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	98
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	62
Sekcja J	Informacja i komunikacja	10

Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	34
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	38
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	84
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	28
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	8
Sekcja P	Edukacja	49
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	54
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	7
Sekcja S	Pozostała działalność usługowa	68
Sekcja T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	
Sekcja U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0
Ogółem		1452

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie Gminy Świdnica nie występują Instytucje Otoczenia Biznesu, jednak mieszkańcy gminy mogą korzystać z pięciu IOB usytuowanych w mieście Świdnica:

- Izba Rzemieślnicza i Małej Przedsiębiorczości
- Sudecka Izba Przemysłowo-Handlowa
- Polsko- Czeska Izba Przemysłowo-Handlowa
- Stowarzyszenie Inicjatyw Gospodarczych Powiatu Świdnickiego
- Oddział Terenowy Stowarzyszenia „Wolna Przedsiębiorczość” Centrum Wspierania Biznesu.

3.2. Transport

Infrastruktura drogowa

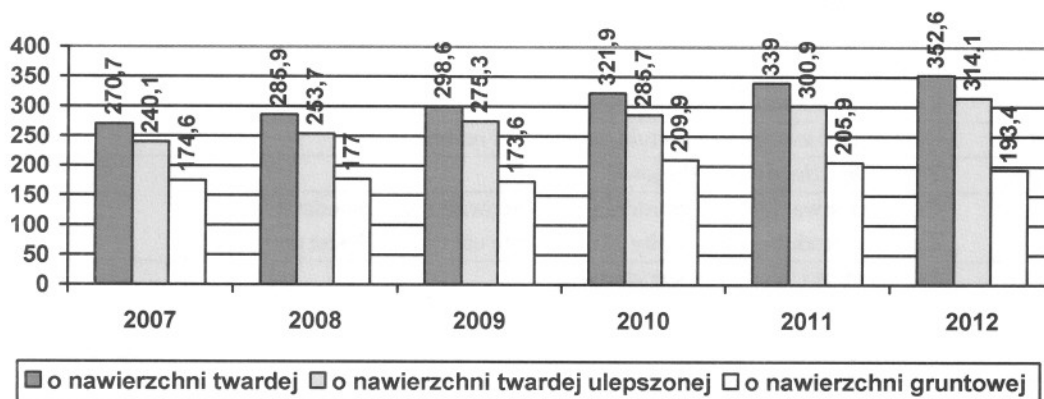
Gmina Świdnica położona jest w południowej części Dolnego Śląska, gdzie sieć drogowa należy do najlepiej rozwiniętych. Średnia odległość do Wałbrzycha wynosi 20 km, do Wrocławia 50 km, natomiast do Legnicy, Jeleniej Góry i Kłodzka ok. 60 km. Przez teren gminy przebiegają ważne szlaki komunikacyjne: droga krajowa nr 35 (Jakuszcze – Wrocław – Poznań – Świnoujście), droga nr 382 (Legnica – Nysa) oraz droga nr 379 (Wałbrzych – Świdnica).

Wewnętrzny układ komunikacyjny tworzą drogi gminne i powiatowe. Statystyka publiczna jednak nie publikuje informacji dotyczących infrastruktury drogowej w ujęciu gminnym, dlatego punktem odniesienia będą informacje dostępne dla powiatu świdnickiego. W powiecie tym w latach 2007–2012 długość dróg gminnych o twardej nawierzchni wzrosła z 270,7 km do

352,6 km, w tym dróg o nawierzchni ulepszonej z 240,1 do 314,1 km. Wzrosła także długość dróg o nawierzchni gruntowej ze 174,6 do 193,4 km (co jednak stanowi wartość mniejszą niż w roku 2010 i 2011).

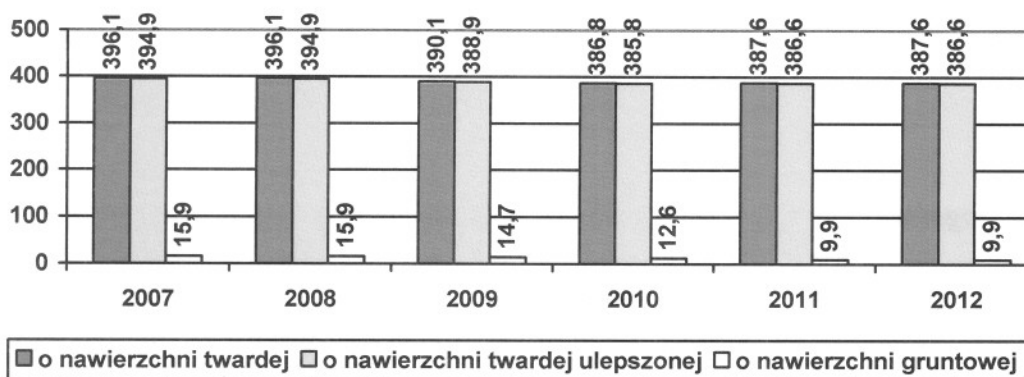
Wykres 13. Drogi gminne w powiecie świdnickim w latach 2007–2012 (km)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W tym samym czasie długość dróg powiatowych o nawierzchni twardej zmniejszyła się z 396,1,3 do 387,6 km, w tym o nawierzchni twardej ulepszonej z 394,9 do 386,6 km. Zmalała również długość dróg o nawierzchni gruntowej z 15,9 do 9,9 km.

Wykres 14. Drogi powiatowe w powiecie świdnickim w latach 2007–2012 (km)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jednocześnie warto podkreślić, że zarówno drogi gminne, jak i powiatowe wymagają zasadniczych remontów lub modernizacji, które dodatkowo obciążone są przez transport kruszyw z kopalni.

Gmina zapewnia komunikację zbiorową organizowaną w ramach porozumienia międzygminnego z Miastem Świdnicą i Gminą Marcinowice. Przykładem pozytywnych zmian, które zaszły w ostatnim czasie w infrastrukturze drogowej jest utworzenie łącznika Świdnicy z autostradą A4. Droga ta w znacznej mierze poprawiła dostępność komunikacyjną terenów inwestycyjnych zlokalizowanych w podstrefach WSSE w Świdnicy i Żarowie.

Infrastruktura kolejowa

Uzupełnienie sieci dróg stanowi transport kolejowy. Stan infrastruktury kolejowej w Gminie Świdnica uznać należy za przeciętny, chociaż pozytywnie można ocenić wznowienie komunikacji Kolei Dolnośląskich na trasach Legnica – Kłodzko i Świdnica – Wrocław. Dużym węzłem kolejowym jest Jaworzyna Śląska położona ok. 10 km od Gminy Świdnicy, skąd z łatwością można dojechać koleją do Wrocławia, Wałbrzycha, Jeleniej Góry, a nawet do Pragi Czeskiej, czy Berlina. Przez gminę przechodzi też przepiękny, jednak obecnie nieczynny, szlak kolejowy o walorach turystycznych relacji Świdnica – Jedlina Zdrój – Nowa Ruda – Kłodzko.

3.3. Zasoby mieszkaniowe

Na przestrzeni okresu 2007–2012 widać znaczny wzrost powstawania nowych budynków mieszkalnych. W 2012 roku w Gminie Świdnica istniało łącznie 2.956 budynków (o 36 więcej niż w roku 2011) dysponujących 5.291 mieszkaniami. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2012 wynosiła 90,7 m², natomiast powierzchnia na 1 osobę 28,7 m².

Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Świdnica w latach 2007–2012

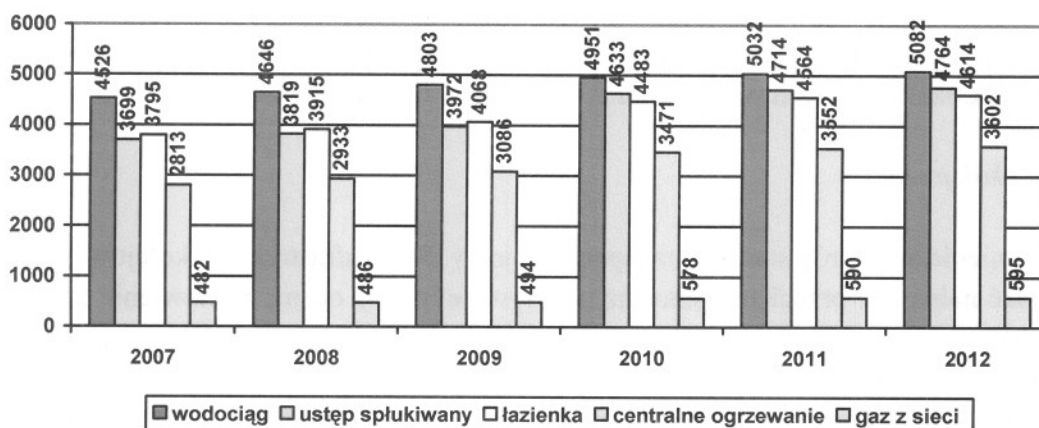
	jed.	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Budynki	bud.		2639	2705	2756	2920	2956
Mieszkania	mieszk.	4763	4883	5036	5160	5241	5291
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	81,0	82,2	83,0	88,8	90,2	90,7
Przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 osobę	m ²	25,0	25,8	26,6	28,0	28,6	28,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Warto także zaznaczyć, że znacznej poprawie ulega wyposażenie mieszkań w urządzenia techniczno-sanitarne co obrazuje wykres poniżej.

Wykres 15. Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne w Gminie Świdnica w latach 2007–2012 (mieszkania)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.4. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych Gmina Świdnica należy do Aglomeracji Świdnickiej, w skład, której wchodzi miasto Świdnica, gmina wiejska Świdnica oraz Marcinowice. RLM aglomeracji zgodnie z rozporządzeniem ustanawiającym aglomeracje wynosi 99.600 RLM.

Wodociągi

Na obszarze Gminy Świdnica na koniec roku 2012 istniało 138,5 km czynnej sieci rozdzielczej. Stanowi to o 11,7 km więcej, niż w roku 2007 i zapewnia 100% zwodociągowania gminy.

Tabela 9. Długość czynnej sieci rozdzielczej w Gminie Świdnica w latach 2007–2012 (w km)

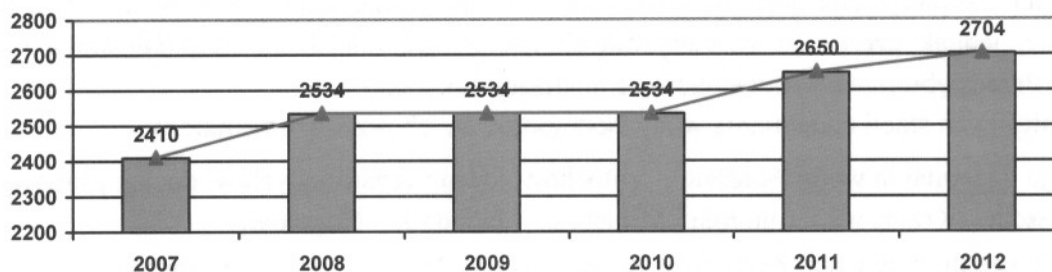
2007	2008	2009	2010	2011	2012
126,8	136,0	136,0	136,3	136,0	138,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Łącznie w 2012 roku istniało 2.704 połączeń wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, a więc około 91,5% wszystkich mieszkań z omawianego obszaru.

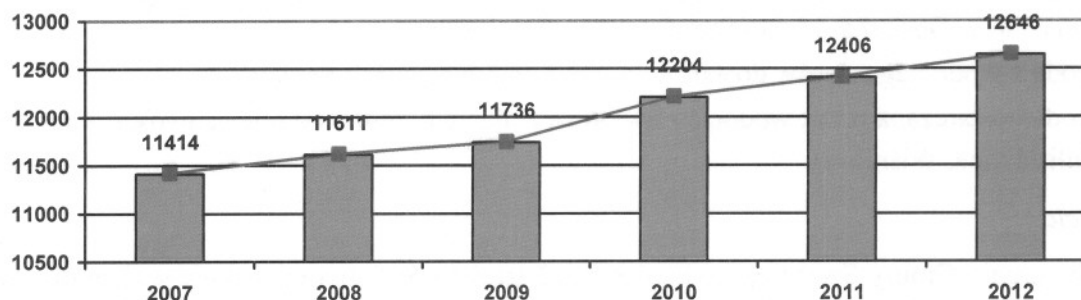
Wykres 16. Połączenia wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w Gminie Świdnica w latach 2007–2012 (szt.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej na terenie gminy rośnie z roku na rok. Liczba jej użytkowników w latach 2007–2012 wzrosła o około 7,6%. Największym podmiotem zaopatrującym Gminę Świdnica w wodę jest Gminne Świdnickie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o.

Wykres 17. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w Gminie Świdnica w latach 2007–2012 (osoba)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Gminie Świdnica problem z zaopatrzenia w wodę praktycznie nie istnieje, przeważająca część gminy posiada nowoczesną sieć przesyłową i rozdzielczą, studnie o wydajności gwarantującej pokrycie w całości rosnących potrzeb mieszkańców. Niewielka część gminy (Mokrzyszów) zaopatrywana jest z ujęć leżących poza terenem gminy, co powoduje problemy związane z administrowaniem ujęciami i siecią. Pobór wody jest regulowany pozwoleniami wodnoprawnymi, a większość ujęć ma wyznaczoną strefę ochronną zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Wszystkie ujęcia, z których eksploatuje się wodę dla mieszkańców gminy, są ujęciami wód podziemnych czerpiących wodę z poziomu trzeciorzędowego, którego utwory przykryte są

kilkudziesięciometrową warstwą iłów, co zapewnia im doskonałą jakość. Jedynymi naturalnymi zanieczyszczeniami mogą być nadmierne ilości żelaza i manganu.

Gmina zaopatrywana jest w wodę poprzez stacje uzdatniania wody w Miłochowie i Komorowie, jednak część wsi zaopatrywanych jest z ujęć miejskich, eksploatowanych przez Świdnickie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o.

Do najważniejszych stacji uzdatniania wody ekstrapolowanych przez gminę należą:

- stacja uzdatniania wody Boleścin – Miłochów, która zaopatrujących wodociąg grupowy Boleścin – Krzyżowa – Lutomia i Miłochów – Jagodnik – Gogołów;
- stacja uzdatniania wody Komorów, zaopatrująca wodociąg grupowy Komorów.

Podział gminy wg miejsc zaopatrzenia w wodę przedstawia się następująco:

- woda z SUW Komorów dostarczana jest do miejscowości: Komorów, Słotwina, Witoszów Dolny, Witoszów Górny, Pogorzała, Modliszów, Mokrzyszów;
- woda z SUW Miłochów dostarczana jest do miejscowości : Boleścin, Grodziszcze, Krzyżowa, Wieruszów, Krzczonów, Lutomia Dolna, Lutomia Mała, Stachowice, Stachowiczki;
- woda z SUW Jagodnik dostarczana jest do miejscowości: Jagodnik, Miłochów, Krzczonów, Gogołów, Pszenno, Wilków, Niegoszów, Bystrzyca Dolna, Bystrzyca Górna, Burkatów, Lubachów, Opoczka, Makowice, Bojanice, Jakubów;
- woda z wodociągu Żarów dostarczana jest do miejscowości: Panków;
- woda dostarczana przez wodociąg Świdnica z ujęcia Pszenno do miejscowości: Zawiszów, Sulistawice, Wiśniowa.

Kanalizacja

Na terenie Gminy Świdnica na koniec 2012 istniało 50,2 km czynnej sieci kanalizacyjnej. Stanowi to o 14 km więcej, niż w roku 2007, jednak zapewnia jedynie 25% skanalizowania gminy.

Tabela 10. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w Gminie Świdnica w latach 2007–2012 (w km)

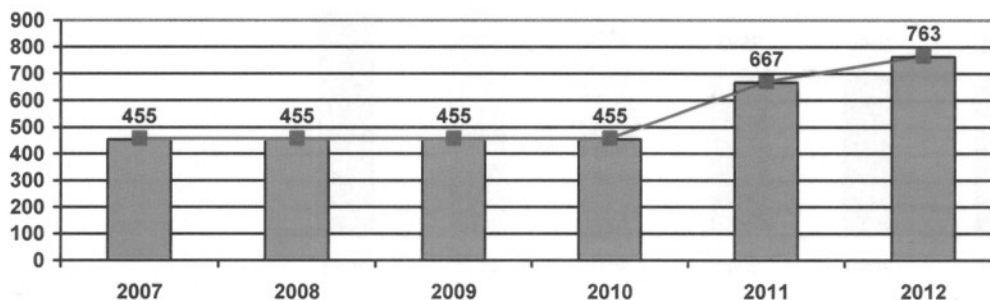
2007	2008	2009	2010	2011	2012
36,2	36,5	36,5	36,5	50,0	50,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2012 roku istniało łącznie 763 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, a więc około 26 % wszystkich mieszkań z omawianego obszaru. Ilość odprowadzonych ścieków na koniec 2012 wyniosła 308 dam³.

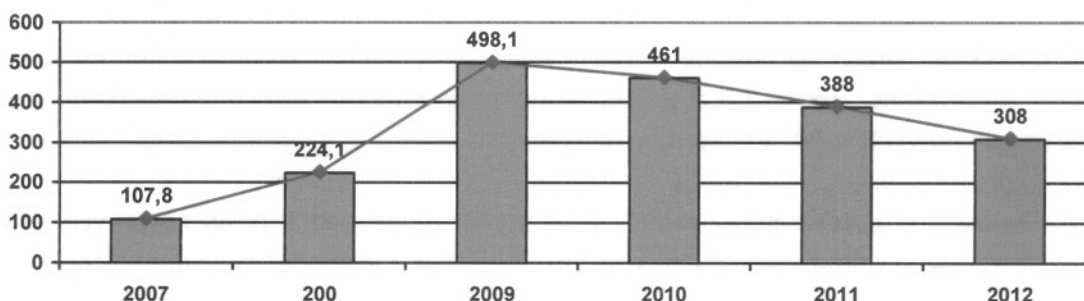

Wykres 18. Połączenia kanalizacyjne prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w Gminie Świdnica w latach 2007–2012 (szt.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 19. Ścieki odprowadzone w Gminie Świdnica w latach 2007–2012 (dam³)

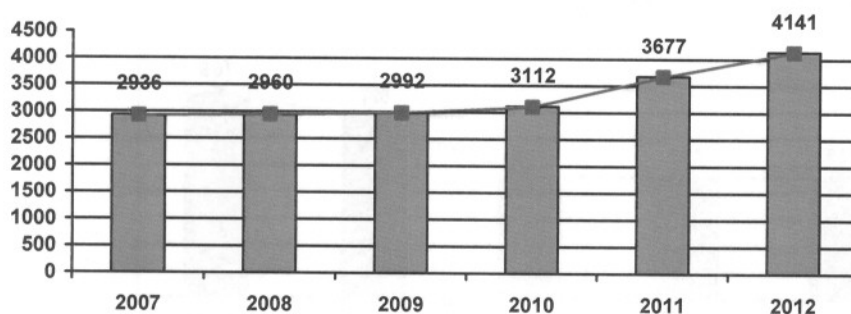

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej na terenie gminy rośnie z roku na rok. Liczba jej użytkowników w latach 2007–2012 wzrosła o 1.205 osób. Warto jednak podkreślić, że ze względu na duże koszty kanalizacji (układ topograficzny miejscowości), rozwiązaniem optymalnym mogą być przydomowe oczyszczalnie ścieków. Na całym obszarze działają obecnie jedynie 3 komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków.

Wykres 20. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w Gminie Świdnica w latach 2007–2012 (osoba)

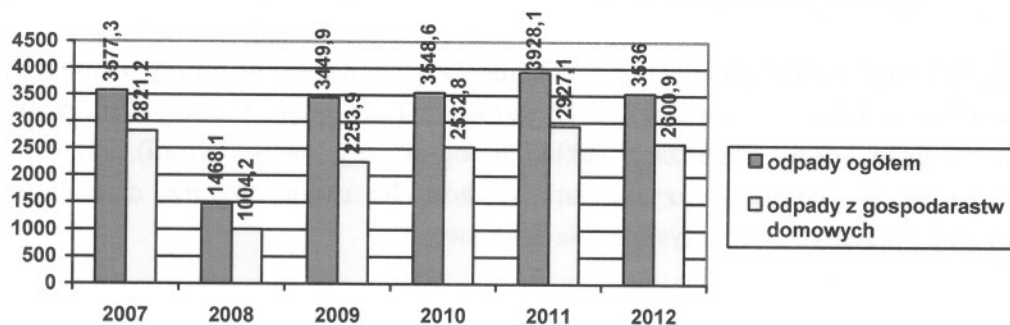
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.5. Gospodarka odpadami

W ubiegłych latach na terenie Gminy Świdnicy odpady komunalne od mieszkańców odbierały 4 uprawnione firmy. Liczba budynków mieszkalnych objęta zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych w 2012 r., według danych GUS z 2012 r., wyniosła 2.838.

W roku 2012 w porównaniu z rokiem 2011 zanotowano spadek ilości zebranych odpadów komunalnych, zarówno wśród wszystkich odpadów, jak i tych z gospodarstw domowych.

Wykres 21. Ilość zebranych odpadów w Gminie Świdnica w latach 2007–2012 (t)

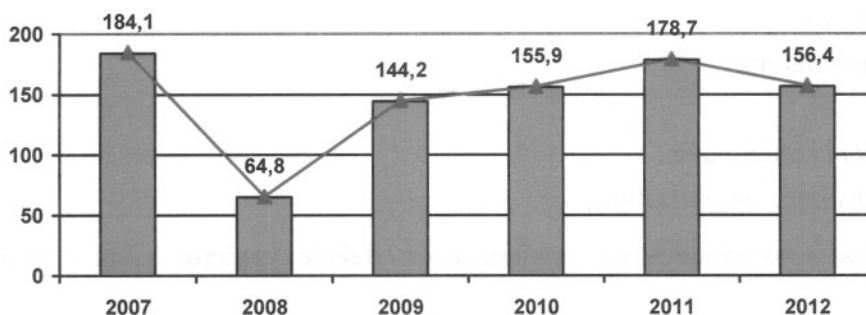
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2012 r. zanotowano także spadek ilości odpadów z gospodarstw domowych przypadających na 1 mieszkańca – w porównaniu z rokiem 2011 ilość ta spadła o 22,3 kg.

Wykres 22. Odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca na rok w Gminie Świdnica w latach 2007–2012 (kg)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ponadto warto zaznaczyć, że na terenie wsi Zawiszów zlokalizowane jest składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne o standardzie zgodnym z normami Unii Europejskiej, działające jako Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK), którego jednym z udziałowców jest Gmina Świdnica.

Nowy system odbierania odpadów komunalnych na terenie Gminy Świdnica

W myśl ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹¹, do zadań własnych gminy należy zapewnienie i tworzenie warunków niezbędnych do utrzymania porządku i czystości. Do obowiązków gminy należy ustanowienie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych obejmującej co najmniej następujące frakcje odpadów: papieru, metalu, tworzywa sztucznego, szkła i opakowań wielomateriałowych oraz odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w tym odpadów opakowaniowych ulegających biodegradacji. Gminy nadzorują gospodarowanie odpadami komunalnymi, w tym realizację zadań powierzonych podmiotom odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości wyłonionych w trybie przetargu. Tworzenie punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy również leży w gestii gmin. Mieszkańcy gminy wypełniają deklarację o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi i wnoszą comiesięczną opłatę w zadeklarowanej wysokości.

Do segregowania odpadów właściciel nieruchomości otrzymuje raz w miesiącu worki o poj. 120 l na każdą selektywnie zbieraną frakcję odpadów (żółty x 2 – PET, niebieski – makulatura i zielony – szkło).

W ramach systemu odbierania odpadów komunalnych funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, który nieodpłatnie przyjmuje (do 250 kg miesięcznie):

¹¹ Jednolity tekst Ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z dnia 28.11.2013 r., poz. 1399). Stan prawny na dzień 4.12.2013 r.

- zużyty sprzęt RTV i AGD,
- meble i odpady wielkogabarytowe,
- budowlane i rozbiórkowe,
- zużyte baterie i akumulatory,
- zużyte opony,
- przeterminowane leki i chemikalia,
- odpady biodegradowalne, w tym zielone,

oraz każdą ilość odpadów opakowaniowych zawierających frakcje papieru, szkła i tworzyw sztucznych.

Koszty systemu gospodarowania odpadami komunalnymi obejmują:

- odbieranie, transportu, zbierania, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, w tym utrzymanie, modernizacja i rozbudowa RIPOK,
- utworzenie i utrzymanie punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
- obsługę administracyjną tego systemu.

Obecnie na terenie gminy, zgodnie *ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*¹¹, działa jedna, wyłoniona w przetargu, jednostka obsługująca odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych.

3.6. Infrastruktura teleinformatyczna

Obszar Gminy Świdnicy znajduje się w całości w obszarze „czarnym”, tzn.: na obszarze, gdzie istnieje infrastruktura szkieletowo-dystrybucyjna, co najmniej dwóch operatorów telekomunikacyjnych, umożliwiającą zapewnienie podaży usług szerokopasmowego dostępu do Internetu na założonym poziomie, a usługi szerokopasmowego dostępu do Internetu są oferowane poprzez konkurujących ze sobą przedsiębiorców telekomunikacyjnych¹². Ponadto obszar gminy charakteryzuje się dostateczną podażą usług i prognozowanym wzrostem popytu.

¹² Na podstawie analizy studium wykonalności dla projektu „Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego i budowa Dolnośląskiej Sieci Szkieletowej”.

3.7. Turystyka

Gmina Świdnica położona jest w regionie, gdzie istnieją atrakcyjne warunki do rozwoju usług turystycznych i rekreacyjnych. Dobre położenie, bliskość Kotliny Kłodzkiej i Jeleniogórskiej oraz Gór Sowich i Stołowych, a także duża liczba zabytkowych obiektów (wpisanych do ewidencji i rejestru zabytków) w niemal każdej miejscowości, świadczy o znaczącym potencjale turystycznym. Ponadto do istotnych walorów zaliczyć należy przepiękny, obecnie nieczynny, szlak kolejowy o walorach turystycznych Świdnica – Jedlina Zdrój – Nowa Ruda – Kłodzko, a także europejski rowerowy „Szlak bursztynowy” EuroVelo 9.

W roku 2012 na terenie gminy znajdowały się łącznie 3 obiekty zbiorowego zakwaterowania, które łącznie oferowały 190 miejsc noclegowych. Z miejsc tych w 2012 roku skorzystało łącznie 8.604 osób, natomiast łączna liczba udzielonych noclegów wyniosła 29.867. W porównaniu z poprzednimi latami zauważalny jest trend wzrostowy, w odniesieniu do roku 2007 wartość ta wzrosła aż o 1.259 osób, natomiast liczba udzielonych noclegów wrosła o 4.497. Szczegółowe dane dotyczące turystyki obrazują poniższe dane:

Tabela 11. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania (ogółem) w Gminie Świdnica w latach 2007–2012

Cecha	jed.	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Obiekty	ob.	2	2	3	2	2	3
miejsca noclegowe	msc	178	178	180	172	172	190
korzystający z noclegów	osoba	7345	6669	7621	7699	8074	8604
udzielone noclegi	-	25370	23154	24303	24900	26224	29867

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dodatkowo warto zaznaczyć, że na terenie Gminy Świdnica funkcjonuje Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Lubachowie, które oferuje 49 miejsc noclegowych, z możliwością świadczenia różnorodnych zajęć dydaktycznych.

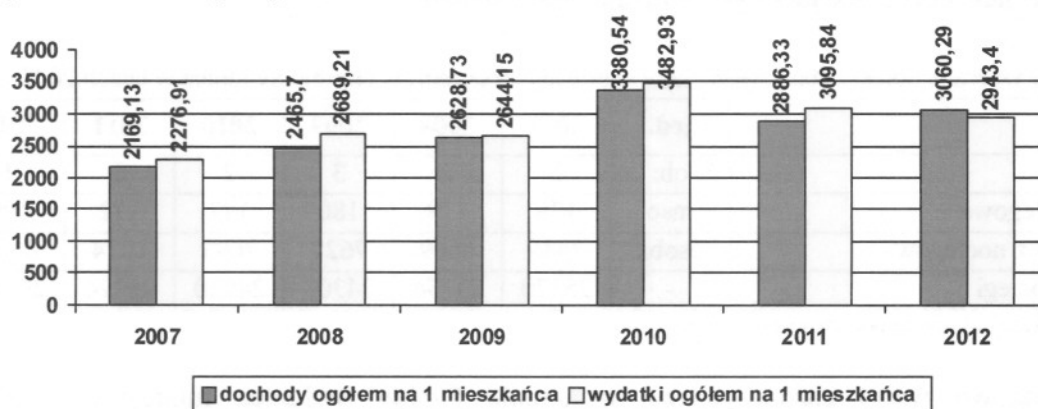

4. Gospodarka finansowa Gminy Świdnica

Ustawa o samorządzie gminnym stanowi, iż gmina zaspokaja zbiorowe potrzeby mieszkańców określone w ustawie oraz wykonuje inne zadania publiczne, o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Do zadań gminy należą także zadania z zakresu administracji publicznej, tj.: zlecone ustawami lub wykonywane na podstawie zawartych porozumień.

W zależności od środków finansowych jakimi dysponuje gmina, może ona realizować szeroki zakres przedsięwzięć, m.in.: inwestycyjnych, infrastrukturalnych, organizacyjnych, edukacyjnych, szkoleniowych, czy też kulturalnych i promocyjnych. Kierunki działań oraz ich skuteczność w największej mierze obrazuje analiza dochodów i wydatków ponoszonych w przeliczeniu na jednego mieszkańca Gminy.

Wykres 23. Dochody i wydatki na 1 mieszkańca w Gminie Świdnica w latach 2007–2012

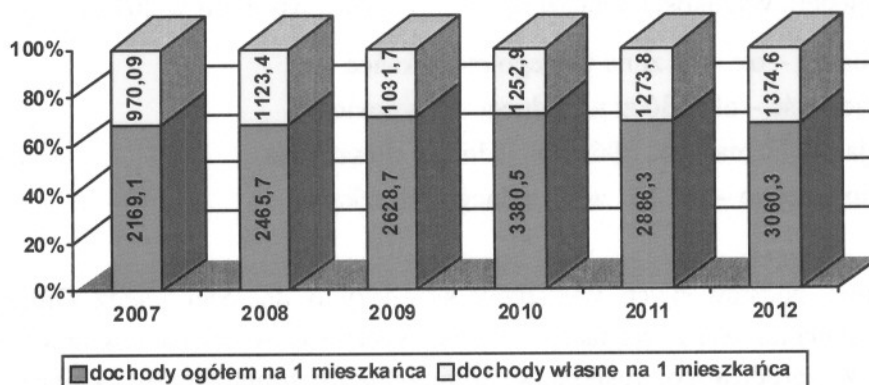
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dochody i wydatki Gminy Świdnica przypadające na jednego mieszkańca z roku na rok ulegają zmianom, zarówno w wielkości, jak i w proporcji. Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że w 2012 r. dochody gminy zwiększyły się. Sytuacja taka pozwala na utrzymanie płynności finansowej gminy, a także umożliwia poprawę jakości i rozwój gminnej infrastruktury technicznej oraz wnoszenie nowych obiektów kubaturowych oraz łatwiejsze uzyskiwanie współfinansowania inwestycji ze środków krajowych i UE.

Dochody własne Gminy Świdnica na jednego mieszkańca w ostatnich latach oscylowały w przedziale od 37,06–44,92% dochodów ogółem.

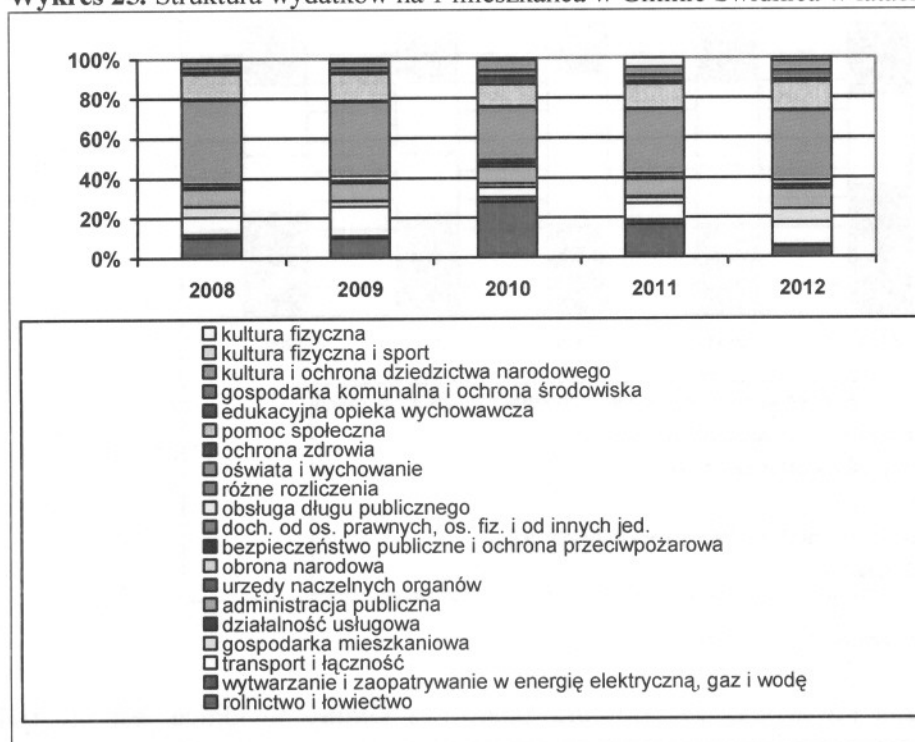
Wykres 24. Dochody na 1 mieszkańca w Gminie Świdnica w latach 2007–2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizę finansów Gminy dopełnia szczegółowy przegląd wydatków:

Wykres 25. Struktura wydatków na 1 mieszkańca w Gminie Świdnica w latach 2008–2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najwyższe i jednocześnie systematycznie wzrastające od 2010 r. wydatki Gminy przypadające na jednego mieszkańca odnoszą się do oświaty i wychowania. Wydatki ponoszone

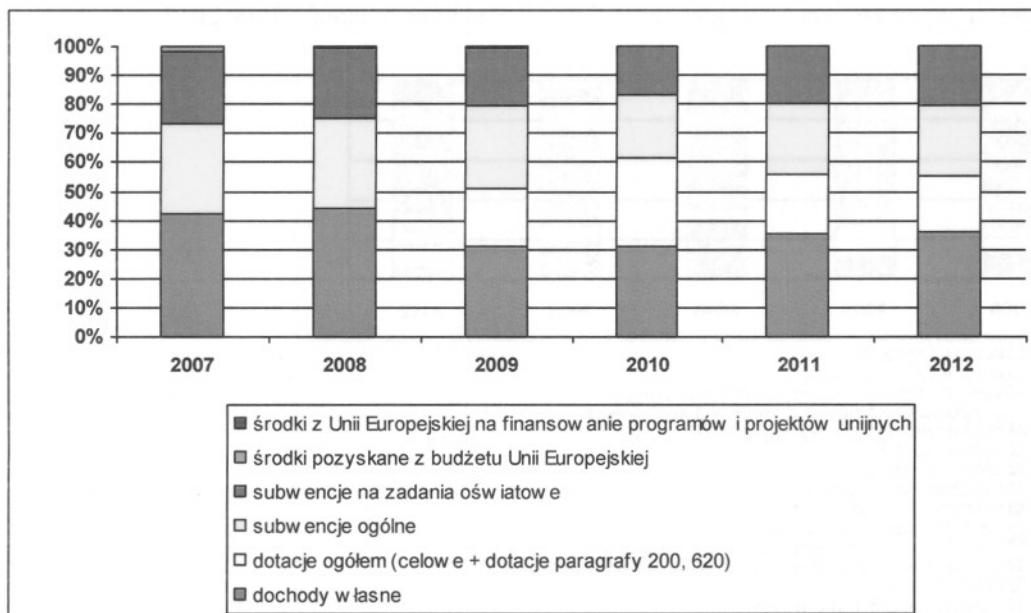

w tej sferze działalności na koniec 2012 r. wyniosły ponad 1.019 zł na jednego mieszkańca. Kolejnymi pod względem wysokości ponoszonych wydatków obszarami w 2012 r. były:

- pomoc społeczna – ok. 411 zł na jednego mieszkańca
- transport i łączność – ok. 336 zł na jednego mieszkańca
- administracja publiczna – ok. 296 zł na jednego mieszkańca
- rolnictwo i łowiectwo – ok. 161 zł na jednego mieszkańca

Taka struktura podstawowych wydatków świadczy o dbałości władz Gminy Świdnica o życie społeczne. Ponadto warto zaznaczyć wzrost wydatków w takich obszarach jak: kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, gospodarka komunalna i ochrona środowiska oraz edukacyjna opieka wychowawcza. Charakteryzując dochody budżetu Gminy, należy zaznaczyć, że największą część dochodów pochodzi z dochodów własnych, a następnie z subwencji i dotacji.

Wykres 26. Dochody budżetu Gminy Świdnica w latach 2007–2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

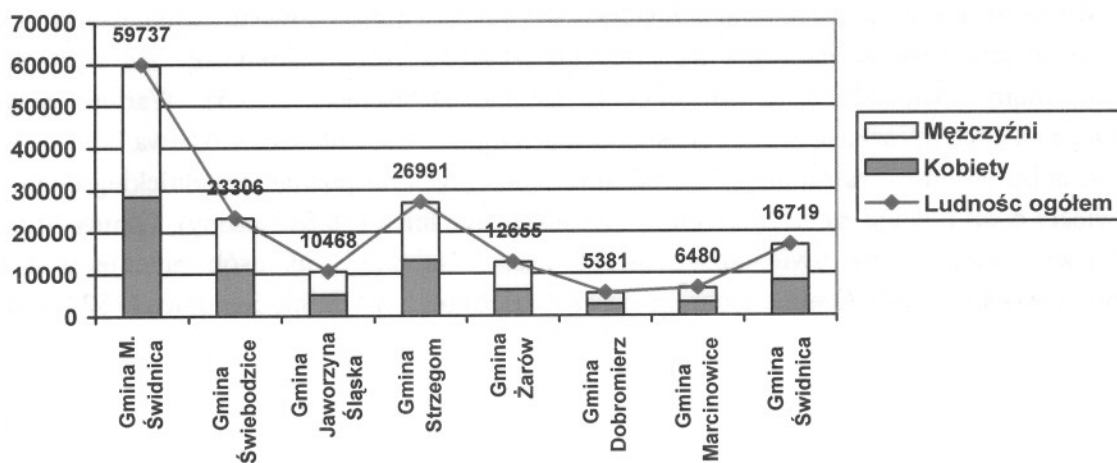
Reasumując, można stwierdzić, że struktura finansowa Gminy Świdnica jest nie tylko odpowiedzią na indywidualnie zgłaszane potrzeby mieszkańców, ale jest także odzwierciedleniem własnych analiz aktualnych uwarunkowań i potrzeby Gminy. Dużą szansą dla poprawy sytuacji finansowej, jak i dla nowych inwestycji, jest niewątpliwie nowa perspektywa finansowa Polityki Spójności Unii Europejskiej na lata 2014–2020.

5. Fotografia Gminy Świdnica na tle Województwa Dolnośląskiego i Powiatu Świdnickiego

Powiat świdnicki jest średniej wielkości powiatem – łączna powierzchnia powiatu wynosi 741 km², co stanowi 3,7% powierzchni ogólnej województwa dolnośląskiego (19.947 km²). Największymi gminami powiatu są Gmina Świdnica (208 km²) oraz Gmina Strzegom (145 km²). Pod względem ludności Gmina Świdnica (16.719 osób) zajmuje czwarte miejsce zaraz za Gminą Miejską Świdnica (59.737 osób), Gminą Strzegom (26.991 osób) oraz Gminą Świebodzice (23.306 osób). Najniższy współczynnik feminizacji wykazuje Gmina Świdnica (101,31) oraz Gmina Dobromierz (101,23), najwyższy zaś wykazuje Gmina Świebodzice (110,99) oraz Gmina Miejska Świdnica (109,89). Wskaźnik ten odpowiednio dla powiatu świdnickiego i woj. dolnośląskiego wynosi 107,1 i 107,9.

Wykres 27. Ludność w powiecie świdnickim w 2012 r.

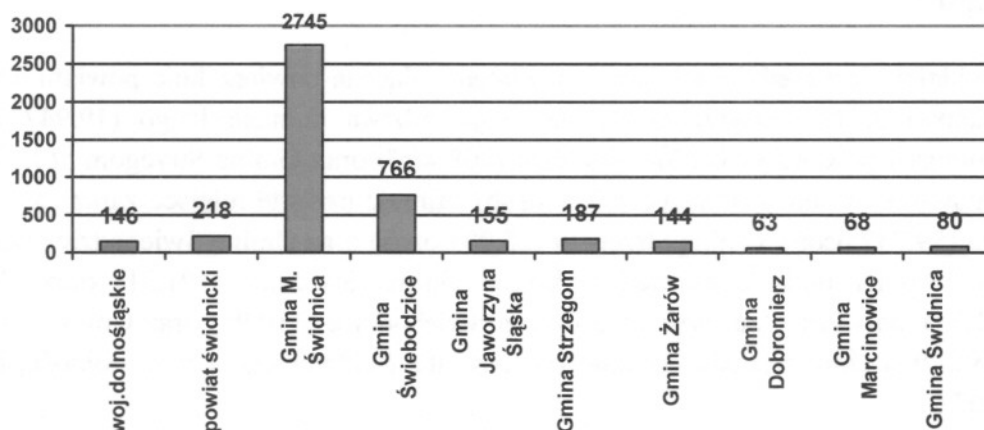

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najwyższym wskaźnikiem gęstości zaludnienia charakteryzuje się Gmina Miejska Świdnica, dla której wynosi on aż 2.745 osób/km², najmniejszy zaś wskaźnik występuje w Gminie Dobromierz (63 osoby/km²) i Marcinowice (68 osób/km²). W Gminie Świdnicy wskaźnik ten wyniósł 80 osób/km². Wskaźnik ten odpowiednio dla powiatu i województwa wynosi 218 osób/km² i 146 osób/km².

Wykres 28. Ludność na 1 km² w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

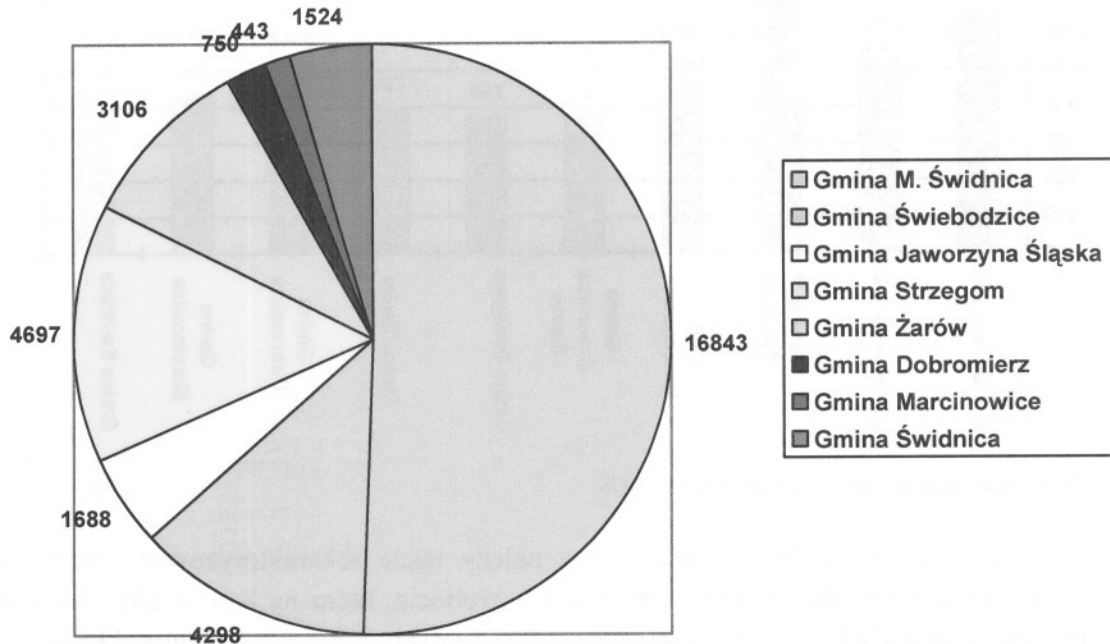
Warto także zaznaczyć, że Gmina Świdnica jest jedyną gminą z powiatu świdnickiego, w której występuje dodatni przyrost naturalny na 1.000 mieszkańców (0,1), najmniejszy zaś występuje na obszarze Gminy Świebodzice ($\square$ 4,0) oraz w Gminie Dobromierz ($\square$ 3,5). Wartość przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców dla całego powiatu wynosi $\square$ 1,9, a dla województwa $\square$ 1,1.

Analiza struktury zatrudnienia wśród gmin należących do powiatu świdnickiego wskazuje, że najwięcej osób pracuje na terenie Gminy Miejskiej Świdnica (16.843 osoby), Gminy Strzegom (4.697 osób) oraz Gminy Świebodzice (4.298 osób). Najmniej zaś osób pracuje w Gminie Marcinowice (443 osoby), Gminie Dobromierz (750 osób) oraz w Gminie Świdnica (1524 osoby).

Wykres 29. Liczba osób pracujących w powiecie świdnickim w 2012 r.

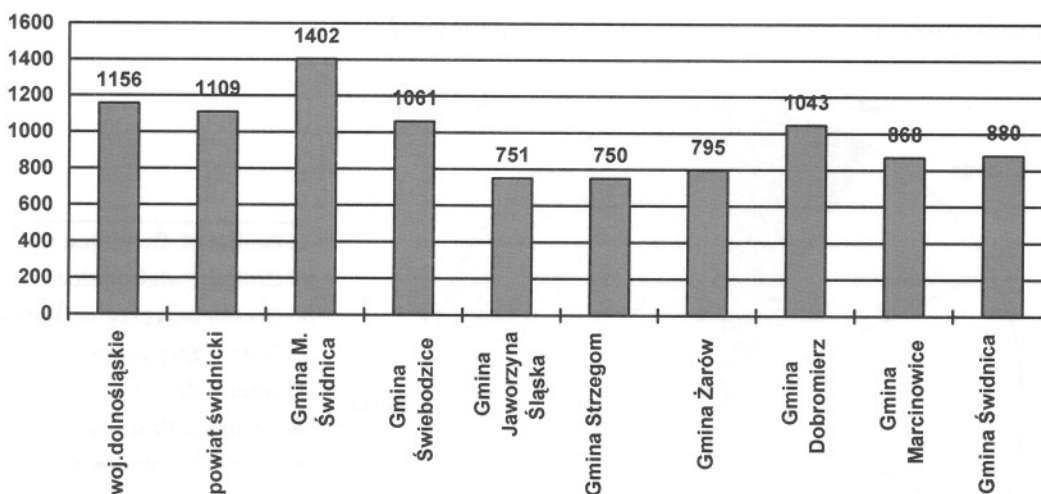
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W całym powiecie najwięcej osób zatrudnionych jest w przemyśle i budownictwie, łącznie 18.200 osób oraz w sektorze usługowym, łącznie 9.507 osób.

Wśród podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tysięcy ludności najwyższy wskaźnik występuje w Gminie Miejskiej Świdnica i wynosi on 1.402, co stanowi więcej niż wskaźnik dla powiatu (1.109) i województwa (1.156). Najniższy wskaźnik odnotowują Gmina Strzegom 750 oraz Gmina Jaworzyna Śląska 751. Gmina Świdnica z wartością 868 plasuje się na 5. miejscu w powiecie.

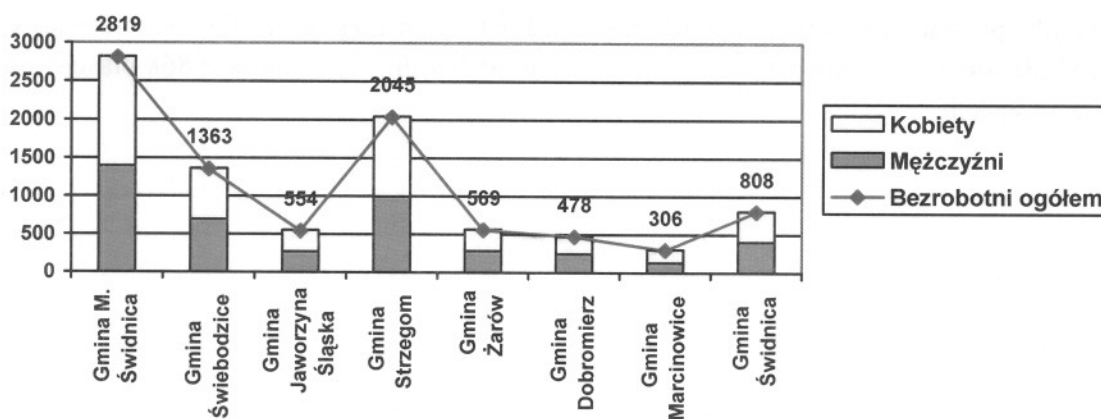
Wykres 30. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w 2012r

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując sytuację na rynku pracy należy także scharakteryzować bezrobocie. Powiat świdnicki charakteryzuje się przeciętną stopą bezrobocia, która na koniec 2012 wynosiła 15,1%. Jest to jednak wskaźnik wyższy niż dla województwa dla którego stopa wynosi 13,5%. Wśród gmin powiatu świdnickiego największe bezrobocie występuje w Gminie Miejskiej Świdnica (2819 osób) oraz w Gminie Strzegom (2045 osób), najmniejsze zaś w Gminie Marcinowice (306 osób) i Dobromierz (478 osób). W Gminie Świdnica bezrobocie wynosi 808 osób, co klasyfikuje gminę na 5. miejscu na tle powiatu.

Wykres 31. Bezrobotni w powiecie świdnickim w 2012 r.

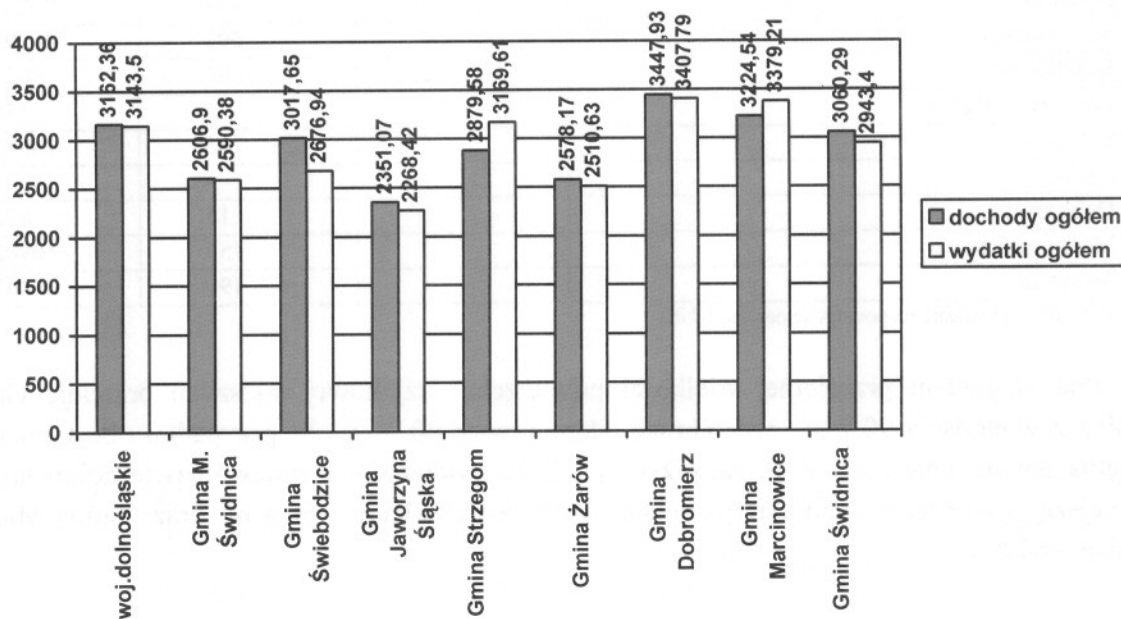

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym ważnym aspektem są wydatki i dochody gminy na jednego mieszkańca. W dwóch gminach z powiatu świdnickiego wydatki przewyższają dochody, tj. w Gminie Strzegom (□290,03 zł) i Gminie Marcinowice (□154,67 zł). W największym stopniu dochody przewyższają wydatki w Gminie Miejskiej Świdnica (+340,71 zł) oraz w Gminie Świdnica (+116,89 zł), co stanowi o możliwości tworzenie rezerw finansowych.

Wykres 32. Wydatki i dochodu gminy na 1 mieszkańca w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Odnosnie turystyki na terenie województwa dolnośląskiego istnieje łącznie 946 obiektów zbiorowego zakwaterowania, z czego 20 z nich znajduje się w powiecie świdnickim. Najwięcej, bo aż 6 obiektów zlokalizowanych jest w Gminie Miejskiej Świdnica oraz w Gminach Strzegom i Marcinowice – po 4 obiekty. Najwięcej miejsc noclegowych znajduje się w Gminie Miejskiej Świdnica – 593 miejsc oraz w Gminie Świdnica – 190 miejsc. W zakresie usług noclegowych przoduje Gmina Świdnica z 29.867 udzielonymi noclegami. Szczegółowe dane obrazuje poniższa tabela:

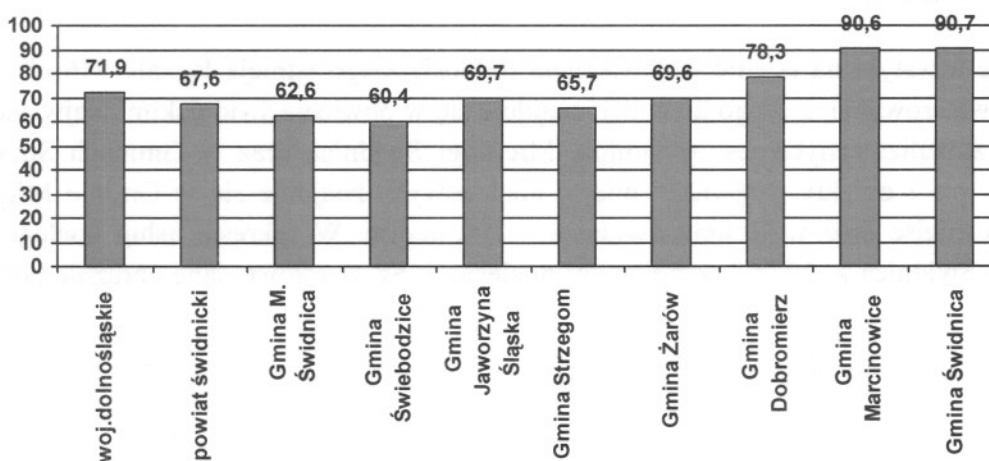
Tabela 12. Baza turystyczna w 2012 r.

	Obiekty	Miejsca noclegowe	Udzielone noclegi
województwo dolnośląskie	946	59072	5718092
powiat świdnicki	20	1198	94227
Gmina M. Świdnica	6	593	26290
Gmina Świebodzice	2	60	9639
Gmina Jaworzyna Śląska	-	-	159
Gmina Strzegom	4	186	16518
Gmina Żarów	-	-	-
Gmina Dobromierz	1	15	852
Gmina Marcinowice	4	154	10902
Gmina Świdnica	3	190	29867

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pod względem przeciętnej wielkości powierzchni użytkowej mieszkań przoduje Gmina Świdnica z wielkością 90,7 m² oraz Gmina Marcinowice 90,6 m². W przypadku obu tych gmin przeciętna powierzchnia jest większa, niż w powiecie świdnickim i województwie dolnośląskim. Najmniejszą powierzchnia charakteryzuje się Gmina Świebodzice – 60,4 m² oraz Gmina Miejska Świdnica – 62,6 m².

Wykres 33. Przeciętna powierzchnia użytkowa w m² w 2012 r.

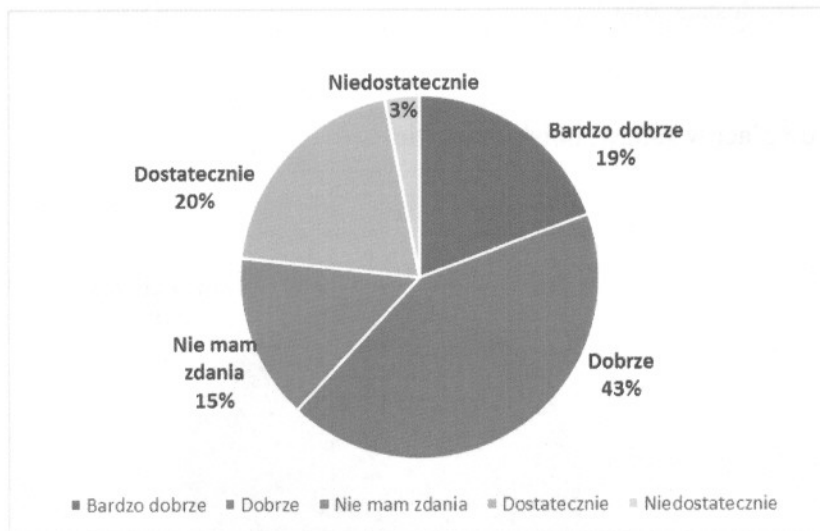

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

6. Wyniki badania ankietowego

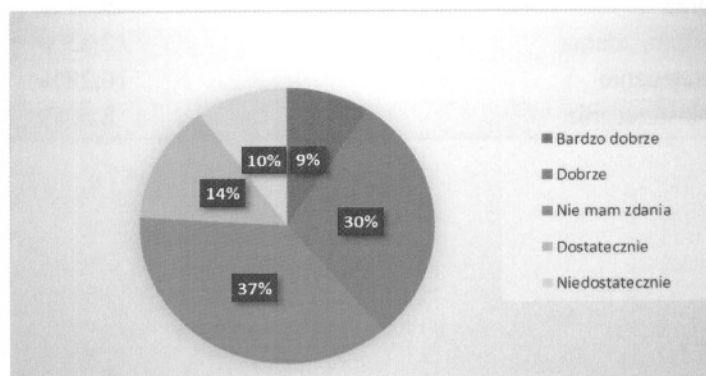
Ocena poziomu kształcenia dzieci i młodzieży.

Ocena programów pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży – zajęcia pozalekcyjne, koła sportowe, aktywne formy nauki.

Bardzo dobrze	13,95%
Dobre	33,33%
Nie mam zdania	17,83%
Dostatecznie	24,03%
Niedostatecznie	10,85%

Ocena programów dla seniorów – organizacja czasu osobom starszym.

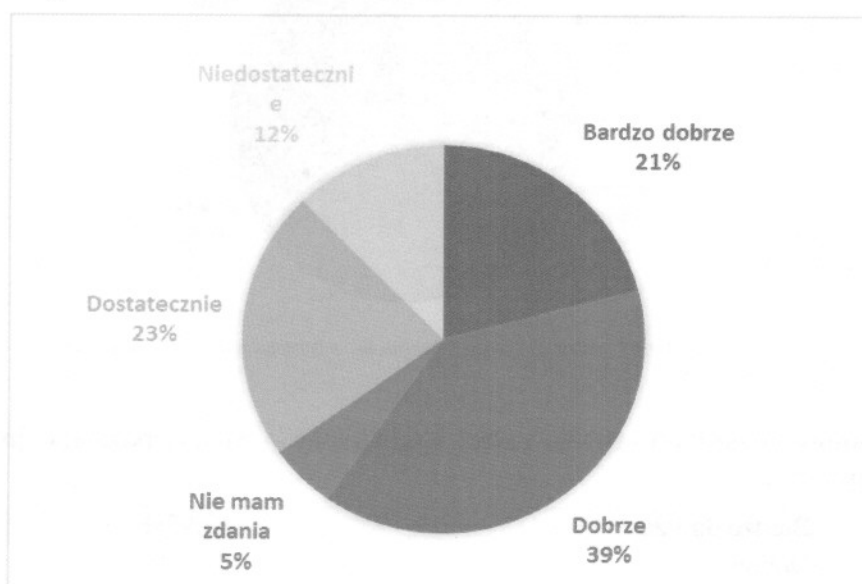

Ocena dostępu do bibliotek publicznych

Bardzo dobrze	13,18%
Dobrze	37,98%
Nie mam zdania	27,91%
Dostatecznie	13,95%
Niedostatecznie	6,98%

Ocena dostępu do placów zabaw, boisk i świetlic.

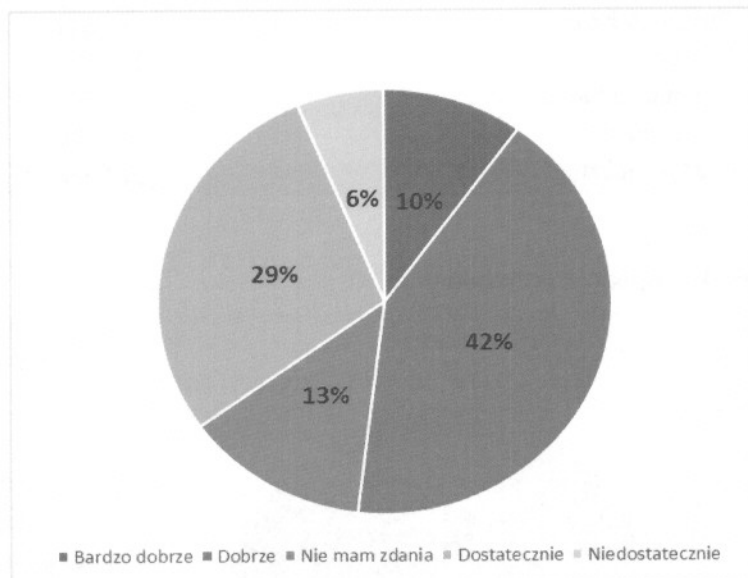

Ocena dostępu do imprez kulturalnych i sportowych.

Bardzo dobrze	14,73%
Dobrze	49,61%
Nie mam zdania	10,85%
Dostatecznie	16,28%
Niedostatecznie	8,53%

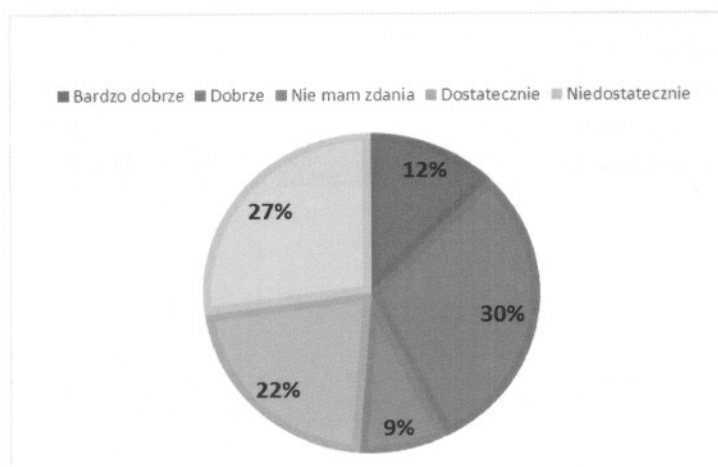
Ocena bezpieczeństwa publicznego – poczucie bezpieczeństwa w swojej okolicy.

Ocena dostępu do przyłączy wodociągowych.

Bardzo dobrze	27,91%
Dobrze	51,16%
Nie mam zdania	7,75%
Dostatecznie	10,08%
Niedostatecznie	3,10%

Ocena dostępu do urządzeń kanalizacyjnych

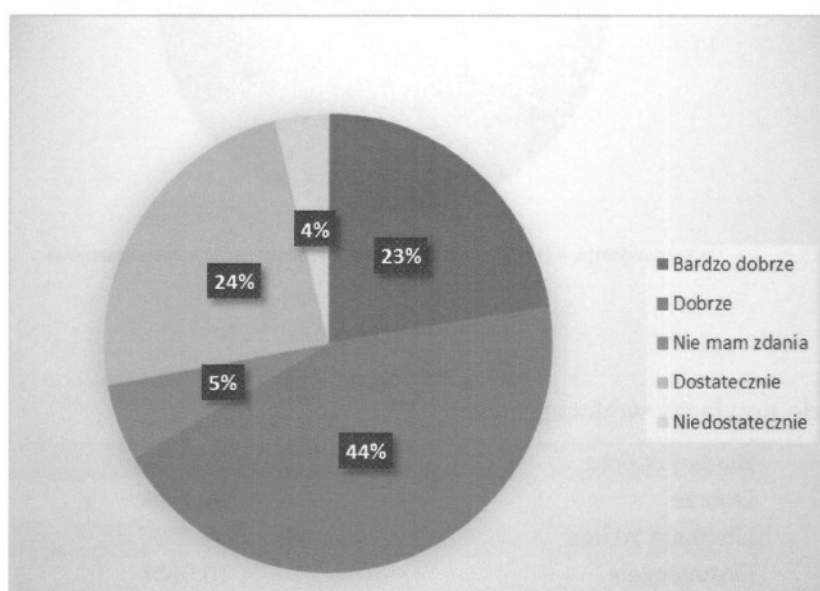

Ocena utrzymania dróg gminnych i infrastruktury drogowej.

Bardzo dobrze	3,88%
Dobrze	25,58%
Nie mam zdania	8,53%
Dostatecznie	41,09%
Niedostatecznie	20,93%

Ocena systemu zbiórki odpadów komunalnych.

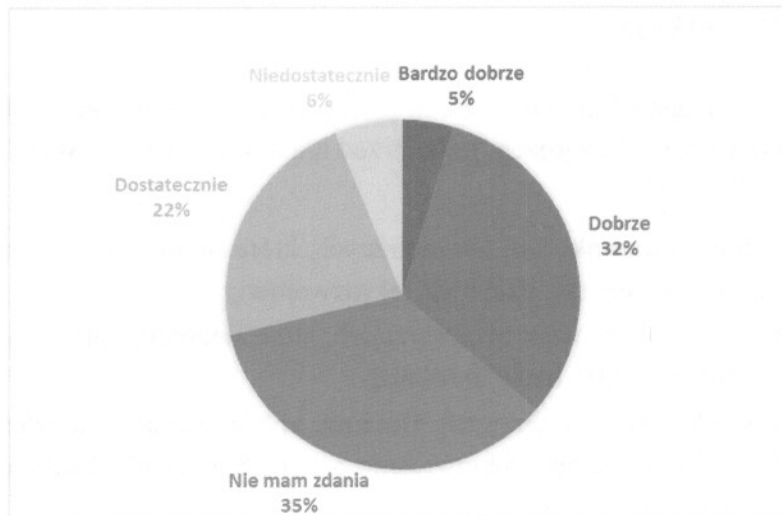
Ocena dostępu do opieki zdrowotnej.

Bardzo dobrze	3,88%
Dobrze	29,46%
Nie mam zdania	19,38%
Dostatecznie	31,78%
Niedostatecznie	15,50%

Ocena warunków rozwoju działalności gospodarczej.

Ocena inwestycji dotychczas przeprowadzonych na terenie gminy

Inwestycje są wystarczające i zaspokajają moje potrzeby.	4,65%
Inwestycje są przydatne jednak rozwój gminy wymaga dalszych nakładów	74,42%
Inwestycje są niewłaściwie ukierunkowane i nie spełniają moich oczekiwań	13,95%
Nie zauważyłem znaczących inwestycji w gminie	6,98%

Ocena dziedzin, na które należałoby położyć w przyszłości nacisk wyznaczając kierunków rozwoju

Przemysł	6,98%
Turystyka, agroturystyka	45,74%
Edukacja	23,26%
Mała i średnia przedsiębiorczość	44,19%
Rolnictwo	21,71%
Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi	12,40%
Inne	11,63%

III. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest efektywną metodą pozwalającą na identyfikację słabych i silnych stron Gminy Świdnica oraz szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją. Analiza SWOT składa się z czterech grup czynników:

- mocnych stron – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony Gminy i które należy wykorzystać sprzyjąc będą jej rozwojowi;
- słabych stron – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony Gminy i które nie wyeliminowane utrudniać będą jej rozwój;
- szans – uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności Gminy, ale przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, mogą sprzyjać rozwojowi Gminy Świdnica;
- zagrożeń – uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności Gminy, ale które mogą stanowić zagrożenia dla jej rozwoju.

1. Sfera gospodarcza

Silne strony	Słabe strony
☐ Położenie geograficzne Gminy na ważnym szlaku komunikacyjnym, bliskość autostrady A4	☐ Słabo rozwinięte instytucjonalne otoczenie biznesu, brak inkubatora przedsiębiorczości, parku przemysłowego
☐ Relatywnie dobra atrakcyjność inwestycyjna Gminy	☐ Niższy niż średni w regionie i powiecie świdnickim wskaźnik przedsiębiorczości
☐ Sąsiedztwo Wałbrzyskiej SSE wraz z podstrefami	☐ Niezadawalający przepływ informacji dot. przedsiębiorców
☐ Duży potencjał terenów możliwych do wykorzystania pod inwestycje	☐ Niewystarczająca w stosunku do oczekiwań promocja oferty gospodarczej Gminy
☐ Duży potencjał rozwoju turystyki i agroturystyki	☐ Brak inicjatyw klastrowych
☐ Funkcjonowanie licznych małych przedsiębiorstw oraz zróżnicowany profil ich działalności	☐ Niedostateczna innowacyjność firm zlokalizowanych w Gminie
☐ Przewaga dochodów nad wydatkami w Gminie, co daje możliwość tworzenia rezerw finansowych oraz aktywizację działań inwestycyjnych Gminy	☐ Niewykorzystany potencjał rzemiosła
☐ Wysoka kultura agrarna umożliwiająca rozwój przemysłu przetwórczego	☐ Niewystarczająca liczba powszechnie rozpoznawalnych marek produktów lokalnych
Szanse	Zagrożenia
☐ Rozwój Wałbrzyskiej SSE	☐ Niestabilny system prawny, w tym podatkowy

☐ Rozwój głównych miast Wrocławia, Wałbrzycha, Świdnicy	☐ Wzrost obciążeń pracodawców składkami ZUS, wzrost kosztów pracy
☐ Rozwój dziedzin gospodarki związanych z opieką nad osobami starszymi	☐ Wzrost konkurencji ze strony sąsiednich gmin
☐ Wzrost zainteresowania społeczeństwa agroturystyką i ekoturystyką	☐ Ograniczony czas funkcjonowania SSE
☐ Wsparcie szkół zawodowych poprzez system stypendialny	☐ Rosnący deficyt budżetu państwa i związane z tym niebezpieczeństwo ograniczania wydatków publicznych na inwestycje
☐ Współpraca władz Gminy z zarządem Wałbrzyskiej SSE	☐ Negatywne przemiany demograficzne, wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w relacji do osób w wieku przedprodukcyjnym mogą skutkować zakłóceniem rynku pracy
☐ Uproszczenie systemu podatkowego, zwłaszcza dla MSP	
☐ Korzystny wizerunek regionu i napływ inwestycji zagranicznych	

2. Sfera społeczna

Silne strony	Słabe strony
☐ Wysokie zaangażowanie mieszkańców w życie Gminy, wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego	☐ Problemy na rynku pracy – bezrobocie, praca nieadekwatna do posiadanych kwalifikacji
☐ Relatywnie korzystna struktura demograficzna mieszkańców Gminy	☐ Brak dostatecznej podaży ofert pracy na terenie Gminy
☐ Istnienie organizacji pozarządowych, których działalność ukierunkowana jest na rozwój społeczno-kulturalny gminy	☐ Niedobór odpowiednio wykwalifikowanych pracowników (absolwentów szkół zawodowych)
☐ Dobry poziom oferty kulturalnej	☐ Trudna sytuacja na rynku pracy osób po 50 roku życia i osób niepełnosprawnych
☐ Relatywnie wysoki poziom edukacji w gimnazjach	☐ Najwyżej średni poziom nauczania w szkołach podstawowych
☐ Wykwalifikowana kadra pedagogiczna	☐ Zbyt mała w stosunku do oczekiwań oferta zajęć pozaszkolnych
☐ Napływ nowych mieszkańców na obszar Gminy	☐ Niedostateczna podaż pozaszkolnych instytucji rozbudzających zainteresowania edukacyjne w kierunkach potrzebnych dla rozwoju
☐ Prowadzona profilaktyka zdrowotna i społeczna	☐ Ograniczony dostęp do podstawowej opieki medycznej
☐ Duży potencjał infrastrukturalno-organizacyjny umożliwiający wsparcie dla osób starszych	☐ Słaby dostęp do opieki stomatologicznej
☐ Dobrze wykształcona i przygotowana kadra pomocy społecznej	☐ Brak ośrodka stałej i dziennej opieki nad osobami starszymi
☐ Dobra współpraca GOPS, GOKSIR i gminy przy rozwiązywaniu problemów społecznych	☐ Występowanie rodzin dysfunkcyjnych, zagrożonych patologiami

☐ Wysoka aktywność NGO, skutkująca m.in. sukcesami w pozyskiwaniu małych grantów	☐ Brak centrum informacji dla NGO
	☐ Brak klubów dla mam z dziećmi
	☐ Ograniczony dostęp do opieki nad dziećmi w godzinach popołudniowych

Szanse	Zagrożenia
☐ Dofinansowania z UE na szkolenia	☐ Recesja gospodarcza, wzrost bezrobocia
☐ Współpraca z NGO z sąsiednich gmin	☐ Migracja zarobkowa, odpływ młodych i wykształconych ludzi
☐ Wzrost środków unijnych, rządowych i wojewódzkich na aktywizację ludności oraz walkę z wykluczeniem społecznym	☐ Postępujący niż demograficzny, starzenie się społeczeństwa
☐ Tworzenie nowych miejsc pracy w organizacjach pozarządowych	☐ Zniechęcenie społeczeństwa do aktywnych działań
☐ Poprawa jakości kształcenia zarówno poprzez inwestycje w infrastrukturę edukacyjną jak i doskonalenie zawodowe nauczycieli	☐ Brak tolerancji w społeczeństwie
☐ Rozwój szkolnictwa zawodowego	☐ Koncentracja służby zdrowia w miastach, likwidacja mniejszych ośrodków zdrowia
☐ Zmiana w mentalności społeczeństwa: docenienie zarówno szkolnictwa zawodowego jak i potrzeby uczenia się przez całe życie	☐ Zmniejszenie środków finansowych przekazywanych przez administrację rządową samorządom na realizację zadań ustawowych w sferze społecznej
☐ Promowanie przez władze wszystkich sfer włączenia społecznego i walka z ubóstwem	☐ Niestabilna polityka oświatowa
☐	☐ Niewystarczająca oferta kształcenia adresowana dla dorosłych (zwłaszcza w przypadku wzrostu zainteresowania szkolnictwem zawodowym)
☐	☐ Wzrost kosztów życia spowodowany wzrostem cen energii elektrycznej w wyniku dostosowania się sektora energetycznego do wymogów UE w zakresie zwiększenia udziału OZE w wytwarzanej energii

3. Infrastruktura i środowisko

Silne strony	Słabe strony
☐ Występowanie obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych – rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu	☐ Rozproszona struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy
☐ Zakończona wodociągownia wraz z własnymi ujęciami wody	☐ Ograniczona dostępność sieci kanalizacyjnej
☐ Rozwinięta sieć dróg	☐ Nieszczelność szamb przydomowych, odprowadzanie nieczystości do rowów
☐ Łącznik ze Świdnicy do A4. Droga o znaczeniu zarówno dla mieszkańców jak i inwestorów	☐ Niedostateczny stan urządzeń melioracyjnych
☐ Występowanie cennych historycznie i kulturowo układów przestrzennych (wymagających ochrony i rewaloryzacji)	☐ Jedynie dostateczny stan infrastruktury drogowej
☐ Atrakcyjne ceny nieruchomości zarówno na rynku pierwotnym jak i wtórnym w relacji do cen we Wrocławiu, Świdnicy czy Wałbrzychu	☐ Dominacja dróg jedno-jezdniowych o niskich parametrach technicznych
☐ Relatywnie dobrze rozwinięta baza edukacyjna	☐ Znaczny udział w infrastrukturze drogowej dróg nieutwardzonych obsługujących tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe
☐ Wysoka podaż terenów pod budownictwo mieszkaniowe	☐ Zagrożenie bezpieczeństwa pieszych na drogach o dużym natężeniu ruchu
	☐ Niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych, chodników
	☐ Zdekapitalizowana infrastruktura kolejowa (torowiska, trakcja, perony, dworce, wiadukty)
	☐ Bariery utrudniające poruszanie się osób niepełnosprawnych
	☐ Dzikie wysypiska śmieci, zanieczyszczone rowy przydrożne
	☐ Niedostateczna liczba mieszkań socjalnych i czynszowych
	☐ Niska efektywność energetyczna budynków publicznych i mieszkalnych
	☐ Nieadekwatna do oczekiwań mieszkańców dostępność miejsc w przedszkolach
	☐ Niezadawalający stan boisk szkolnych
	☐ Niewystarczająca liczba sal gimnastycznych
	☐ Niski dostęp do otwartego Internetu w przestrzeni publicznej
	☐ Brak basenu

Szanse	Zagrożenia
☐ Rozbudowa sieci gazowej	☐ Klęski żywiołowe, lokalizacja Gminy przy rzekach Piława i Bystrzyca
☐ Rozbudowa dróg krajowych i wojewódzkich	☐ Dalsze pogorszenie stanu dróg, niszczone przez ciężki transport
☐ Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej we wszystkich sektorach	☐ Lokalizacja uciążliwych dla środowiska inwestycji poza obszarem Gminy, lecz mogących na nią niekorzystnie oddziaływać
	☐ Zbyt wysokie koszty ogrzewania ekologicznymi nośnikami energii
	☐ Dalsza dewastacja infrastruktury kolejowej, włącznie z demontażem torów
	☐ Brak wystarczającej liczby zjazdów z obwodnicy drogi krajowej nr 35

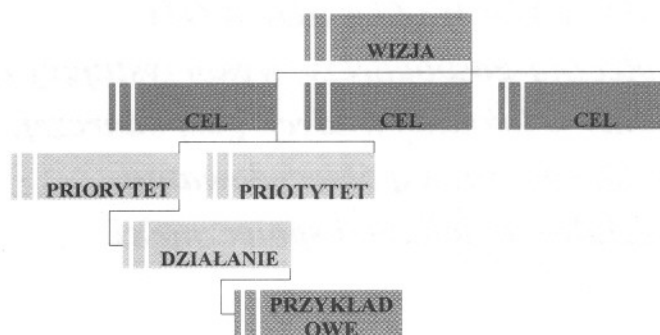
IV. STRATEGIA

1. Wstęp

Określenie wizji oraz strategii rozwoju Gminy Świdnica to wynik partycypacyjnego modelu przygotowania dokumentu i udziału mieszkańców Gminy w jej tworzeniu. Cele strategiczne, priorytety i działania zostały określone w trakcie warsztatów, które odbyły się 6 czerwca 2014 roku w Lubachowie.

Wizja rozwoju Gminy podporządkowana jest idei wzrostu poziomu życia mieszkańców. Do realizacji powyższego zamierzenia prowadzą różne drogi. W niniejszym dokumencie skoncentrowano się przede wszystkim na przełamywaniu barier ekonomicznych, społecznych i infrastrukturalnych hamujących rozwój Gminy. Uznano, że Gmina Świdnica dysponuje endogenicznymi czynnikami rozwoju, jednak istniejące bariery nie utrudniają wykorzystania istniejącego potencjału. Koncentracja działań na kluczowych zagadnieniach, w połączeniu z kumulacją własnych i zewnętrznych środków finansowych, pozwoli na efektywniejsze rozwiązanie problemów. Reasumując, zmniejszenie barier uwolni wewnętrzny potencjał tkwiący w Gminie i umocni jej trwały i zrównoważony rozwój.

Poniżej przedstawiono model organizacji wdrażania Strategii oraz wykaz celów i priorytetów Strategii.

2. Wizja rozwoju

Doświadczenia ostatnich lat oraz obserwacja długookresowych trendów gospodarczych wskazują na znaczący potencjał rozwoju obszarów potrafiących umiejętnie połączyć tradycyjne wartości z innowacyjnym podejściem do współczesnych wyzwań społeczno-gospodarczych. Nowa Perspektywa Finansowa UE stwarza możliwość przyspieszonego rozwoju Gminy Świdnica. Rozwój ten powinien odbywać się z wykorzystaniem endogenicznego potencjału Gminy w poszanowaniu dla wartości społecznych i walorów środowiska naturalnego. Należy wykorzystać potencjał Gminy mający swoje źródło zarówno w uwarunkowaniach wewnętrznych np. walory przyrodnicze, jak również ten, wynikający ze współczesnych kierunków rozwoju, wyznaczanych przez współpracę z Wrocławiem, Świdnicą i Wałbrzychem.

Warunkiem powodzenia działań prorozwojowych jest współpraca wszystkich aktorów życia gminnego. Działania powinny opierać się na współdziałaniu i współdecydowaniu, zwłaszcza przy wyznaczaniu i realizacji polityki rozwoju Gminy. Nadrzędnym celem wszystkich działań musi być wzrost dobrobytu mieszkańców Gminy. Wzrost ten, osiągnąć będzie zarówno poprzez wykorzystywanie szans, jak i w wyniku usuwania barier hamujących rozwój. Gospodarka i infrastruktura musi pełnić funkcję służebną wobec tego zadania. Jednocześnie, odpowiedzialne społeczeństwo powinno partycypować w kosztach rozwoju. W związku z powyższym wizję rozwoju Gminy Świdnica określono jako:

DŁUGOTERMINOWA WIZJA ROZWOJU

***Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy, wykorzystujący atuty
położenia i zakorzeniony w lokalnej tradycji gospodarczej,
oparty na współdziałaniu, współdecydowaniu
i współodpowiedzialności lokalnej społeczności.***

Realizacja strategicznej wizji rozwoju powinna doprowadzić do osiągnięcia trwałej równowagi pomiędzy sferami: przestrzenną, społeczną i gospodarczą, a tym samym utrwalić stabilny i zrównoważony rozwój Gminy Świdnica. W dalszej części dokumentu przedstawiono cele, priorytety i działania kluczowe dla realizacji Strategii, a poniżej zaprezentowano ich hierarchiczny układ.

3. Strategia rozwoju

Cel strategiczny 1.

Poprawa stanu infrastruktury społecznej, technicznej i środowiskowej zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju.

Harmonijny rozwój Gminy Świdnica wymaga poszanowania zasad zrównoważonego rozwoju, przy czym rozwój zrównoważony nie dotyczy wyłącznie sfery środowiskowej, ale znajduje również odniesienie do sfery społecznej i ekonomicznej. Strategia musi zachowywać równowagę pomiędzy aspektami środowiskowymi, a potrzebami ludzi, tak, aby nie doprowadzić do wyludnienia peryferyjnych obszarów wiejskich.

Rozwój infrastruktury społecznej wymaga kompleksowych działań zmierzających do budowy, rozbudowy oraz modernizacji budynków i budowli pełniących funkcje edukacyjne, zdrowotne, socjalne i sportowe. Jednocześnie w Gminie powinien nastąpić rozwój przestrzeni publicznej w celu oddania jej do użytkowania mieszkańcom.

Realizacja niniejszego celu strategicznego wymaga wielu działań. Jednym z nich jest rozbudowa i modernizacja bazy przedszkolnej, a w rezultacie do podniesienia jej standardu. Należy przede wszystkim dostosować wybrane pomieszczenia w przedszkolach do potrzeb najmłodszych dzieci. Pozwoli to przejściowo rozwiązać problem opieki nad dziećmi do lat trzech.

Istotnym zadaniem, będzie budowa w Gminie Świdnica żłobka, który przyczyni się do zmniejszenia problemu związanego z opieką nad najmłodszymi mieszkańcami, a jednocześnie pozwoli na większą aktywność zawodową rodziców. Ważny będzie również rozwój innych form opieki nad dziećmi do lat trzech.

Rozbudowie i modernizacji infrastruktury przedszkolnej i szkolnej powinna towarzyszyć budowa i rewitalizacja funkcjonujących obiektów sportowych, placów zabaw i boisk. Realizacja niniejszych inwestycji nie tylko poprawi dostępność uczniów do placów zabaw i infrastruktury sportowej, ale stworzy również miejsca, w których będą mogli spotykać się mieszkańcy wsi. Posiadanie takich centrów jest czynnikiem pozytywnie wpływającym na przeobrażenia i rozwój obszarów wiejskich, redukuje cywilizacyjną lukę infrastrukturalną pomiędzy miastem a wsią oraz sprawia, że obszary wiejskie stają się atrakcyjniejsze do zamieszkania.

Istotne znaczenie dla realizacji niniejszego celu ma budowa basenu w Gminie Świdnica. Wyniki badań diagnostycznych dowodzą, że ponad połowa uczniów szkół ma wady postawy. Brak pływalni uniemożliwia realizację działań prewencyjnych, których wdrożenie powinno polegać między innymi na powszechnym wprowadzeniu do szkół zajęć nauki pływania.

Rozwijając infrastrukturę społeczną, należy dążyć do powiększenia zasobu mienia komunalnego. Jednak budownictwo komunalne nie zastąpi budownictwa prywatnego, będzie stanowił jedynie jego uzupełnienie. Konieczna będzie rewitalizacja posiadanych zasobów,

WIZJA ROZWOJU

Zrównoważony rozwój społeczno-ekonomiczny wykorzystujący

Cel strategiczny 1.
Poprawa stanu

Priorytet 1.
Rozwój

Priorytet 2.
Rozwój

Priorytet 3.
Rozwój

Cel strategiczny 2.
Dywersyfikacja i

Priorytet 1.
Rozwój funkcji

Priorytet 2.
Rozwój funkcji
przemysłowej

Priorytet 3.
Aktywizacja

Priorytet 4.
Promocja

Cel strategiczny 3.
Wzrost poziomu życia

Priorytet 1.
Zapewnienie
podstawy życia

Priorytet 2.
Zdrowie

Priorytet 3.
Przeciwdziałanie

Priorytet 4.
Kształcenie na
wysokim

Priorytet 5.
Profilaktyka

Priorytet 6.
Aktywizacja

prowadząca do zwiększenia standardu mieszkań oraz poprawy estetyki miejscowości. Jednocześnie rewitalizacja wesprze działania zmierzające do uporządkowania przestrzeni wiejskiej.

Fundamentalne znaczenie dla rozwoju Gminy ma infrastruktura transportowa. Dotyczy to zarówno dróg jak i infrastruktury towarzyszącej. Podjęte działania będą zmierzać do modernizacji dróg gminnych, przejawiającej się m.in. poprawą stanu technicznego nawierzchni. Kontynuowane będą inwestycje przebudowy dróg gruntowych i zastępowanie ich drogami o nawierzchni twardej. Docelowo drogi gruntowe powinny pełnić dodatkową funkcję, jaką jest obsługa turystyki np. rowerowej lub konnej.

Z przebudową dróg na terenie Gminy wiązać się będzie budowa zatok dla autobusów oraz przejść dla pieszych. Przebudowie dróg towarzyszyć powinna także budowa chodników i ścieżek rowerowych. Ścieżki rowerowe winny połączyć miejscowości ułatwiając komunikację między nimi. Pozwoli to, nie tylko na zacieśnianie więzi sąsiedzkich, ale także na rozwój turystyki i rekreacji. Chodniki powinny stać się standardem w miejscowościach, poprawiając bezpieczeństwo mieszkańców.

Inwestycjom drogowym towarzyszyć będzie budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego. Do zasilania oświetlenia ulicznego w większym stopniu wykorzystane zostaną technologie energooszczędne. W wyniku powyższych działań wzrośnie bezpieczeństwo mieszkańców oraz zmniejszą się koszty energii elektrycznej, a pośrednio, emisja szkodliwych gazów do środowiska.

Kluczem do realizacji powyższego celu strategicznego będą także inwestycje obejmujące budowę/rozbudowę/modernizację sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i gazowej. W wyniku przeprowadzonych działań, powinna nastąpić nie tylko poprawa stanu technicznego urządzeń infrastruktury, co ma znaczenie z punktu widzenia bezpieczeństwa użytkowania i wpływu na środowisko naturalne, ale też zwiększenie jej dostępności oraz zintegrowanie z infrastrukturą powiatową, regionalną i krajową.

Realizacja niniejszego celu strategicznego wymaga przede wszystkim „twardych” inwestycji infrastrukturalnych. Jednak towarzyszyć im muszą także działania „miękkie”, zwiększające świadomość np. ekologiczną mieszkańców. Poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy Świdnica powinna doprowadzić do marginalizacji zjawiska powstawania dzikich wysypisk śmieci oraz ograniczenia praktyki odprowadzania domowych ścieków do wód i gruntu, a także spalania w przydomowych paleniskach odpadów, w tym szkodliwych dla zdrowia mieszkańców i dla środowiska.

Tabela 13. Matryca komplementarności Celu strategicznego nr 1 „Poprawa stanu infrastruktury społecznej, technicznej i środowiskowej zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju” z dokumentami strategicznymi i programami operacyjnymi

Strategia Rozwoju Gminy Świdnica na lata 2014–2020	Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego na lata 20014-2020 ¹³	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (Strategia ZIT) ¹³	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD)	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 (RPO WD) ¹³	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW) ¹³
Cel strategiczny 1. Poprawa stanu infrastruktury społecznej, technicznej i środowiskowej zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju.	Cel strategiczny 1 wysoka jakość życia mieszkańców	Priorytet 2. Atrakcyjne środowisko zamieszkania i pracy Priorytet 3. Sprawna i efektywna infrastruktura	Cel 2. Zrównoważony transport i poprawa dostępności transportowej. Cel 4. Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz dostosowanie do zmian klimatu i poprawa poziomu bezpieczeństwa.	Cel główny: Wzrost konkurencyjności Dolnego Śląska zapewniający poprawę poziomu życia jego mieszkańców przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju	Cel szczegółowy 6B Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich

¹³ Projekt dokumentu wg stanu na 30.09.2014 r

Priorytet 1.

Rozwój infrastruktury społecznej

Rozwój infrastruktury społecznej będzie wymagał uwzględnienia szerokiego spektrum potrzeb, do których zaliczyć należy inwestycje w infrastrukturę mieszkaniową, przedszkolną, edukacyjną, sportową i rekreacyjną. Inwestycje te, nie tylko ułatwią dostęp mieszkańcom Gminy do infrastruktury społecznej, ale również zrationalizują koszty korzystania z niej i pomogą w uporządkowaniu zagospodarowania przestrzeni publicznej.

Pierwsza grupa działań dotyczy rozwoju budownictwa. Podstawą systemu mieszkalnictwa musi pozostać budownictwo indywidualne. Zadaniem władz lokalnych będzie przede wszystkim jego wparcie poprzez uporządkowanie prawa miejscowego (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego) oraz inwestycje w infrastrukturę techniczną, umożliwiającą podłączenie nieruchomości do kluczowych mediów.

Budownictwo indywidualne powinno zostać uzupełnione przez budownictwo socjalne. Adresatem przedsięwzięcia będą przede wszystkim osoby o najniższych dochodach, które wymagają pomocy publicznej. Równocześnie powinny być realizowane remonty budynków czynszowych. Efektem podjętych działań winien być wzrost liczby budynków mieszkalnych oraz większa dostępność mieszkań. Podejmowane działania prowadzić będą także do poprawy standardu technicznego budynków i mieszkań. Większy dostęp do mieszkań czynszowych poprawi mobilność zawodową mieszkańców, a także ułatwi napływ nowych pracowników, co sprzyjać będzie rozwojowi gospodarczemu Gminy. Inwestycje w mieszkania socjalne powinny mieć charakter rozproszony tak, aby nie kumulować ewentualnych negatywnych zjawisk na małej przestrzeni.

Kluczowe inwestycje w sferze infrastruktury społecznej doprowadzą do rozwoju szeroko rozumianej infrastruktury edukacyjno-wychowawczej. Pamiętać należy, że ważnym czynnikiem decydującym o posiadaniu dziecka jest powszechny dostęp do opieki nad małymi dziećmi. Realizacja niniejszego priorytetu powinna uwzględniać utworzenie żłobka oraz rozwoju infrastruktury przedszkolnej dostosowanej z jednej strony do potrzeb mieszkańców, z drugiej zaś do możliwości finansowych inwestorów. Dostęp do przedszkoli i żłobka umożliwi podjęcie zatrudnienia przez oboje rodziców, a tym samym, przyczyni się do wzrostu zamożności lokalnej społeczności.

Przebudowie/rozbudowie infrastruktury edukacyjnej towarzyszyć będzie budowa basenu oraz budowa/modernizacja sal gimnastycznych, boisk sportowych oraz placów zabaw. Budowa basenu umożliwi naukę pływania w ramach zajęć szkolnych i pozaszkolnych. Poszerzy także ofertę rekreacyjną Gminy i zwiększy jej atrakcyjność jako miejsca zamieszkania. Równocześnie,

w dłuższej perspektywie czasu, pozytywnie wpłynie na zdrowie mieszkańców, a zwłaszcza dzieci i młodzieży.

Place zabaw i boiska sportowe powinny zostać zaopatrzone w nowe urządzenia umożliwiające wszechstronne użytkowanie. Ze wspomnianej infrastruktury korzystać będą dzieci, młodzież, a także dorośli mieszkańcy. Poza czasem pracy szkół i przedszkoli, powyższa infrastruktura pełnić będzie funkcję konsolidującą mieszkańców danych miejscowości.

Potrzebna będzie także modernizacja placów zabaw funkcjonujących poza placówkami edukacyjnymi. Wskazana jest również stopniowa rozbudowa sieci świetlic oraz modernizacja już istniejących. Gmina może wspierać oddolne inicjatywy w niniejszym zakresie, np. poprzez pomoc w aplikowaniu o środki unijne.

Działanie 1. Zwiększenie liczby mieszkań socjalnych i komunalnych

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Przeznaczenie niewykorzystywanego mienia Gminy na mieszkania socjalne i komunalne, adaptacja istniejących obiektów;
- Zabezpieczenie terenów inwestycyjnych pod budownictwo socjalne.

Działanie 2. Utworzenie żłobka i miejsc opieki dla najmłodszych dzieci

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Utworzenie żłobka;
- Wspieranie inicjatyw w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3;
- Dostosowanie obecnych przedszkoli do opieki nad najmłodszymi dziećmi.

Działanie 3. Rozwój bazy przedszkolnej

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Rozwój przedszkoli i punktów przedszkolnych;
- Modernizacja aktualnej bazy przedszkolnej.

Działanie 4. Budowa i modernizacja placów zabaw

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Budowa i modernizacja placów zabaw przy przedszkolach i szkołach;
- Modernizacja małych placów zabaw w przestrzeni publicznej poszczególnych sołectw;
- Wsparcie dla oddolnych inicjatyw zmierzających do zagospodarowania nieużytkowanych terenów na place zabaw.

Działanie 5. Budowa basenu, budowa/modernizacja boisk sportowych i sal sportowych

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Budowa basenu;
- Budowa i modernizacja boisk sportowych zlokalizowanych przy placówkach oświatowych;
- Wspieranie budowy/rozbudowy infrastruktury sportowej należącej do organizacji pozarządowych;
- Budowa sal gimnastycznych o różnej kubaturze przy szkołach.

Tabela 14. Matryca komplementarności Priorytetu 1. Rozwój infrastruktury społecznej z dokumentami strategicznymi i programami operacyjnymi

Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego na lata 20014-2020 ¹³	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (Strategia ZIT) ¹³	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD)	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 (RPO WD) ¹³	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW) ¹³
Cel szczegółowy 1.1 wysoki standard infrastruktury w powiecie	<p>Działanie 2.4. Wsparcie rewitalizacji fizycznej i gospodarczej ubogich społeczności miejskich i wiejskich</p> <p>Działanie 2.8. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną.</p> <p>Działanie 4.1. Pobudzenie aktywności zawodowej.</p> <p>Działanie 4.3. Promowanie włączenia społecznego.</p>	<p>Priorytet 2.1.5. poprawa warunków życia na obszarach wiejskich</p> <p>Priorytet 7.1.9 zapewnienie równego dostępu do usług związanych z korzystaniem z zasobów</p>	<p>Cel szczegółowy: Zapewnienie infrastruktury dla spójności społecznej i poprawy jakości życia, w szczególności ubogich społeczności</p> <p>Cel szczegółowy: Modernizacja i wzmocnienie infrastruktury edukacyjnej</p> <p>Cel szczegółowy: Podniesienie jakości i dostępności edukacji</p>	Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich

Priorytet 2. **Rozwój infrastruktury transportowej**

Gwarantem rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Świdnica jest sprawna sieć drogowa. Zapewnia ona zarówno dostęp przedsiębiorców do ich kontrahentów, jak i uelastycznia rynek pracy, gdyż pozwala na podejmowanie pracy na większym obszarze. Drogi pozwalają także dotrzeć sprawnie i bezpiecznie turystom, co przekłada się na rozwój tej branży gospodarki. Efektywnie wykorzystana infrastruktura drogowa pozwala również zredukować koszty funkcjonowania przedsiębiorstw, a także podnieść standard życia mieszkańców.

Rozwój infrastruktury drogowej wymaga przede wszystkim poprawy stanu technicznego istniejących dróg gminnych. Jednocześnie, należy kontynuować proces zastępowania dróg gruntowych drogami o utwardzonej nawierzchni. Szczególnie wskazana jest rozbudowa dróg na obszarach, gdzie występują silne procesy urbanizacyjne. Docelowo powinny powstać nowe, utwardzone drogi łączące osiedla. Działania takie, traktować należy jako inwestycję, gdyż poprzez budowę dróg zwiększa się atrakcyjność działek budowlanych, a to prowadzi do wzrostu liczby mieszkańców i zwiększenia wpływów podatkowych do budżetu Gminy.

Jednocześnie, w należyтым stanie muszą być utrzymywane dotychczasowe drogi gruntowe tak, aby nie utraciły one cech ciągów komunikacyjnych w wyniku zachodzących zmian w przyrodzie oraz działań mieszkańców. Równocześnie powinno się je stopniowo dostosowywać do potrzeb turystyki rowerowej.

Rozwój infrastruktury transportowej musi się wiązać z poprawą bezpieczeństwa zarówno pieszych jak i innych użytkowników dróg. Osiągnięcie niniejszego celu wymaga budowy przejść dla pieszych i zatok autobusowych. Bezpieczeństwo poprawi także budowa chodników zarówno w miejscowościach, jak i pomiędzy nimi. W perspektywie długoterminowej chodniki powinny stać się standardem we wszystkich miejscowościach w Gminie.

O dostępności obszaru oraz jego wewnętrznej integracji komunikacyjnej decydują nie tylko drogi, ale także ścieżki rowerowe. Dlatego też, modernizacji dróg powinny towarzyszyć działania zmierzające do rozwoju ścieżek rowerowych łączących poszczególne miejscowości. Działania takie nie tylko poprawią stan środowiska naturalnego (poprzez ograniczanie niskiej emisji), ale również posłużą promocji turystyki i rekreacji. Przyczynią się zwłaszcza do rozwoju turystyki weekendowej. Poprzez budowę ścieżek rowerowych poprawi się dostępność miejsc atrakcyjnych turystycznie. Dodatkowo ścieżki rowerowe zwiększą mobilność mieszkańców i usprawnią nawiązywanie kontaktów pomiędzy mieszkańcami poszczególnych miejscowości, Wskazane jest, aby przy rozwoju ścieżek rowerowych brać pod uwagę istniejące drogi gruntowe.

Budowie/przebudowie dróg, ścieżek rowerowych i chodników towarzyszyć będzie rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego. W konsekwencji zwiększy się bezpieczeństwo zarówno mieszkańców, jak i innych użytkowników dróg. Dodatkowo, niniejsze działanie, wpłynie pozytywnie na ochronę środowiska. Priorytetem przy modernizacji oświetlenia ulicznego będą działania zmierzające do wykorzystania energooszczędnych technologii, dzięki czemu zmniejszy się zużycie energii elektrycznej. Pozwoli to Gminie zredukować koszty związane z wydatkami na energię elektryczną. Działanie to przyczyni się również pośrednio do poprawy jakości powietrza na Dolnym Śląsku w wyniku zmniejszenia emisji zanieczyszczeń przy produkcji energii elektrycznej.

Realizacja powyższego celu strategicznego wymaga także modernizacji infrastruktury kolejowej. Modernizacją niniejszą należałoby objąć zarówno szlaki kolejowe, jak i infrastrukturę towarzyszącą np. dworce kolejowe. Reaktywacja połączeń na trasach Legnica – Kłodzko i Świdnica – Wrocław pozwala wnioskować, że w przyszłości będzie rosło znaczenie transportu kolejowego. Jednocześnie, rozwój transportu kolejowego zwiększyłby dostępność Gminy dla turystyki, zwłaszcza rowerowej. Pełne wykorzystanie istniejącego potencjału wymagałoby ponownego uruchomienia szlaku kolejowego relacji Świdnica – Jedlina Zdrój – Nowa Ruda – Kłodzko.

Działanie 1. Poprawa bezpieczeństwa pieszych m.in. poprzez budowę chodników, przejść dla pieszych i zatok autobusowych

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Rozbudowa sieci chodników we wszystkich miejscowościach Gminy Świdnica;
- Lobbing na rzecz budowy/przebudowy/modernizacji infrastruktury towarzyszącej drogom powiatowym, wojewódzkim i krajowym.

Działanie 2. Utworzenie ścieżek rowerowych

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Odbudowa i naprawa dróg transportu rolnego, połączona z przystosowaniem ich do potrzeb ruchu rowerowego;
- Oznaczenia ścieżek rowerowych, rozwój infrastruktury ułatwiającej poruszanie się rowerem.

Działanie 3. Modernizacja istniejącego oświetlenia drogowego oraz budowa nowego

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego;
- Wykorzystanie energooszczędnych technologii do oświetlenia ulicznego.

Działanie 4. Zwiększenie ilości dróg utwardzonych w szczególności obsługujących tereny zabudowane

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Remont, przebudowa i budowa dróg gminnych;
- Rozbudowa infrastruktury drogowej na terenach przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe.

Działanie 5 Modernizacja infrastruktury kolejowej

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Modernizacja przystanków i dworców kolejowych;
- Lobbing na rzecz uruchomienia linii turystycznej Świdnica-Jedlina Zdrój-Nowa Ruda-Kłodzko.

Tabela 15. Matryca komplementarności Priorytetu 2. Rozwój infrastruktury transportowej z dokumentami strategicznymi i programami operacyjnymi

Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego na lata 20014-2020 ¹³	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (Strategia ZIT) ¹³	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD)	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 (RPO WD) ¹³	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW) ¹³
Cel szczegółowy 1.1 wysoki standard infrastruktury w powiecie	Działanie 2.1. Przeciwdziałanie niskiej emisji w Aglomeracji Wałbrzyskiej Działanie 3.1. Zapewnienie szybkiego bezpośredniego połączenia Aglomeracji Wałbrzyskiej z jej otoczeniem	Priorytet 1.1.3 Rozwój energooszczędnych i niskoemisyjnych form transportu Priorytet 1.1.7. Wzrost nakładów na odtworzenie połączeń kolejowych oraz remonty i modernizacje infrastruktury kolejowej (w tym dworców) ze szczególnym uwzględnieniem turystycznych obszarów Dolnego Śląska	Cel szczegółowy: Poprawa dostępności transportowej regionu oraz jakości i standardów transportu na Dolnym Śląsku	Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich

Priorytet 3 **Rozwój infrastruktury środowiska**

Wysoka jakość środowiska naturalnego gwarantuje wzrost poziomu życia mieszkańców. Jednocześnie, zachowanie walorów środowiska naturalnego jest powinnością względem przyszłych pokoleń. Dodatkowo występowanie cennych przyrodniczo terenów stanowi podstawę rozwoju turystyki w Gminie. Pamiętać należy, że inwestycje w ochronę środowiska, sprzyjają poprawie jakości życia ludzi i szybszemu rozwojowi danych obszarów. Występuje tu swego rodzaju sprzężenie zwrotne. Inwestycje w środowisko poprawiają atrakcyjność obszaru, a ten z kolei, jako bardziej atrakcyjny, przyciąga nowych inwestorów i nowych mieszkańców.

Kluczowym działaniem, służącym realizacji niniejszego priorytetu, będzie uporządkowanie systemu odprowadzenia i oczyszczania ścieków w Gminie. Na obszarach nie objętych siecią kanalizacyjną, ścieki odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych, które mogą być nieszczelne. Dodatkowym problemem jest wywóz ścieków na grunty własne lub odprowadzanie ich do rowów, cieków, czy też bezpośrednio do ziemi. Praktyka powyższa prowadzi do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych. Receptą na powyższą sytuację powinny być wielokierunkowe działania, do których zaliczyć należy: wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, rozwój sieci kanalizacyjnej i przyłączanie do niej kolejnych gospodarstw domowych, edukacja proekologiczna mieszkańców.

Priorytetowo traktowana będzie rozbudowa sieci kanalizacyjnej, prowadząca do zwiększenia pokrycia Gminy siecią kanalizacyjną. Inwestycje w systemy oczyszczania ścieków, w pierwszej kolejności należy prowadzić w tych miejscowościach, gdzie zagrożona jest realizacja zobowiązań akcesyjnych Polski. Rozwojowi sieci kanalizacyjnej towarzyszyć będzie rozbudowa i modernizacja funkcjonujących oczyszczalni ścieków.

Jednak nie zawsze budowa kanalizacji znajduje uzasadnienie ekonomiczne. Dotyczy to zwłaszcza miejscowości o rozproszonej zabudowie oraz usytuowanych na terenach górskich. W tym przypadku, koszty budowy i eksploatacji instalacji byłyby zbyt wysokie w relacji do możliwości finansowych mieszkańców. W miejscowościach o rozproszonej zabudowie, a także położonych na terenach górskich porządkowanie gospodarki ściekowej będzie nadal koncentrować się na wspieraniu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Troska o środowisko naturalne sprawia, że konieczne jest usprawnienie systemu gospodarki odpadami, m.in. poprzez likwidację dzikich wysypisk śmieci. Nowoczesny system gospodarki odpadami należy oprzeć o efektywny recykling. Racjonalnie i konsekwentnie prowadzona polityka promowania segregacji odpadów, powinna doprowadzić do zminimalizowania udziału odpadów zmieszanych w łącznej masie odpadów. Działania te realizowane będą w oparciu o potencjał

Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Zawiszowie. Gmina Świdnica, realizując obowiązki wynikające wprost z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, zamierza utworzyć w Zawiszowie punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) oraz instalację do przetwarzania zbieranych odpadów.

W ramach tego obiektu planowane jest następujące zagospodarowanie terenu: PSZOK, węzeł przetwarzania odpadów biodegradowalnych, przeróbka odpadów wielkogabarytowych, przeróbka gruzu budowlanego, sortownia odpadów opakowaniowych z selektywnej zbiórki odpadów, budowa instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów – produkcja paliwa alternatywnego. W ramach PSZOK będzie uruchomiony ponadto „kącik rzeczy używanych” oraz obszar edukacyjno-informacyjny, dotyczący zasad i sposobu sortowania i wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Wymienione elementy realizowane będą jako niezależne, wyodrębnione przedsięwzięcia, a cały teren będzie połączony ogólnodostępnymi drogami, umożliwiającymi swobodny dojazd do każdego obiektu. Zagospodarowanie terenu może być realizowane przez odrębne podmioty, a więc teren ten może być zatem rozpatrywany jako „strefa aktywności gospodarczej”.

Wysoka jakość środowiska naturalnego wymagać będzie zastosowania przez mieszkańców Gminy nowoczesnych i proekologicznych systemów grzewczych. W wyniku podjętych działań powinno wzrosnąć znaczenie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Równocześnie, poprawie ulegnie efektywność energetyczna budynków. Aktualnie niska efektywność energetyczna budynków jest problemem związanym wprost ze zjawiskiem niskiej emisji. Problem ten odczuwalny jest w okresie grzewczym, gdyż dla ogrzewania mieszkań oraz budynków użyteczności publicznej wykorzystywane są nieefektywne systemy grzewcze, a niewystarczająca izolacja termiczna budynków rzutuje na nadmierne zużycie energii.

Działanie 1. Zwiększenie liczby przydomowych oczyszczalni ścieków

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Wsparcie dla rozwoju przydomowych oczyszczalni ścieków;
- Pomoc przy pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji w przydomowe oczyszczalnie ścieków;
- Korzystne kształtowanie opłat za wywóz nieczystości ze zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

Działanie 2. Wzrost liczby gospodarstw domowych przyłączonych do sieci kanalizacyjnej

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Przebudowa i budowa sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy;
- Modernizacja oczyszczalni ścieków.

Działanie 3. Rozbudowa systemu gospodarki odpadami komunalnymi

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Instalacja do przetwarzania odpadów i utworzenie PSZOK w Zawiszowie;
- Minimalizacja liczby odpadów przedostających się do środowiska poprzez stały monitoring;
- Preferowanie selektywnej zbiórki odpadów;
- Likwidacja dzikich wysypisk śmieci i rekultywacja terenów po nich;
- Akcje informacyjne dotyczące szkodliwość spalania w przydomowych paleniskach odpadów niebezpiecznych;
- Działania zmierzające do wperania usuwania azbestu.

Działanie 4. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury oraz budynków publicznych i mieszkalnych w gminie

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Rozwój, we współpracy z sąsiednimi gminami, niskoemisyjnej komunikacji publicznej;
- Rozwój sieci gazowniczej i zastępowanie nią tradycyjnych systemów opartych na węglu;
- Promowanie odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza w skali mikro;
- Zmniejszenie energochłonności budynków mieszkalnych i publicznych ;
- Wykorzystanie instalacji OZE w budynkach.

Tabela 16. Matryca komplementarności Priorytetu 3. Rozwój infrastruktury środowiska z dokumentami strategicznymi i programami operacyjnymi

Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego na lata 20014-2020 ¹³	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (Strategia ZIT) ¹³	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD)	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 (RPO WD) ¹³	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW) ¹³
Brak działań komplementarnych	<p>Działanie 2.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych i zasobów mieszkaniowych</p> <p>Działanie 2.9. Poprawa stanu infrastruktury środowiska</p>	Priorytet 1.1.11. Wprowadzenie energooszczędnych rozwiązań (transport, budownictwo) oraz wspieranie gospodarki przyjaznej środowisku.	Cel szczegółowy: Poprawa stanu środowiska oraz zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych	Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich

Cel strategiczny 2.

Dywersyfikacja i specjalizacja gospodarcza oparta na endogenicznym potencjale Gminy

Rozwój gospodarczy Gminy Świdnica, rozumiany jako długofalowy proces przemian dokonujących się w gospodarce, dotyczy zarówno zmian ilościowych (wzrostu produkcji, zatrudnienia, inwestycji, dochodów, itp.), jak również towarzyszących im zmian o charakterze jakościowym (zmiany organizacji przedsiębiorstw i społeczeństwa). Rozwój gospodarczy warunkuje wzrost standardu życia, lepszą sytuację socjalną oraz większe bezpieczeństwo publiczne, czyli zabezpiecza podstawę funkcjonowania całej Gminy. Pamiętać przy tym należy, że rozwój ten w dużej mierze uzależniony jest od czynników zewnętrznych, na które Gmina nie ma wpływu. Sytuacja powyższa uzasadnia działania zmierzające do efektywnego wykorzystania posiadanego potencjału, w ramach istniejącego ładu prawnego i ekonomicznego.

Równocześnie, gospodarka, aby się rozwijać, musi ulepszać materialne i osobowe czynniki produkcji. Wymaga ciągłej akumulacji kapitału, nowych inwestycji, permanentnego doskonalenia ludzkich umiejętności i dokonywania postępu technicznego

Przyszłość Gminy zależna jest zatem od efektywnie funkcjonującej i konkurencyjnej gospodarki. Zachodzące współcześnie procesy gospodarcze wymuszają specjalizację opartą o endogeniczny potencjał Gminy. Szansę na rozwój mają te obszary, które wykorzystają endogeniczne czynniki rozwoju i włączą się w proces wymiany dóbr i usług, oparty na jednoczesnym konkurowaniu i kooperowaniu.

Osiągnięcie konkurencyjności wymaga przyspieszonego rozwoju gospodarki Gminy. Jest on niezbędny, gdyż prowadzi do zwiększenia zarówno wpływów do budżetu Gminy, jak i dochodów mieszkańców. Podjęte w ramach niniejszego celu strategicznego działania, powinny doprowadzić do wzmocnienia możliwości inwestycyjnych Gminy oraz wzrostu jej atrakcyjności inwestycyjnej. Docelowo powinna zwiększyć się liczba podmiotów gospodarczych oraz generowanych przez nie miejsc pracy. Wzmocnieniu musi ulec również konkurencyjność podmiotów zlokalizowanych na terenie Gminy. Osiągnięcie niniejszego celu strategicznego wymaga także wsparcia lokalnych podmiotów za pomocą instrumentów interwencjonizmu samorządowego, w tym ulg podatkowych.

Uwarunkowania społeczno-gospodarczo-przestrzenne determinowane m.in. doświadczeniami historycznymi sprawiają, że rozwój Gminy Świdnica powinien przebiegać dwutorowo. Należy wykorzystać zasoby przyrodnicze Gminy, predysponujące ją do rozwoju

turystyki. Usytuowanie w pasie rozwoju Wrocław – Świdnica – Wałbrzych sprawia, że gmina może aktywnie działać w kierunku rozwoju przemysłu.

Rozwój turystyki, powinien opierać się z jednej strony na turystyce weekendowej korzystając z bliskiego sąsiedztwa Wrocławia, Świdnicy i Wałbrzycha oraz wykorzystywać m.in. europejski rowerowy „Szlak bursztynowy” EuroVelo 9, a z drugiej strony, na bardziej elitarnej agroturystyce i ekoturystyce. Wskazane jest podjęcie działań, zmierzających do rozwoju infrastruktury turystycznej, takiej jak: szlaki turystyczne, ścieżki rowerowe, ścieżki edukacyjno – ekologiczne, tablice informacyjne, obiekty małej architektury. Działania te wzmocnią pozycję konkurencyjną prywatnych podmiotów świadczących usługi turystyczne. Należy wspierać inicjatywy zmierzające do dywersyfikacji działalności rolniczej w kierunku agroturystyki i ekoturystyki. Wsparcie to, powinno być dostępne na wszystkich etapach prowadzenia działalności i obejmować m.in. działalność informacyjną oraz pomoc w pozyskaniu środków finansowych.

Naturalną podstawę rozwoju przemysłu w Gminie Świdnica stanowi rolnictwo. Rozwój na jego bazie przemysłu przetwórczego, winien zwiększyć wartość dodaną wytwarzaną na obszarze Gminy. Równocześnie zapewni on stałe źródło dochodów rolnikom, a tym samym podniesie poziom życia w Gminie. Przemysł przetwórczy nie może wpływać niekorzystnie na rozwój turystyki w Gminie. Wzmocnienie potencjału przetwórczego, powinno być realizowane na bazie działań konsolidacyjnych, związanych z tworzeniem grup producenckich i klastrów.

Sąsiedztwo strefy i podstref specjalnych stref ekonomicznych sprawia, że na terenie Gminy mogą powstawać również przedsiębiorstwa kooperujące z podmiotami zlokalizowanymi w SSE. Dywersyfikacja działalności gospodarczej podmiotów funkcjonujących w Gminie zwiększy jej odporność na niebezpieczeństwo związane z cyklicznymi wahaniami koniunktury. Początkowo działania wspierające powinny skoncentrować się na pozyskaniu zwartego obszaru inwestycyjnego i utworzeniu strefy aktywności gospodarczej.

Rozwój gospodarczy Gminy Świdnica osiągnięty zostanie zarówno dzięki napływowi inwestorów zewnętrznych, jak i w rezultacie wzrostu aktywności gospodarczej lokalnej społeczności. Jak wynika z diagnozy, przedsiębiorczość mieszkańców Gminy jest niższa niż średnia dla województwa i powiatu świdnickiego, dlatego też konieczna jest aktywizacja gospodarcza mieszkańców. Realizacja powyższego celu wymagać będzie zastosowania narzędzi interwencjonizmu samorządowego, w tym pomocy publicznej w postaci ulg i zwolnień podatkowych. Wzrost przedsiębiorczości oraz aktywność lokalną osiągnąć można m.in. poprzez utworzenie inkubatora przedsiębiorczości.

Rozwój gospodarczy Gminy Świdnica powinien zostać wsparty aktywnymi działaniami promocyjnymi dążącymi do uczynienia z Gminy rozpoznawalnego produktu inwestycyjnego i turystycznego. Równocześnie, konieczny jest rozwój komunikacji z przedsiębiorcami. Rolę koordynatora działań może przejąć Punkt Obsługi Przedsiębiorcy.

Tabela 17. Matryca komplementarności Celu strategicznego 2 „Dywersyfikacja i specjalizacja gospodarcza oparta na endogenicznym potencjale gminy”

Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego na lata 2014-2020 ¹³	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (Strategia ZIT) ¹³	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD)	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 (RPO WD) ¹³	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW) ¹³
<p>Cel strategiczny 2 Aktywna, zintegrowana, bogata kapitałem społecznym wspólnota samorządowa</p> <p>Cel strategiczny 3 Znacząca pozycja powiatu w regionie</p>	<p>Priorytet 1. Dynamiczna gospodarka i innowacyjna przedsiębiorczość</p> <p>Priorytet 4. Aktywna społeczność</p>	<p>Cel 1. Rozwój gospodarki opartej na wiedzy</p> <p>Cel 3. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw zwłaszcza MŚP</p> <p>Cel 6. Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników</p>	<p>Cel główny: Wzrost konkurencyjności Dolnego Śląska zapewniający poprawę poziomu życia jego mieszkańców przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju</p>	<p>Cel szczegółowy: 2A. Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw rolnych i ułatwanie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw rolnych, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek oraz różnicowania produkcji rolnej</p> <p>Cel szczegółowy:2B. Ułatwianie wejścia do sektora rolnictwa rolnikom posiadającym odpowiednie umiejętności, a w szczególności wymiany pokoleń</p> <p>Cel szczegółowy: 6A. Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy</p>

Priorytet 1.

Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej Gminy

Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej wymaga w pierwszej kolejności zdefiniowania produktu turystycznego Gminy. Produktem tym, powinien być produkt krajoznawczy, łączący wędrówki piesze i rowerowe ze zwiedzaniem lokalnych atrakcji. Mając na uwadze położenie Gminy Świdnica w sąsiedztwie Wrocławia, Wałbrzycha i Świdnicy przyjąć należy, że dominować będzie turystyka weekendowa, dlatego też, należy być przygotowanym na intensywne wykorzystywanie infrastruktury turystycznej w relatywnie krótkim czasie.

W związku z powyższym, najważniejsze zadania koncentrować się będą przede wszystkim na rozwoju publicznych urządzeń infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. Działania te, powinny zmierzać do poszerzenia zakresu funkcjonalnego oraz dostępności i jakości już istniejącej infrastruktury oraz skoordynowanej budowie nowych urządzeń. Wskazane jest powstanie szlaków turystycznych przystosowanych do wędrówek pieszych, rowerowych i konnych łączących atrakcje zlokalizowane na obszarze Gmin. Wzdłuż szlaków powinny powstać obiekty małej architektury, dające możliwość wypoczynku i schronienia. W celu rozwoju szlaków turystycznych, wykorzystać można drogi gruntowe, obecnie eksploatowane przede wszystkim przez rolników. Rewitalizacja obejmie tereny zielone, aby mogły one uzyskać funkcję rekreacyjną oraz integrować miejscową społeczność. Realizacja niniejszego celu wymagać będzie restauracji zabytków, będących zarówno własnością publiczną jak i prywatną, a świadczących o dziedzictwie materialnym obszaru. Jednocześnie, w miejscach kluczowych dla ruchu turystycznego, powinny zostać zlokalizowane parkingi oraz stojaki na rowery.

Należy rozważyć możliwość zainstalowania tablic zawierających zwięzłe informacje o historii miejscowości i jej najważniejszych atrakcjach turystycznych, a wzdłuż szlaków, także tablic edukacyjnych, informujących o florze i faunie danego miejsca.

Rozbudowana infrastruktura turystyczno-rekreacyjna stanowić będzie impuls do wzrostu liczby i rozwoju wewnętrznego podmiotów świadczących usługi turystyczne i rekreacyjne. Zaznaczyć należy, że aktualnie sektor turystyczny nie wykorzystuje potencjału jaki wynika z uwarunkowań przyrodniczych Gminy. Podjęte działania winny doprowadzić do wzrostu liczby podmiotów świadczących usługi noclegowe.

Równolegle, należy podjąć działania promujące rozwój gospodarstw świadczących usługi agroturystyczne i ekoturystyczne. Oferta skierowana będzie przede wszystkim do ludzi preferujących wypoczynek z dala od głównych szlaków turystycznych. Masowy charakter może przybrać turystyka weekendowa związana z rajdami i wycieczkami rekreacyjno-kulturalnymi.

Rozwój agroturystyki i ekoturystyki przyczyni się do wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.

Rozwój turystyki, powinien doprowadzić do rozwoju produkcji zaspokajającej potrzeby odwiedzających, a bazującej na miejscowych zasobach. Uzupełnieniem dla turystyki pozostanie rolnictwo. Gospodarstwa winny poszerzyć swoją ofertę o własną produkcję wyrobów spożywczych. Dodatkowo wsparte zostanie rzemiosło wiejskie, zaniedbane w procesie przemian. Reaktywacja rzemiosła wiejskiego połączona z rozwojem gospodarstw rolnych powinna doprowadzić do specjalizacji gospodarczo-turystycznej poszczególnych miejscowości, a ostatecznie do ukształtowania się wiosek tematycznych. Każda z wiosek tematycznych powinna nawiązywać do jednego z wiodących tematów związanych z tradycją Gminy. Doprowadzi to w przyszłości do powstania sieci miejscowości mającej walory zarówno wypoczynkowe, jak i edukacyjne, skutecznie zabiegające o zainteresowanie odwiedzających je turystów, zwłaszcza dzieci i młodzieży. Zostaną podjęte działania, zmierzające do utworzenia muzeum tradycyjnego rolnictwa.

Założyć należy, że popyt na produkty tradycyjne będzie systematycznie rósł wraz ze wzrostem zamożności społeczeństwa i odchodzeniem od konsumpcji produktów wytwarzanych w sposób masowy. Z tego powodu należy podjąć działania prowadzące do rozwoju lokalnych produktów kulinarnych wykorzystujących tradycję.

Równolegle z rozwojem infrastruktury turystycznej należy podjąć działania zmierzające do wzrostu świadomości samych mieszkańców oraz wykreowania bodźców do działalności ekologicznej i rzemieślniczej.

Działanie 1. Rozwój infrastruktury turystycznej, w tym szlaków turystycznych, edukacyjnych ścieżek rowerowych i pieszych

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Utworzenie Gminnej Sieci Informacji Turystycznej;
- Rozwój zintegrowanych szlaków turystycznych – tras rowerowych, pieszych i konnych.
- Rozwój infrastruktury turystycznej – obiektów małej architektury, ławek, stojaków na rowery, zadanych miejsc przeznaczonych na odpoczynek, miejsc przystosowanych do grillowania i zabaw przy ognisku;
- Budowa parkingów zlokalizowanych przy szlakach turystycznych;
- Umieszczenie informacyjnych tablic turystycznych w poszczególnych miejscowościach i na trasach turystycznych zawierających informacje o historii miejsca i jego walorach przyrodniczych.

Działanie 2. Rozwój gospodarstw agroturystycznych i ekoturystycznych:

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Szkolenia na temat wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich i alternatywnych kierunków działalności gospodarczej prowadzonej przez gospodarstwa rolne;
- Wspieranie działań na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego;
- Wspieranie przedsiębiorczości z zakresu agroturystyki i ekoturystyki;
- Wydanie folderu promującego walory turystyczne Gminy oraz zawierającego informacje o gospodarstwach agroturystycznych.

Działanie 3. Tworzenie wiosek tematycznych w oparciu o tradycje i produkty lokalne

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Utworzenie muzeum tradycyjnego rolnictwa i tradycyjnych zawodów;
- Ogłoszenie konkursu na produkty lokalne, przyszłe wizytówki Gminy;
- Promocja imprez lokalnych nawiązujących do historii Gminy;
- Reaktywacja zawodów tradycyjnych i budowa ścieżki „Szlakiem ginących zawodów wiejskich”.

Tabela 18. Matryca komplementarności Priorytetu 1. Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej gminy

Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego na lata 20014-2020 ¹³	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (Strategia ZIT) ¹³	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD)	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 (RPO WD) ¹³	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW) ¹³
Cel szczegółowy 2.3 Zintegrowana społecznie samorządowa wspólnota powiatu	Działanie 1.1. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania oraz inkubacja firm innowacyjnych Działanie 4.1. Pobudzenie aktywności zawodowej.	Priorytet 4.1.3. Rozwój produktów turystycznych i rozbudowa infrastruktury turystycznej regionu, m.in. dla pobudzenia popytu na usługi turystyczno-rekreacyjne Priorytet 8.1.3. Rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności	Cel szczegółowy: Wzrost konkurencyjności i rozwój gospodarki regionu w oparciu o badania i rozwój, innowacje oraz nowe rozwiązania dla przedsiębiorstw	Działanie: Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej Działanie: Inwestycje w środki trwałe

Priorytet 2

Rozwój funkcji przemysłowej Gminy w oparciu o dwa filary: przetwórstwo i kooperacja

Z przebiegu kryzysu gospodarczego, który dotknął gospodarkę światową po 2008 roku wynika, że zarówno państwa, jak i regiony z dobrze rozwiniętym przemysłem, są bardziej odporne na negatywne skutki recesji. W rezultacie reindustrializacja stała się jednym z kluczowych wyzwań przed jakim stanęły państwa UE. Jednak rozwój przemysłu nie może mieć charakteru przypadkowego. Musi on łączyć nowoczesne rozwiązania techniczne z potencjałem i tradycją obszaru na jakim funkcjonuje.

Gmina Świdnica predysponowana jest do rozwoju przemysłu i to zarówno przetwórczego, jak i kooperującego z podmiotami zlokalizowanymi w SSE. Silne zaplecze rolnicze oraz bliskość chłonnych rynków zbytu, jakie zapewniają miasta Świdnica, Wrocław i Wałbrzych sprawia, że Gmina może stać się centrum zaopatrującym miasta w przetworzone produkty rolno-spożywcze. Przemysł przetwórczy będzie gwarantem zbytu produkcji rolnej, a tym samym przyczyni się do stabilizacji dochodów w rolnictwie. Współcześnie konkurencyjność branży i funkcjonujących w niej podmiotów wymaga współpracy. Niski kapitał społeczny przedsiębiorców i brak wzajemnego zaufania sprawia, że należy inicjować współpracę oraz wspierać tworzenie grup producenckich i klastrów działających przede wszystkim w branży rolno-spożywczej.

Równocześnie, lokalizacja w sąsiedztwie Gminy Świdnica specjalnej strefy ekonomicznej (z podstrefami), stwarza warunki do rozwoju przedsiębiorstw, które mogłyby kooperować z wiodącymi przedsiębiorstwami funkcjonującymi na terenie strefy (podstref). Powinny to być przede wszystkim przedsiębiorstwa, wykorzystujące nowe technologie i niezagrożające rolnictwu i środowisku naturalnemu. W przeciwnym razie, mogłyby dojść do ograniczenia funkcji turystycznej w Gminie. Wskazane jest, aby nowo powstające przedsiębiorstwa, były równocześnie beneficjentami usług świadczonych przez lokalnych przedsiębiorców, gdyż wówczas może powstać łańcuch współpracy sprzyjający trwałemu zakorzenieniu nowo powstających firm w Gminie.

Rozwój przemysłu, w oparciu o dwa filary, powinien doprowadzić do dywersyfikacji działalności przemysłowej, a tym samym zwiększyć odporność Gminy na cykliczne wahania koniunktury gospodarczej. Jednocześnie powiązanie nowo powstających przedsiębiorstw z miejscowymi dostawcami i podwykonawcami, stwarza nadzieję na kontynuację przez te podmioty działalności gospodarczej, także w przypadku przyszłego wzrostu kosztów produkcji.

Rozwój funkcji przemysłowej możliwy jest wyłącznie w połączeniu z rozbudową infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość. Kluczową kwestią jest podaż uzbrojonych terenów

inwestycyjnych. Tereny inwestycyjne powinny posiadać uregulowane prawa własności oraz przeznaczenie zapisane w miejscowych planach zagospodarowani przestrzennego.

Na zwartym obszarze inwestycyjnym powinna powstać strefa aktywności gospodarczej, gdzie preferowani będą inwestorzy mogący stanowić koło napędowe miejscowej gospodarki. Lokalizacja strefy uprzednio musi uzyskać akceptację lokalnych społeczności, aby uniknąć późniejszych protestów i związanych z tym kosztów. Gmina, w miarę posiadanych możliwości, przeznaczy również pod inwestycje nieużytkowane nieruchomości. W celu wsparcia procesu inwestycyjnego utworzony zostanie Punkt Obsługi Przedsiębiorcy, w którym przedsiębiorca uzyska kompleksową pomoc na wszystkich etapach realizacji inwestycji. Rozwój przemysłu będzie stanowił impuls dla rozwoju usług towarzyszących, a także zagwarantuje zbyt produkcji rolnej, a tym samym przyczyni się do rozwoju całej Gminy Świdnica.

Pamiętać również należy, że współcześnie o sytuacji gospodarczej obszaru decyduje nie tylko liczba podmiotów gospodarczych, ale przede wszystkim ich zdolność do współpracy, również w ramach sieci. Należy prowadzić działania zmierzające do zacieśniania współpracy pomiędzy przedsiębiorcami, a także ich sieciowania (branża rolno-spożywcza i turystyka).

Działanie 1. Rozwój przemysłu przede wszystkim dot. sektora rolno-spożywczego

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Zdefiniowanie preferowanych kierunków rozwoju przemysłu rolno-spożywczego;
- Opracowanie zasad wsparcia dla przedsiębiorstw branży przetwórstwa rolnego;
- Podjęcie działań wspierających tworzenie Grup Producentkich;
- Wspieranie sieciowania przedsiębiorstw, przede wszystkim z branży rolno-spożywczej.

Działanie 2. Utworzenie infrastruktury wspierającej inwestorów

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Utworzenie Punktu Obsługi Przedsiębiorcy;
- Utworzenie strefy aktywności gospodarczej – uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych, w tym uzbrojenie terenów inwestycyjnych w media, budowa/modernizacja układu komunikacyjnego terenu, promocja terenu inwestycyjnego;
- Wspieranie rozwoju infrastruktury elektroenergetycznej, zabezpieczającej dostęp do energii elektrycznej obecnym przedsiębiorcom i przyszłym inwestorom;
- Wspieranie rozwoju szerokopasmowych sieci teleinformatycznych.

Tabela 19. Matryca komplementarności Priorytetu 2. Rozwój funkcji przemysłowej gminy w oparciu o dwa filary: przetwórstwo i kooperacja z dokumentami strategicznymi i programami operacyjnymi.

Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego na lata 20014-2020 ¹³	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (Strategia ZIT) ¹³	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD)	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 (RPO WD) ¹³	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW) ¹³
Cel szczegółowy 2.2 Dobre warunki dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności gospodarczych	Działanie 4.1. Pobudzenie aktywności zawodowej.	<p>Priorytet 6.1.15 Rozwój regionalnej infrastruktury telekomunikacyjnej oraz jej włączenie w sieci europejskie</p> <p>Priorytet 8.1.2. Rozwój gospodarczy oparty o współpracę w ramach klastrów</p> <p>Priorytet 8.1.8. Odbudowa części tradycyjnych branż lokalnego przemysłu</p>	Wzrost konkurencyjności i rozwój gospodarki regionu w oparciu o badania i rozwój, innowacje oraz nowe rozwiązania dla przedsiębiorstw	<p>Działanie: Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej</p> <p>Działanie: Inwestycje w środki trwałe.</p> <p>Działanie: Tworzenie grup i organizacji producentów</p>

Priorytet 3.

Aktywizacja gospodarcza przedsiębiorstw i ludności

Rozwoju gospodarczego Gminy Świdnica nie można oprzeć wyłącznie o potencjał inwestorów zewnętrznych. Istotnym warunkiem osiągnięcia wzrostu gospodarczego jest wykorzystanie potencjału tkwiącego w mieszkańcach Gminy. Należy tworzyć warunki sprzyjające lokalnej przedsiębiorczości, tak, aby z jednej strony pobudzać aktywność gospodarczą mieszkańców, z drugiej strony, kreować rozwój firm już istniejących.

Nowo powstające przedsiębiorstwa narażone są na duże ryzyko niepowodzenia rynkowego, stąd też potrzeba inkubacji tych przedsiębiorstw, na którą składa się zarówno pomoc w założeniu przedsiębiorstwa, jak i wsparcie w jego początkowym okresie funkcjonowania.

Pożądanym kierunkiem będzie podjęcie działań wspierających powstające przedsiębiorstwa z wykorzystaniem narzędzi interwencjonizmu lokalnego. Wskazane jest podjęcie działań zmierzających do utworzenia Inkubatora Przedsiębiorczości, gdzie przedsiębiorca, przez maksimum pięć lat funkcjonowania, uzyskałby kompleksowe wsparcie ze strony specjalistów.

Ważne znaczenie w pobudzaniu przedsiębiorczości ma elastyczna polityka podatkowa związana z systemem ulg w podatku od nieruchomości dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą oraz osób zamierzających rozwinąć działalność. Ulgę w podatku od nieruchomości należałoby uzależnić od liczby nowo utworzonych miejsc pracy lub wartości zaangażowanego kapitału. Powyższe działania pozwolą obniżyć początkowe koszty funkcjonowania przedsiębiorstw i umożliwią im wejście na rynek. Działania te traktować należy jako inwestycje ze strony Gminy, gdyż w przyszłości poszerzą one jej bazę podatkową, a jednocześnie, poprzez tworzenie miejsc pracy, zredukują koszty funkcjonowania pomocy społecznej.

W przypadku już istniejących przedsiębiorstw działania władz lokalnych powinny koncentrować się na wsparciu działalności gospodarczej i umożliwieniu współpracy z podmiotami zlokalizowanymi w Świdnicy, Wałbrzychu i Wrocławiu. Należy rozwijać system przepływu informacji do przedsiębiorstw. Uruchomiony zostanie Punkt Obsługi Przedsiębiorcy, w którym przedsiębiorcy otrzymają wiedzę na temat dostępnych środków pomocowych. W tym samym miejscu przedsiębiorcy uzyskają także informacje o inwestycjach realizowanych na terenie Gminy. Powyższe pozwoli lokalnym przedsiębiorcom sprawniej poruszać się na rynku. Gmina, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom przedsiębiorców i mieszkańców, podejmie próbę organizacji regularnych spotkań informacyjnych na temat możliwości uzyskania wsparcia oraz dostępnych szkoleń.

Działanie 1. Utworzenie infrastruktury wspierającej rozwój przedsiębiorczości dla firm nowopowstających (np. inkubatora przedsiębiorczości)

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Podjęcie działań zmierzających do utworzenia Inkubatora Przedsiębiorczości;
- Wspieranie dostępu przedsiębiorstw do kapitału zewnętrznego poprzez rozwój instrumentów finansowych w zakresie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych;
- Wspieranie usług doradczych dla przedsiębiorców i osób zamierzających podjąć działalność gospodarczą.

Działanie 2. Ulgi w podatku od nieruchomości dla nowo powstających i istniejących przedsiębiorstw

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Opracowanie zasad przyznawania ulgi w podatku od nieruchomości dla nowo powstających firm szczególnie mikroprzedsiębiorstw ;
- Opracowanie zasad przyznawania ulgi w podatku od nieruchomości dla firm istniejących – ulga zależna od liczby nowo zatrudnionych pracowników i wysokości zainwestowanego kapitału.

Działanie 3. Poprawa przepływu informacji na linii władza lokalna – przedsiębiorcy

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Rozwój systemu konsultacji władz Gminy z lokalnymi przedsiębiorcami;
- Opracowanie zasad kontaktu Urzędu Gminy z przedsiębiorstwami drogą elektroniczną (np. utworzenie listy mailingowej, przesyłanie wiadomości pocztą elektroniczną, Facebook);
- Prezentacja projektów realizowanych przez Gminę oraz informacji o możliwościach wsparcia działalności.

Tabela 20. Matryca komplementarności Priorytetu 3. Aktywizacja gospodarcza przedsiębiorstw i ludności w oparciu o dwa filary: przetwórstwo i kooperacja z dokumentami strategicznymi i programami operacyjnymi.

Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego na lata 2014-2020 ¹³	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (Strategia ZIT) ¹³	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD)	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 (RPO WD) ¹³	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW) ¹³
<p>Cel szczegółowy 2.2 Dobre warunki dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności gospodarczych</p> <p>Cel szczegółowy 3.1 Atrakcyjny wizerunek powiatu w regionie jako miejsca do inwestowania</p>	<p>Działanie 1.1. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania oraz inkubacja firm innowacyjnych</p> <p>Działanie 4.1. Pobudzenie aktywności zawodowej.</p>	<p>Priorytet 8.1.1. Intensyfikacja relacji gospodarka-nauka-samorząd</p> <p>Priorytet 8.1.3. Rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności</p>	<p>Cel szczegółowy: Wzrost konkurencyjności i rozwój gospodarki regionu w oparciu o badania i rozwój, innowacje oraz nowe rozwiązania dla przedsiębiorstw</p> <p>Cel szczegółowy: Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników</p>	<p>Działanie: Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej</p> <p>Działanie: Inwestycje w środki trwałe. Działanie: Tworzenie grup i organizacji producentów</p> <p>Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna</p>

Priorytet 4.

Promocja gospodarcza Gminy

O pozycji konkurencyjnej gminy oraz jej atrakcyjności inwestycyjnej decyduje niejednokrotnie wykorzystanie narzędzi marketingu terytorialnego. Specyfika Gminy determinuje wybór narzędzi, za pomocą których komunikuje się ona z rynkiem. Gmina Świdnica, budując swój wizerunek, powinna skoncentrować się na reklamie i promocji, modernizacji wizualnej oraz partnerstwie publiczno-prywatnym.

Potrzebne jest przede wszystkim wzmocnienie wizerunku Gminy jako miejsca przyjaznego inwestorom. Służyć temu powinna szeroko zakrojona promocja Punktu Obsługi Przedsiębiorcy świadczącego kompleksową pomoc inwestorom. Przeprowadzić również należy akcję informacyjną skierowaną do aktualnych i przyszłych przedsiębiorców, w której przedstawione zostaną możliwości i zasady wsparcia lokalnego i regionalnego.

W celu realizacji niniejszego priorytetu, należałoby także uruchomić monitoring rynku inwestycji, dzięki czemu będzie możliwa szybka reakcja na informacje o planowanych inwestycjach w Polsce i na Dolnym Śląsku. Pozwoli to na szybkie i sprawne przygotowanie ofert inwestycyjnych.

Efektywność prowadzonej polityki promocyjnej wymaga przygotowania materiałów promocyjnych oraz przeprowadzenia kampanii reklamowej w Internecie i w prasie branżowej. Oferta terenów inwestycyjnych powinna zostać zaprezentowana na targach nieruchomości oraz innych targach i wystawach branżowych. Elementem promocji gospodarczej Gminy będzie również internetowa, zintegrowana baza ofert gospodarczych i inwestycyjnych. W niniejszej bazie zamieszczane będą nie tylko informacje z Urzędu Gminy, ale również oferty współpracy przedsiębiorstw zlokalizowanych zarówno na terenie Gminy, jak i poza nią.

W zależności od potrzeb i posiadanych możliwości Gmina będzie angażować się w misje gospodarcze organizowane przez władze regionalne i agencje działające na rzecz rozwoju przedsiębiorczości. Do udziału w ewentualnych przedsięwzięciach organizowanych przez Gminę, w tym w misjach gospodarczych, zaproszeni zostaną lokalni przedsiębiorcy.

Ważnym działaniem promocyjnym powinien być udział Gminy w konkursach i rankingach. Wskazane jest, aby w działanie to angażowała się lokalna społeczność. Docelowo mieszkańcy Gminy Świdnica powinni identyfikować się ze wzmocnionym i pozytywnym wizerunkiem Gminy. Pozytywny wizerunek będzie również podstawą budowania więzi pomiędzy Gminą i przedsiębiorcami, a w konsekwencji legnie u podstaw wzajemnej lojalności i współodpowiedzialności za przyszłość Gminy.

Działanie 1. Promocja oferty gospodarczej gminy

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Utworzenie internetowej bazy ofert gospodarczych i inwestycyjnych;
- Przygotowanie i dystrybucja ofert inwestycyjnych;
- Udział w targach inwestycyjnych i targach nieruchomości;
- Współpraca w realizacji działań promocyjnych z władzami powiatowymi i regionalnymi;
- Organizacja wizyt potencjalnych inwestorów w Gminie.

Działanie 2. Udział w misjach gospodarczych organizowanych przez władze regionalne i agencje rozwoju przedsiębiorczości

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Udział w misjach gospodarczych organizowanych przez władze regionalne oraz agencje rozwoju regionalnego;
- Promocja w gminach partnerskich.

Działanie 3. Utrwalenie wizerunku gminy przyjaznej inwestorom

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Udział w konkursach i rankingach;
- Współpraca z NGO i przedsiębiorstwami w utrwalaniu pozytywnego wizerunku Gminy;
- Organizacja z udziałem przedsiębiorców „Dnia Przedsiębiorcy” – prezentacja osiągnięć lokalnych przedsiębiorców.

Tabela 21. Matryca komplementarności Priorytetu 4. Promocja gospodarcza gminy z dokumentami strategicznymi i programami operacyjnymi.

Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego na lata 20014-2020 ¹³	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (Strategia ZIT) ¹³	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD)	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 (RPO WD) ¹³	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW) ¹³
<p>Cel szczegółowy 2.2 Dobre warunki dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności gospodarczych</p> <p>Cel szczegółowy 2.3 Zintegrowana społecznie samorządowa wspólnota powiatu</p> <p>Cel szczegółowy 3.1 Atrakcyjny wizerunek powiatu w regionie jako miejsca do inwestowania</p>	<p>Działanie 1.1. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania oraz inkubacja firm innowacyjnych</p>	<p>Priorytet 7.1.11 Efektywne zarządzanie regionem poprzez mechanizmy współpracy i partnerstwa</p>	<p>Cel szczegółowy: Wzrost konkurencyjności i rozwój gospodarki regionu w oparciu o badania i rozwój, innowacje oraz nowe rozwiązania dla przedsiębiorstw</p>	<p>Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna</p> <p>Działanie: Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych</p>

Cel strategiczny 3.

Wzrost poziomu życia mieszkańców oparty na współdziałaniu, współdecydowaniu i oddolnej aktywności

Celem każdej gminy jest pełnienie funkcji służebnej względem społeczności mieszkającej na jej terytorium. Gmina powinna zaspokajać zbiorowe potrzeby mieszkańców i tym samym przyczyniać się do wzrostu ich poziomu życia. Również realizacja celu gospodarczego ostatecznie służy wzrostowi dobrobytu mieszkańców.

Podstawowym zadaniem jest określenie zakresu, w jakim władze gminne powinny prowadzić bezpośrednią politykę na rzecz wzrostu poziomu życia mieszkańców, a w jakim ich rola winna ograniczać się do współpracy i wspierania działań oddolnych. Pamiętać należy, że zaspokajanie potrzeb mieszkańców nie może ograniczać się wyłącznie do zwiększania ilości i jakości świadczonych usług publicznych, gdyż może to prowadzić do skutków negatywnych, takich jak bierność, apatia, postawy roszczeniowe. Warunkiem powodzenia działań w sferze społecznej jest współpraca władz lokalnych z mieszkańcami, przejawiająca się współdecydowaniem i współdziałaniem mieszkańców Gminy. Mieszkańcy Gminy muszą również wziąć na siebie część odpowiedzialności związanej z kierunkami przyszłych działań. Pamiętać należy, że decyzje obciążają nie tylko dzisiejszych decydentów, ale również ważą na warunkach, w jakich przyjdzie funkcjonować przyszłym pokoleniom.

Miarą rozwoju cywilizacyjnego jest stosunek władz/mieszkańców do grup zagrożonych wykluczeniem ekonomicznym, społecznym i technologicznym. Troska o słabszych, zapewnienie im godziwych warunków życia jest powinnością władz wszystkich szczebli.

Zachodzące przemiany demograficzne sprawiają, że opieka nad ludźmi starszymi staje się istotnym wyzwaniem przed jakim staje społeczeństwo. Coraz częściej spotykany model rodziny „2+1” sprawia, iż rodzina nie zawsze jest w stanie zapewnić należyłą opiekę seniorom. Celem działań w niniejszym zakresie powinien być rozwój systemu opieki zarówno całodobowej, jak i dziennej nad osobami starszymi. Działania takie mogą przynieść wielowymiarowe korzyści. Oprócz podniesienia standardu opieki nad ludźmi starszymi i niepełnosprawnymi, odciążą także rodzinę i pozwolą na powrót na rynek pracy osób, które dotychczas pozostawały poza nim ze względu na konieczność opieki nad osobami zależnymi.

Jednak zadania wobec osób starszych i niepełnosprawnych nie ograniczają się tylko do opieki nad nimi. Ważna będzie także ich aktywizacja. Osiągnąć to można poprzez zwiększenie oferty kulturalnej i edukacyjnej, a także wsparcie organizacji seniorów oraz inicjatyw przez nie podejmowanych.

Realizacja niniejszego celu strategicznego, wymaga także wsparcia innych grup zagrożonych wykluczeniem. Jednak świadczona w granicach prawa pomoc społeczna nie może ograniczać aktywności, kreatywności i przedsiębiorczości beneficjentów. Priorytetem powinna być prewencja zapobiegająca powstawaniu problemów oraz znoszenie barier zarówno materialnych, jak i niematerialnych, uniemożliwiających włączenie społeczne, ekonomiczne, technologiczne. Szczególny nacisk należałoby położyć na aktywne wsparcie osób niepełnosprawnych.

W ramach realizacji niniejszego celu wspierać należy podmioty ekonomii społecznej, w tym spółdzielnie socjalne. Podmioty te, z definicji nastawione są na aktywizację grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem. Pomoc dla tych podmiotów istotna jest z uwagi na ich znaczenie dla trwałego włączenia ludzi do systemu społeczno-gospodarczego. Wsparcie podmiotów ekonomii społecznej wymaga szkoleń organizowanych we współpracy z urzędami pracy i organizacjami pozarządowymi.

Rozwój społeczny i gospodarczy Gminy wymaga adekwatnej do potrzeb polityki prorodzinnej. Celem takich działań nie jest pomoc jednorazowa, ale komplementarny pakiet świadczeń ułatwiający funkcjonowanie rodzin. Równocześnie powinien postępować rozwój edukacji. Dotyczy to zarówno poprawy bazy materialnej, jak i przede wszystkim, jakości kształcenia. Gmina i podległe jej jednostki powinny uczestniczyć w programach zmierzających do poszerzenia oferty edukacyjnej. Szczególnie ważne jest poszerzenie oferty nauki języków obcych oraz wprowadzenie dodatkowych zajęć propagujących postawy proekologiczne.

Realizacja niniejszego celu strategicznego wymaga również podjęcia działań związanych z profilaktyką zdrowotną. Służyć temu powinny działania zmierzające do poszerzenia wiedzy mieszkańców na temat zdrowego stylu życia, a także ograniczające ryzyko zachorowań (np. uświadamianie znaczenia szczepień ochronnych). Szczególny nacisk należy położyć na przeciwdziałanie tzw. chorobom cywilizacyjnym. W celu osiągnięcia lepszych rezultatów, władze placówek oświatowych, we współpracy z rodzicami, powinny zaangażować się w akcje dostarczania dzieciom mleka, owoców i warzyw, eliminując jednocześnie ze sklepików szkolnych, produkty uznane za niezdrowe.

Istotą prawidłowo realizowanego rozwoju lokalnego jest jego oparcie na współdziałaniu, współdecydowaniu i oddolnej aktywności mieszkańców gminy. Zaangażowanie lokalnej społeczności w życie gminy jest nieodzownym warunkiem powodzenia wszelkich działań prorozwojowych. Niestety, niebezpiecznym zjawiskiem, obserwowanym w Polsce, jest zanik więzi międzyludzkich. Źle pojęty indywidualizm sprawia, że ludzie nie chcą angażować się w życie miejscowości, w której mieszkają. Dodatkowo, zwłaszcza na obszarach wiejskich, nasilił się podział na „starych” i „nowych” mieszkańców, grupy żyjące w izolacji od siebie. Kluczowym zadaniem, jakie przedstawiono do realizacji w niniejszej strategii jest odwrócenie tego niekorzystnego zjawiska. Priorytetem działań będzie pogłębienie integracji społecznej mieszkańców Gminy poprzez ich aktywizację wokół wspólnych celów i włączenie nowych

mieszkańców w działania na rzecz Gminy. Służyć temu powinno wsparcie organizacji pozarządowych np. poprzez utworzenie centrum obsługi NGO lub inkubatora NGO.

Tabela 22. Matryca komplementarności Celu strategicznego 3 „Wzrost poziomu życia mieszkańców oparty na współdziałaniu, współdecydowaniu i oddolnej aktywności z dokumentami strategicznymi i programami operacyjnymi.

Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego na lata 20014-2020 ¹³	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (Strategia ZIT) ¹³	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD)	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 (RPO WD) ¹³	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW) ¹³
<p>Cel strategiczny 1 Wysoka jakość życia mieszkańców</p> <p>Cel strategiczny 2 Aktywna, zintegrowana, bogata kapitałem społecznym wspólnota samorządowa</p>	<p>Priorytet 2. Atrakcyjne środowisko zamieszkania i pracy</p>	<p>Cel 7. Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia.</p> <p>Cel 8. Podniesienie poziomu edukacji, kształcenie ustawiczne</p>	<p>Cel główny: Wzrost konkurencyjności Dolnego Śląska zapewniający poprawę poziomu życia jego mieszkańców przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju</p>	<p>Cel szczegółowy: 1C. Promowanie uczenia się przez całe życie oraz szkolenie zawodowe w sektorze rolnym i leśnym</p> <p>Cel szczegółowy: 2B. Ułatwianie wejścia do sektora rolnictwa rolnikom posiadającym odpowiednie umiejętności, a w szczególności wymiany pokoleń</p> <p>Cel szczegółowy: 6A. Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy</p>

Działanie 1. Utworzenie całodobowego ośrodka opieki

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Utworzenie całodobowego ośrodka opieki (bez względu na formę własności);
- Szkolenia dla kadry sprawującej opiekę nad pensjonariuszami.

Działanie 2. Zagospodarowanie istniejącej infrastruktury na potrzeby ośrodka pobytu dziennego

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Identyfikacja potrzeb w zakresie dziennej opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi;
- Adaptacja istniejącej infrastruktury na potrzeby ośrodka pobytu dziennego.

Działanie 3. Rozwój oferty kulturalno – edukacyjnej dla seniorów

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Wspieranie funkcjonowania Klubów Seniora w poszczególnych sołectwach;
- Organizacja imprez kulturalnych dla seniorów;
- Podjęcie działań zmniejszających e-wykluczenie wśród seniorów.

Działanie 4. Ułatwienie dostępu do rehabilitacji seniorom

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Rozbudowa infrastruktury służącej rehabilitacji;
- Rozwój usług rehabilitacyjnych.

Priorytet 1.

Zapewnienie godnego życia osobom starszym i niepełnosprawnym

Stosunek do grup zagrożonych marginalizacją, takich jak seniorzy, czy też osoby niepełnosprawne, jest wyznacznikiem osiągniętego poziomu cywilizacyjnego. Zapewnienie godnego życia niniejszym grupom jest powinnością społeczeństwa. Pamiętać należy, że wzrost poziomu życia w gminie dotyczy wszystkich mieszkańców, a gmina jest tak zamożna, jak zamożni są jej najbiedsi ekonomicznie mieszkańcy.

Priorytetowe będą działania dotyczące opieki nad ludźmi starszymi i niepełnosprawnymi. Przyjęte rozwiązania, powinny zagwarantować zarówno opiekę całodobową, jak i dzienną. Stałą opieką należałoby objąć przede wszystkim osoby obłożnie chore i w zaawansowanym wieku. Realizacja celu niniejszego priorytetu wymagać będzie utworzenia ośrodka całodziennego opieki (bez względu na formę własności). Ważne będzie również uruchomienia ośrodka sprawującego opiekę dzienną, który umożliwi aktywizację zawodową osób, które dotychczas były wyłączone z rynku pracy, gdyż sprawowały stałą opiekę nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi. Kadre opiekuńczą poszerzyć można o przekwalifikowanych mieszkańców Gminy. Sytuacja taka, będzie adekwatna do zachodzących przemian demograficznych.

Działania niniejsze powinny zostać połączone z inwestycjami w służbę zdrowia tak, aby poprawić dostępność oraz jakość usług świadczonych przez zakłady podstawowej opieki medycznej. W tym celu należy dążyć m.in. do likwidacji barier architektonicznych. Również większy nacisk powinien zostać położony na dostęp do specjalistów z dziedziny geriatricznej oraz opieki wykwalifikowanych pielęgniarek.

Troska o seniorów i osoby niepełnosprawne nie może wyłącznie ograniczać się do zapewnienia im opieki. Działania podjęte w ramach niniejszego priorytetu powinny w równym stopniu zmierzać do aktywizacji osób starszych i wykorzystania ich potencjału dla rozwoju gminy. Pamiętając, że tzw. *Silver Economy* staje się coraz istotniejszą gałęzią gospodarki, dla seniorów należałoby przygotować dopasowaną do ich potrzeb ofertę kulturalną, edukacyjną i sportową. Istotna będzie realizacja kursów pozwalających na zdobycie nowych kompetencji i włączenie seniorów do społeczeństwa cyfrowego. Gmina promować będzie inicjatywy zmierzające do powstawania nowych organizacji seniorów. Pomoc ze strony Gminy będą mogły otrzymać także już istniejące organizacje.

Tabela 23. Matryca komplementarności Priorytetu 1. Zapewnienie godnego życia osobom starszym i niepełnosprawnym z dokumentami strategicznymi i programami operacyjnymi.

Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego na lata 2014-2020 ¹³	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Walbrzyskiej (Strategia ZIT) ¹³	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD)	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 (RPO WD) ¹³	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW) ¹³
<p>Cel szczegółowy 1.2 Wysoka jakość usług oferowanych przez powiat</p> <p>Cel szczegółowy 2.3 Zintegrowana społecznie samorządowa wspólnota powiatu</p>	<p>Działanie 2.4. Wsparcie rewitalizacji fizycznej i gospodarczej ubogich społeczności miejskich i wiejskich</p> <p>Działanie 2.8. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną</p> <p>Działanie 4.3. Promowanie włączenia społecznego.</p>	<p>Priorytet 5.1.2. Stworzenie regionalnego systemu ochrony zdrowia, zorientowanego na długookresowe trendy demograficzno-epidemiologiczne, zgodnego ze standardami prawnymi i funkcjonalnymi</p> <p>Priorytet 6.1.10. Stworzenie warunków i wzbogacanie oferty uczestnictwa w kulturze.</p> <p>Priorytet 7.1.8. Wsparcie seniorów zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>Priorytet 7.1.9. Zapewnienie równego dostępu do usług związanych z korzystaniem z zasobów</p>	<p>Cel szczegółowy: Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia</p>	<p>Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich</p>

Priorytet 2. **Polityka prorodzinna**

Polityka prorodzinna jest fundamentem stabilności rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Świdnica. Wprawdzie władze lokalne mają ograniczone możliwości, aby przeciwdziałać niekorzystnym trendom demograficznym, to jednak realizacja niniejszego priorytetu, wiąże się z podjęciem działań wspierających politykę prorodziną. Działania te, ułatwią funkcjonowanie rodzin poprzez przełamywanie barier z jakimi muszą się one zmagać.

Polityka prorodzinna realizowana będzie przede wszystkim poprzez rozwój infrastruktury społecznej tak, aby wszystkie dzieci miały zapewnione miejsca w przedszkolu, a w przyszłości także w żłobku. Należy także kontynuować działania zmierzające do zapewnienia opieki nad dziećmi w ramach świetlic przyszkolnych tak, aby umożliwić obojgu rodzicom podjęcie pracy zawodowej w wymiarze pełnego etatu.

Z drugiej strony, we współpracy z innymi instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi należy objąć opieką rodziny zmagające się z problemami, w tym rodziny dysfunkcyjne. Oprócz pomocy materialnej, świadczonej przez ośrodek pomocy społecznej, większy nacisk zostanie położony na bezpośrednią pracę z rodziną. Pomoc niniejszą mogą zapewnić asystenci rodziny, którzy będą służyć radą przy rozwiązywaniu problemów związanych z bieżącym funkcjonowaniem rodziny. Stały kontakt asystenta rodziny pozwoli nie tylko uniknąć podejmowania przez nią decyzji o negatywnych skutkach, ale także umożliwi szybką identyfikację ewentualnych problemów i reakcję na nie.

Działanie 1. Wsparcie dla rodzin z problemami

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Identyfikacja rodzin wymagających wsparcia;
- Szkolenia i doradztwo;
- Przełamywanie barier w dostępie do infrastruktury społecznej.

Tabela 24. Matryca komplementarności Priorytetu 2. Polityka prorodzinna z dokumentami strategicznymi i programami operacyjnymi.

Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego na lata 2014-2020 ¹³	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (Strategia ZIT) ¹³	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD)	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 (RPO WD) ¹³	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW) ¹³
Cel szczegółowy 1.2 Wysoka jakość usług oferowanych przez powiat	Działanie 4.1. Pobudzenie aktywności zawodowej.	Priorytet 7.1.5. Wsparcie dla promocji rodzin wielodzietnych	Cel szczegółowy: Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia	Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich

Priorytet 3.

Przeciwdziałanie współczesnym problemom społecznym

Dla realizacji niniejszego priorytetu należy dążyć do przeciwdziałania patologiom i problemom społecznym. W celu wzmocnienia pozytywnych skutków działań, w pracach aktywnie powinny uczestniczyć organizacje pozarządowe, lokalni liderzy, a także przedstawiciele służb porządkowych.

Szczególny nacisk należy położyć na kontynuację działań zmierzających do aktywizacji zawodowej grup zagrożonych wykluczeniem na rynku pracy. Tak jak dotychczas, działania władz lokalnych powinny przybierać formę oddziaływania bezpośredniego i pośredniego. Powinny one nadal koncentrować się na zwiększeniu liczby miejsc pracy. Dotychczas zdobyte doświadczenie w niniejszym zakresie pozwoli udoskonalić stosowane rozwiązania. Jedną z możliwych do zastosowania form wsparcia są ulgi podatkowe. Należy także kontynuować działania zmierzające do ograniczenia bezrobocia wynikającego z niedopasowania kwalifikacji pracowników do potrzeb rynku. Do osiągnięcia tego zamierzenia potrzebny jest monitoring rynku pracy oraz współpraca z urzędami pracy i przedsiębiorcami. Należy promować szkolenia ukierunkowane, po których pracownik znajdzie zatrudnienie u konkretnego pracodawcy zgłaszającego popyt na dane kwalifikacje.

Na stronie internetowej Gminy Świdnica zamieszczane będą lokalne oferty pracy oraz informacje osób poszukujących pracy. Wskazany jest również monitoring rynku pracy, a także opracowanie wykazu deficytowych zawodów i kwalifikacji. Pożądana byłaby organizacja lokalnych targów pracy, na których swoje oferty i oczekiwania względem pracowników prezentowałiby pracodawcy. Do udziału w targach zapraszani byłiby uczniowie gimnazjów. Pozwoli im to, zdobyć wiedzę na temat faktycznego zapotrzebowania na określone kwalifikacje, a tym samym pomoże w wyborze dalszej ścieżki edukacyjnej.

Równocześnie, aktywizacja rynku pracy, powinna nastąpić w wyniku promowanie samozatrudnienia. Pomoc powinny otrzymać osoby zamierzające otworzyć działalność gospodarczą. Należy prowadzić działania informacyjne o korzyściach płynących z samozatrudnienia. Konieczne jest wzmocnienie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej. Szczególne wsparcie powinny otrzymać osoby zamierzające powołać do życia spółdzielnie socjalne. Podmiot ten, jak wynika z zapisów ustawowych, ma za zadanie aktywnie przeciwdziałać wykluczeniu i marginalizacji osób, które mają ograniczoną zdolność funkcjonowania na rynku. Spółdzielnie socjalne, powinny być preferowane (w granicach prawa) przy realizacji zadań publicznych będących w kompetencji Gminy.

Problemem z jakim zмага się kraj, jest niski poziom edukacji ekonomicznej Polaków. W rezultacie Polacy narażeni są na nieuczciwe praktyki gospodarcze, które prowadzą niejednokrotnie do utraty oszczędności całego życia. Równocześnie brak świadomości ekonomicznej sprawia, że społeczeństwo podatne jest na manipulacje i demagogię, co prowadzi do eskalacji nadmiernych żądań i postaw roszczeniowych. Szczególnie narażoną na nieuczciwe praktyki ekonomiczne grupą są osoby starsze. Brak zrozumienia dla funkcjonowania podstawowych mechanizmów gospodarczych sprawia, że stają się oni bezradni wobec aktualnych wyzwań. W ramach realizacji niniejszego priorytetu pożądana będzie realizacja szkoleń i warsztatów pozwalających osobom 50+ na zdobycie wiedzy z zakresu ekonomii i finansów.

Kluczowym wyzwaniem przed jakim staje Gmina Świdnica to przeciwdziałanie patologiom społecznym takim jak: alkoholizm, narkomania, przemoc. Znamienne jest, że powyższe problemy dotyczą ludzi w różnym wieku i wywodzących się z różnych środowisk. Należy podjąć działania zmierzające zarówno do eliminacji przyczyn, jak i skutków patologii. Szczególną opieką musi zostać objęta młodzież szkolna. W niniejszym zakresie Gmina współpracować powinna zarówno z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, jak również z organizacjami pozarządowymi i lokalnymi liderami.

Działanie 1. Aktywizacja zawodowa grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem na rynku pracy

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Wspieranie organizacji szkoleń dla bezrobotnych, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użyteczne oraz staży, zmiany kwalifikacji;
- Wspieranie przedsiębiorców w pozyskiwaniu pracowników;
- Organizacja lokalnych targów pracy.

Działanie 2. Wsparcie dla ekonomii społecznej

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Działania informacyjne o zaletach ekonomii społecznej;
- Wspieranie szkoleń dla osób chcących założyć spółdzielnię socjalną;
- Objęcie spółdzielni socjalnych interwencjonizmem lokalnym (w granicach obowiązujących przepisów).

Działanie 3. Edukacja ekonomiczna i informatyczna

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Organizacja i wspieranie szkoleń z zakresu ekonomii i przedsiębiorczości;
- Szkolenia z zakresu funkcjonowania inkubatorów przedsiębiorczości;
- Szkolenia z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK/ICT).

Działanie 4. Współpraca władz lokalnych z publicznymi służbami zatrudnienia w zakresie szkoleń i dostępu do ofert pracy

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Rozwój bazy danych o ofertach pracy;
- Organizacja spotkań przedsiębiorców z potencjalnymi pracownikami;
- Współpraca przy szkoleniach.

Działanie 5. Przeciwdziałanie patologiom społecznym

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Wdrożenie działań profilaktycznych i interwencyjnych w szczególności w stosunku do dzieci i młodzieży;
- Kontynuacja działań edukacyjnych i interwencyjnych w stosunku do używek;
- Podnoszenie poziomu świadomości i wrażliwości na współczesne zagrożenia;
- Kontynuacja i rozwój współpracy ze służbami porządkowymi;

Tabela 25. Matryca komplementarności Priorytetu 3. Przeciwdziałanie współczesnym problemom społecznym z dokumentami strategicznymi i programami operacyjnymi.

Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego na lata 20014-2020 ¹³	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (Strategia ZIT) ¹³	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD)	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 (RPO WD) ¹³	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW) ¹³
<p>Cel szczegółowy 2.1 Aktywna i innowacyjna społeczność lokalna</p> <p>Cel szczegółowy 2.2 Dobre warunki dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności gospodarczych</p>	<p>Działanie 4.3. Promowanie włączenia społecznego.</p>	<p>Priorytet 7.1.6. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu</p> <p>Priorytet 7.1.7. Wykorzystanie potencjału osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>	<p>Cel szczegółowy: Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia</p> <p>Cel szczegółowy: Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników</p>	<p>Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna</p> <p>Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich.</p> <p>Działanie: Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw</p>

Priorytet 4.

Kształcenie na wysokim poziomie, przygotowanie dzieci i młodzieży do funkcjonowania we współczesnym świecie

Sprawny system edukacji jest fundamentalnym warunkiem rozwoju społeczeństwa. Umożliwia on zdobycie kwalifikacji niezbędnych na zmieniającym się rynku pracy. Sprawny system edukacji jest także warunkiem koniecznym dla budowy gospodarki opartej na wiedzy. Edukacja jest procesem ciągłym, trwającym przez całe życie, dlatego też tak istotne jest zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych na wszystkich szczeblach, począwszy od przedszkola, przez szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne, a na szkołach wyższych skończywszy.

Dla zapewnienia wysokiej jakości usług edukacyjnych Gmina Świdnica, działając w ramach obowiązujących unormowań prawnych, powinna zapewnić odpowiednią infrastrukturę edukacyjną niezbędną dla potrzeb nauczania i kształcenia oraz realizować zróżnicowany program edukacyjny. Celem programu powinno być nie tylko zdobycie „twardych umiejętności”, ale również rozwinięcie kompetencji „miękkich” (społecznych). Ważne będzie także kształtowanie postaw obywatelskich i promocja takich postaw jak: zaangażowanie w życie gminy, odpowiedzialność za miejsce zamieszkania.

Osiągnięcie sukcesu edukacyjnego wymaga kontynuacji i rozwoju działań wspierających realizację zajęć dodatkowych, rozwijających zainteresowania uczniów. Należy położyć nacisk na zagadnienia informatyczne, matematyczno-fizyczne oraz przyrodnicze. Ważny jest również rozwój zajęć z ekologii, gdyż zachowanie potencjału przyrodniczego Gminy jest jednym z warunków jej dalszego rozwoju. Gmina będzie także dążyć do realizacji projektów związanych z nauką języków obcych.

Przy realizacji powyższych zadań wskazane jest współdziałanie z uczelniami wyższymi. Uczniowie powinni uczestniczyć w organizowanym corocznie Festiwalu Nauki we Wrocławiu. Współpraca z uczelniami pozwoli wyjść poza obowiązujący schemat nauczania i od strony praktycznej zainteresować uczniów kluczowymi problemami współczesnego świata. Ważnym elementem dodatkowej edukacji, zwłaszcza ekologicznej, mogą stać się zajęcia terenowe, gdzie dzieci i młodzież naocznie przekonają się o stanie środowiska naturalnego w Gminie.

W ramach inwestycji w infrastrukturę konieczne będą działania zmierzające do unowocześniania pracowni specjalistycznych. Szczególny nacisk położony zostanie na dalszy rozwój pracowni przedmiotowych. Zdobycie wiedzy informatycznej, połączone ze znajomością języków obcych jest gwarantem swobodnego funkcjonowania we współczesnym świecie.

Realizacja niniejszego priorytetu nastąpi również poprzez działania zmierzające do ograniczania barier edukacyjnych wynikających z problemów zdrowotnych i środowiskowych zarówno uczniów, jak i ich rodzin. Niewystarczająca ilość zajęć ruchowych oraz ich jednorodność (wynikająca m.in. z braku basenu) wpływa na stan psychofizyczny i może rzutować na wyniki w nauce innych przedmiotów. Konsekwencją tej sytuacji może być powolny wzrost poziomu nauczania w szkołach oraz wiele wad postawy u uczniów. Ważne będą także działania informacyjne skierowane do dzieci, uświadamiające im istnienie problemów z jakimi mogą zmagać się ich koleżanki i koledzy, a jednocześnie uwrażliwiające ich na odmiennosc. Pozwoli to uniknąć, wynikającej z niewiedzy, dyskryminacji na jaką mogą być narażone dzieci w szkole i poza nią.

Działanie 1. Wzmocnienie kompetencji społecznych i obywatelskich

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Kontynuacja i rozwój działań promujących uczniów zaangażowanych w działania prospołeczne;
- Kontynuacja i rozwój zajęć kształtujących postawy obywatelskie i społeczne;
- Kontynuacja i rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- Rozwijanie i propagowanie wolontariatu.

Działanie 2. Podniesienie poziomu kompetencji kluczowych, rozwijanie zainteresowań uczniów i odkrywanie talentów poprzez realizację projektów i programów edukacyjnych

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Rozwój zajęć dodatkowych zgodnie z istniejącym zapotrzebowaniem i przystosowaniem do zmieniającej się rzeczywistości;
- Wspieranie i motywowanie uczniów do rozwoju zainteresowań i uzdolnień;
- Kontynuacja organizacji gminnych i ponadgminnych konkursów i olimpiad;
- Sale przedmiotowe;
- Zajęcia dodatkowe;
- Centrum edukacji ekologicznej;
- Szkolne doradztwo edukacyjne.

Działanie 3. Wspieranie uczniów ze specjalnymi potrzebami

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Pomoc specjalistów dla dzieci i młodzieży;
- Pomoc materialna dla uczniów.

Działanie 4. Wyposażenie w wiedzę i umiejętności korzystania z nowoczesnych technik umożliwiających sprawne funkcjonowanie we współczesnym świecie

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Doposażenie szkół np. pracowanie przedmiotowe;
- Kontynuacja podnoszenie kwalifikacji nauczycieli;
- Wycieczki do parków wiedzy (dzieci i młodzież) i parków technologicznych (młodzież).

Tabela 26. Matryca komplementarności Priorytetu 4. Kształcenie na wysokim poziomie, przygotowanie dzieci i młodzieży do funkcjonowania we współczesnym świecie z dokumentami strategicznymi i programami operacyjnymi.

Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego na lata 20014-2020 ¹³	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (Strategia ZIT) ¹³	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD)	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 (RPO WD) ¹³	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW) ¹³
<p>Cel szczegółowy 1.2 Wysoka jakość usług oferowanych przez powiat</p> <p>Cel szczegółowy 2.1 Aktywna i innowacyjna społeczność lokalna</p>	<p>Działanie 2.5 Poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie</p>	<p>Priorytet 6.1.1. Poprawa efektywności kształcenia na każdym poziomie i etapie życia</p> <p>Priorytet 6.1.2. Dostosowanie oferty edukacyjnej do wymagań gospodarki i rynku pracy</p>	<p>Cel szczegółowy: Podniesienie jakości i dostępności edukacji</p>	<p>Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna</p> <p>Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich.</p>

Priorytet 5. **Profilaktyka zdrowotna**

Priorytet „Profilaktyka zdrowotna” realizowany będzie poprzez działania obejmujące edukację zdrowotną, połączoną z profilaktyką zdrowotną i monitoringiem zdrowia dzieci.

Przede wszystkim należy rozwijać koordynację badań dzieci i młodzieży szkolnej. Badania realizowane w szkołach i w ośrodkach zdrowia pozwolą nie tylko określić stan zdrowia dzieci i młodzieży, ale również będą punktem wyjścia do wskazania dalszych działań. W ramach monitoringu stanu zdrowia dzieci i młodzieży powinny być kontynuowane badania stomatologiczne.

Realizacja niniejszego priorytetu wymaga rozwinięcia systemu zajęć korekcyjnych. Zajęciami objąć należy wszystkie osoby posiadające wskazania lekarskie. Gmina powinna zapewnić dostęp do basenu oraz sal gimnastycznych. Dodatkowo należy promować zmianę nawyków żywieniowych uczniów. Powinny zyskiwać poparcie działania zmierzające do wycofywania ze szkolnych sklepów niezdrowej żywności np. chipsów i zastępowanie ich warzywami i owocami. W miarę możliwości w przygotowywanie zdrowych posiłków należałoby angażować dzieci. Na szczególne wsparcie będą mogły liczyć projekty, realizowane przez szkoły, kształtujące świadomość, wiedzę i umiejętności dotyczące zdrowego stylu życia.

W ramach profilaktyki zdrowotnej należy podejmować działania promujące aktywność ruchową wśród dzieci i młodzieży. Służyć temu będą z jednej strony inwestycje w infrastrukturę sportową np. basen, boiska, sale gimnastyczne, a z drugiej strony działania zmierzające do uatrakcyjnienia zajęć z wychowania fizycznego tak, aby ograniczyć liczbę zwolnień z lekcji WF.

Drugim filarem realizacji niniejszego priorytetu jest edukacja prozdrowotna skierowana do rodziców. W ramach niniejszego priorytetu powinno się podjąć działania promujące zdrowy tryb życia, w tym kształtujące prawidłowe nawyki żywieniowe. Jednak kluczowe znaczenie będzie miało zwrócenie uwagi rodziców na znaczne szczepień ochronnych.

Działanie 1. Koordynacja badań dzieci pod względem stanu zdrowia

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Prowadzenie w placówkach oświatowych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży;
- Realizacja badań przesiewowych;
- Rozwój profilaktyki stomatologicznej.

Działanie 2. Rozwój zajęć sportowo-rekreacyjnych i korekcyjnych

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży;
- Rozwój zajęć korekcyjnych;
- Udział w zajęciach sportowych znanych sportowców, propagowanie aktywnego trybu życia.

Działanie 3. Edukacja prozdrowotna rodziców np. dotycząca szczepień

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Akcja informacyjna w przedszkolach i szkołach na temat zagrożeń wynikających z zaniechania szczepień ochronnych;
- Udział szkół w programach dystrybucji mleka, warzyw i owoców w szkołach;
- Współdziałanie z rodzicami w kształtowaniu zdrowych nawyków żywieniowych dzieci
- Działania na rzecz zmiany oferty handlowej sklepów funkcjonujących w szkołach.

Tabela 27. Matryca komplementarności Priorytetu 5. Profilaktyka zdrowotna z dokumentami strategicznymi i programami operacyjnymi.

Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego na lata 20014-2020 ¹³	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (Strategia ZIT) ¹³	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD)	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 (RPO WD) ¹³	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW) ¹³
Cel szczegółowy 1.2 Wysoka jakość usług oferowanych przez powiat	Działanie 2.8. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną. Działanie 4.3. Promowanie włączenia społecznego.	Priorytet 5.1.1. Poprawa dostępności oraz podniesienie jakości udzielania świadczeń leczniczych Priorytet 5.1.3. Budowa systemu nowoczesnej diagnostyki dla mieszkańców regionu z określeniem standardów dostępności przestrzennej	Cel szczegółowy: Zapewnienie infrastruktury dla spójności społecznej i poprawy jakości życia, w szczególności ubogich społeczności	Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich.

Priorytet 6. **Aktywizacja lokalnej społeczności**

We współczesnym świecie kluczowe znaczenie ma aktywność lokalnej społeczności. Wynika ona z poziomu kapitału społecznego, a ten jest obecnie jednym z najważniejszych endogenicznych czynników rozwoju lokalnego. Odzwierciedleniem aktywności społecznej jest rozwój organizacji pozarządowych (NGO), w tym fundacji i stowarzyszeń.

Organizacje pozarządowe działają blisko społeczeństwa, a tym samym dobrze rozumieją lokalne potrzeby i mogą sprawnie i efektywnie realizować wybrane zadania publiczne. W rezultacie, są one istotnym ogniwem rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej. Jednocześnie, funkcjonujące organizacje pozarządowe borykają się z licznymi problemami, do których zaliczyć należy: ograniczony dostęp do środków finansowych oraz niewystarczający zakres oferowanych usług szkoleniowych i doradczych (np. księgowych, podatkowych, prawnych).

Mieszkańcy Gminy Świdnica należą do ludzi otwartych i zaangażowanych w życie Gminy. Ta, jakże pozytywna cecha, w wyniku podjętych działań, powinna ulec dalszemu wzmocnieniu. Aktywizacja musi objąć także dotychczas biernych mieszkańców, w tym mieszkańców nowo przybyłych, którzy nie angażują się w życie lokalnej społeczności. Nowe możliwości jakie daje współdecydowanie o losach Gminy i miejscowości może sprawić, że nastąpi pełniejsza integracja społeczna nowych mieszkańców Gminy, a ich doświadczenie i kwalifikacje wykorzystane zostaną dla dobra ogółu mieszkańców.

Dla realizacji powyższego priorytetu wskazane jest utworzenie centrum obsługi NGO oraz wspieranie szkoleń dla lokalnych liderów. W centrum, które może jednocześnie pełnić funkcję inkubatora NGO, aktualni i potencjalni działacze organizacji pozarządowych, będą mogli otrzymać wiedzę niezbędną do założenia i kierowania organizacją. Centrum spełni również funkcję łącznika pomiędzy samymi organizacjami oraz między organizacjami a władzą gminną i powiatową. Realizacja niniejszego priorytetu zwiększy udział organizacji pozarządowych w przedsięwzięciach kulturalnych, edukacyjnych i sportowych realizowanych na terenie Gminy Świdnica. Docelowo nastąpi podział ról pomiędzy poszczególnych aktorów życia społecznego w Gminie. Władze samorządowe będą pełnić rolę mecenaską i koordynacyjną, natomiast NGO staną się inspiratorami i realizatorami działań.

Mieszkańcy, korzystając ze wsparcia władz, będą mogli w większym zakresie angażować się w program Odnowy Wsi, a tym samym przyczynią się do lepszego zagospodarowania przestrzeni publicznej w swoich miejscowościach. Zostanie uszanowana oddolność działań i swoboda w wyborze kierunków rozwoju.

Działanie 1. Utworzenie centrum obsługi NGO

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Utworzenie zintegrowane centrum obsługi NGO, pełniącego jednocześnie funkcję Inkubatora NGO.

Działanie 2. Organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych w sołectwach

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Organizacja i wspieranie imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych zarówno masowych jak i szkolnych;
- Wspieranie rozwoju stowarzyszeń, zrzeszeń i klubów sportowych propagujących aktywny tryb życia.

Działanie 3. Aktywne uczestnictwo w programach odnowy wsi i LGD

Przykładowe rodzaje projektów w ramach działania:

- Inicjowanie i udział w programach odnowy wsi;
- Wspieranie LGD.

Tabela 28. Matryca komplementarności Priorytetu 6. Aktywizacja lokalnej społeczności z dokumentami strategicznymi i programami operacyjnymi.

Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego na lata 2004-2020 ¹³	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (Strategia ZIT) ¹³	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD)	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020 (RPO WD) ¹³	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (PROW) ¹³
Cel szczegółowy 2.1 Aktywna i innowacyjna społeczność lokalna	Działanie 4.3. Promowanie włączenia społecznego.	Priorytet 7.1.2. Rozwój kapitału społecznego i obywatelskiego	Cel szczegółowy: Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia	Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich.

V. ZAŁOŻENIA SYSTEMU REALIZACJI STRATEGII

1. Wstęp

System realizacji Strategii obejmuje działania zmierzające do zapewnienia warunków instytucjonalnych i organizacyjnych umożliwiających wdrażanie, monitorowanie, ocenę i aktualizację dokumentu. Osiągnięcie wyznaczonych celów możliwe będzie dzięki partnerskiej współpracy samorządu terytorialnego i lokalnych liderów skupionych wokół celów, priorytetów i działań zaproponowanych w Strategii. Ponadto fundamentą regułą związaną z systemem realizacji będzie poszanowanie zasady zrównoważonego rozwoju oraz równości szans i braku dyskryminacji. Ze względu na długoterminową perspektywę wdrażania Strategii określono najważniejsze zasady systemu, a szczegółowe rozwiązania będą uzgadniane i stosowane według potrzeb wraz z postępowaniem prac.

2. Wdrażanie Strategii

Organem nadzorującym postępy i efekty wdrażania Strategii Rozwoju jest Rada Gminy, która poza funkcją nadzorczą, posiada kompetencje do zatwierdzenia dokumentu, a także uchwalania ewentualnych zmian.

Odpowiedzialnym za realizację założeń przyjętych w Strategii jest Wójt Gminy Świdnica, który będzie je wdrażał poprzez:

- powołanie oraz nadzór nad pracą Zespołu ds. wdrażania i monitorowania Strategii;
- podejmowanie czynności zmierzających do zapewnienia środków finansowych na przyjęte do realizacji przedsięwzięcia, a w szczególności: uwzględnianie zadań wynikających ze Strategii w budżecie Gminy i Wieloletniej Prognozie Finansowej, pozyskiwanie pozabudżetowych źródeł finansowania, np. funduszy z programów unijnych, wkładu własnego inwestorów zewnętrznych itp.;
- nawiązanie współpracy z partnerami społeczno-gospodarczymi w realizacji przedsięwzięć, wymagających zaangażowania innych podmiotów np.: innych samorządów, instytucji naukowych i państwowych, instytucji administracji publicznej, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców.

W skład Zespołu ds. wdrażania i monitorowania Strategii wejdą pracownicy właściwych działów Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych Gminy Świdnica zgodnie z obszarami tematycznymi Strategii. Skład zespołu będzie się zmieniał w związku z powierzonymi mu

zadaniami i może zostać uzupełniony o przedstawicieli partnerów społeczno-gospodarczych oraz ekspertów zewnętrznych w zależności od zapotrzebowania. Ośrodkiem koordynującym współpracę oraz działania związane z realizacją i monitoringiem Strategii będzie Dział Inwestycji i Infrastruktury Technicznej Urzędu Gminy Świdnica. Podstawowymi instrumentami wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Świdnica na lata 2014–2020 będą:

- inne gminne strategie np.: Strategia rozwoju oświaty w Gminie Świdnica na lata 2014–2020;
- gminne programy np.: w zakresie profilaktyki zdrowotnej, ochrony środowiska bądź współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- Wieloletnia Prognoza Finansowa;
- Budżet Gminy Świdnica.

3. Monitorowanie Strategii

Monitorowanie priorytetów i działań Strategii Rozwoju Gminy Świdnicy na lata 2014–2020 jest podstawowym warunkiem prawidłowej realizacji wyznaczonych w tym dokumencie celów. Głównym zadaniem monitoringu jest sprawdzenie postępów we wdrażaniu i weryfikacja zgodności osiągniętych rezultatów z założeniami. Proces monitorowania polegał będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów wyznaczonych w Strategii z wykorzystaniem odpowiednich wskaźników.

Poniżej przedstawiono kluczowe wskaźniki monitoringu, które zostały zdefiniowane na podstawie przyjętych priorytetów i działań Strategii oraz dostępności źródeł weryfikacji danych (statystyka publiczna lub wewnętrzne bazy danych Urzędu Gminy). W oparciu o zapisy Strategii, Zespół ds. wdrażania i monitorowania może zdefiniować inne lub dodatkowe wskaźniki wraz z oszacowaniem prognozowanej wartości docelowej.

Tabela 29. Kluczowe wskaźniki monitoringu Strategii

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych
Cel strategiczny 1. Poprawa stanu infrastruktury społecznej, technicznej i środowiskowej zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju.		
Odsetek mieszkańców korzystających z infrastruktury społecznej	%	UG Świdnica/ operatorzy infrastruktury
Roczne nakłady inwestycyjne przeznaczone na przedsięwzięcia związane z poprawą infrastruktury transportowej	zł	UG Świdnica
Odsetek mieszkańców korzystających z infrastruktury	%	BDL GUS/operatorzy infrastruktury

wodno-ściekowej		
Roczne nakłady inwestycyjne przeznaczone na przedsięwzięcia związane z poprawą efektywności energetycznej	zł	UG Świdnica
Cel strategiczny 2. Dywersyfikacja i specjalizacja gospodarcza oparta na endogenicznym potencjale gminy		
Liczba osób korzystający z noclegów w danym roku	os	BDL GUS
Liczba podmiotów gospodarczych działających w sektorze rolno-spożywczym	szt.	BDL GUS
Liczba zorganizowanych przez gminę akcji promocyjnych o charakterze gospodarczym	szt.	UG Świdnica
Cel strategiczny 3. Wzrost poziomu życia mieszkańców oparty na współdziałaniu, współdecydowaniu i oddolnej aktywności		
Liczba imprez kulturalnych/edukacyjnych organizowanych z udziałem gminy	szt.	UG Świdnica
Średni wynik uczniów w egzaminie gimnazjalnym w stosunku do średniej wojewódzkiej w danym roku	%	OKE
Liczba programów profilaktycznych zrealizowanych na terenie gminy	szt.	UG Świdnica

Podstawowym narzędziem monitoringu będzie roczne sprawozdanie z wykonania budżetu, w którym zarówno w części opisowej jak i finansowej zostaną wskazane działania zrealizowane w celu osiągnięcia złożeń Strategii. Dla celów monitoringowych istotne znaczenie będą miały również sprawozdania z realizacji innych strategii i programów Gminy Świdnica.

4. Ocena realizacji Strategii Rozwoju (ewaluacja)

W szerokim aspekcie ewaluacja dotyczy oceny realizacji strategii oraz jej wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Najszerzej ujmując, ewaluacja to systematyczne badanie społeczno-ekonomiczne oceniające jakość i wartość programów publicznych, ewaluacja to ocena interwencji publicznej pod kątem jej rezultatów, oddziaływania oraz potrzeb, które ma spełniać lub miała zaspokoić. Celem ewaluacji jest określenie adekwatności, efektywności, skuteczności, wpływu i trwałości interwencji publicznych podjętych w związku z realizacją Strategii Rozwoju.

Ewaluacja powinna zatem skupiać się rezultatach i wynikach oraz na ocenie szerszego kontekstu oddziaływania Strategii, a także odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy Gminy. W wąskim aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji poszczególnych elementów Strategii Rozwoju, przy czym kryteriami oceny zapisów strategii są:

- wskaźniki realizacji celów strategii;
- rozwiązywanie problemów (wyzwań przyjętych w priorytetach i działaniach);
- realizacja wizji rozwoju Gminy (wg przyjętych składników wizji).

W przypadku Strategii o długim okresie wdrożenia celowe jest przeprowadzenie ewaluacji w połowie okresu realizacji (*on-going*), gdyż jej wyniki mogą stanowić podstawę do podjęcia decyzji o zmianie przyjętych założeń. Przeprowadzenie ewaluacji *on-going* w trzecim roku wdrażania spowoduje, iż wprowadzenie ewentualnych korekt będzie możliwe i celowe. O potrzebie przygotowania ewaluacji zdecyduje Wójt Gminy Świdnica na podstawie rekomendacji Zespołu ds. wdrażania i monitorowania Strategii. Konieczność zmian Strategii może być również identyfikowana na podstawie wyników branżowych analiz i sprawozdań jak również wniosków wydziałów i jednostek organizacyjnych Gminy.

Po zakończeniu okresu realizacji Strategii Zespołu ds. wdrażania i monitorowania Strategii rozważy konieczność i zakres Ewaluacji *ex-post*. Ocena po zakończeniu wdrażania pozwoli uzyskać obiektywną ocenę zapisów Strategii pod kątem ich adekwatności, efektywności, skuteczności, wpływu i trwałości oraz stopnia osiągnięcia założonych celów. Wyniki i rekomendacje przeprowadzonych ewaluacji będą stanowić źródło informacji i dobrych praktyk dla wyznaczania strategicznych kierunków rozwoju gminy w kolejnym okresie programowania.

VI. TABELA WYKORZYSTANEDO ANALIZY SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ

Dane do Analizy społecznej

		2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ludność faktycznie zamieszkała							
ogółem	osoba	15429	15556	15724	16351	16498	16719
kobiety	osoba	7825	7861	7935	8236	8302	8414
mężczyźni	osoba	7604	7695	7789	8115	8196	8305
Ludność według grup wieku:							
0-4 lat	osoba	818	883	931	870	893	897
5-9 lat	osoba	771	733	729	769	779	831
10-14 lat	osoba	935	920	887	920	861	891
15-19 lat	osoba	1212	1205	1181	1095	1101	1023
20-24 lat	osoba	1455	1341	1276	1209	1206	1171
25-29 lat	osoba	1253	1350	1442	1500	1428	1440
30-34 lat	osoba	1092	1145	1142	1331	1389	1419
35-39 lat	osoba	933	967	1045	1154	1229	1283
40-44 lat	osoba	957	910	913	984	1016	1095
45-49 lat	osoba	1221	1186	1122	1089	1030	1025
50-54 lat	osoba	1336	1351	1358	1365	1360	1293
55-59 lat	osoba	1103	1163	1231	1367	1395	1388
60-64 lat	osoba	559	633	724	894	989	1080
65-69 lat	osoba	436	431	416	424	469	541
70 lat i więcej	osoba	1348	1338	1327	1380	1353	1342
Ludność na 1 km ² (gęstość zaludnienia)	osoba	74	75	76	79	79	80
Ludność w wieku:							
przedprodukcyjnym	osoba	3274	3255	3235	3192	3178	3208
produkcyjnym	osoba	10067	10218	10391	10932	11021	11103
poprodukcyjnym	osoba	2088	2083	2098	2227	2299	2408
W % ogółem ludność w wieku:							
przedprodukcyjnym	%	21,2	20,9	20,6	19,5	19,3	19,2
produkcyjnym	%	65,2	65,7	66,1	66,9	66,8	66,4
poprodukcyjnym	%	13,5	13,4	13,3	13,6	13,9	14,4
Wskaźniki obciążenia demograficznego							
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	53,3	52,2	51,3	49,6	49,7	50,6
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	63,8	64,0	64,9	69,8	72,3	75,1

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚWIDNICA NA LATA 2014 –2020
„RAZEM LEPIEJ”

ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	20,7	20,4	20,2	20,4	20,9	21,7
Kobiety na 100 mężczyzn	osoba	103	102	102	101	101	101
Na 1000 ludności:							
zgony	-	9,2	10,6	9,9	8,6	9,5	10,1
przyrost naturalny	-	5,0	4,0	1,9	3,3	-0,7	0,1
urodzenia żywe	-	14,2	14,6	11,8	11,8	8,8	10,2
małżeństwa zawarte w ciągu roku	-	6,5	6,7	6,7	4,0	4,8	4,6
Saldo migracji na pobyt stały							
saldo migracji gminnych wewnętrznych	osoba	97	81	173	172	162	232
saldo migracji zagranicznych	osoba	0	-7	-4	1	-3	-8

		2007	2008	2009	2010	2011	2012
Pracujący							
ogółem	osoba	1463	1482	1400	1483	1514	1524
mężczyźni	osoba	842	883	844	906	946	967
kobiety	osoba	621	599	556	577	568	557
Bezrobotni zarejestrowani							
ogółem	osoba	560	527	700	691	615	808
mężczyźni	osoba	235	259	354	338	291	405
kobiety	osoba	325	268	346	353	324	403
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym							
ogółem	%	5,6	5,2	6,7	6,3	5,6	7,3
kobiety	%	6,9	5,6	7,1	6,9	6,3	7,8
mężczyźni	%	4,4	4,8	6,4	5,8	4,9	6,8

		2007	2008	2009	2010	2011	2012
Pomoc społeczna							
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	gosp. dom.	-	1084	537	482	503	500
osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	osoba	-	2178	1580	1302	1280	1229
udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	%	-	14,1	10,1	8,0	7,8	7,4

Dane do Analizy gospodarczej

		2007	2008	2009	2010	2011	2012
Wskaźniki- podmioty gospodarcze							
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	-	-	839	853	847	868
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym		-	-	10,5	10,6	10,6	10,8
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	jed. gosp.	12	11	11	11	13	14
podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	jed. gosp.	-	-	136	134	113	123
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	mieszk.	122,9	128,7	126,9	127,5	126,8	130,8

		2007	2008	2009	2010	2011	2012
ZASOBY MIESZKANIOWE							
Przeciętna powierzchnia użytkowa							
1 mieszkania	m2	81,0	82,2	83,0	88,8	90,2	90,7
na 1 osobę	m2	25,0	25,8	26,6	28,0	28,6	28,7
Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne:							
wodociąg	mieszk.	4526	4646	4803	4951	5032	5082
ustęp splukiwany	mieszk.	3699	3819	3972	4633	4714	4764
łazienka	mieszk.	3795	3915	4068	4483	4564	4614
centralne ogrzewanie	mieszk.	2813	2933	3086	3471	3552	3602
gaz z sieci	mieszk.	482	486	494	578	590	595
PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO							
Budynki mieszkalne oddane do użytkowania*	bud.	29	73	70	53	83	49
Mieszkania oddane do użytkowania							
mieszkania	mieszk.	30	120	157	54	86	63
izby	izba	173	590	711	309	520	344
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	5680	15540	17502	8342	15251	8985
Mieszkania	mieszk.	4763	4883	5036	5160	5241	5291

		2007	2008	2009	2010	2011	2012
GOSPODARKA KOMUNALNA							
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności							
z wodociągu	%	74,0	74,6	74,6	74,6	75,2	75,6
z kanalizacji	%	19,0	19,0	19,0	19,0	22,3	24,8
z gazu	%	10,1	10,0	9,8	9,8	11,9	12,2

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚWIDNICA NA LATA 2014 –2020
„RAZEM LEPIEJ”

Zużycie wody, energii elektrycznej i gazu z sieci w gospodarstwach domowych							
zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m ³	21,9	23,3	24,2	23,5	25,4	24,3
zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m ³	18,5	20,0	19,1	20,2	20,1	24,9
Kanalizacja i wodociągi							
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	126,8	136,0	136,0	136,3	136,0	138,5
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2410	2534	2534	2534	2650	2704
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	11414	11611	11736	12204	12406	12646
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	36,2	36,5	36,5	36,5	50,0	50,2
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	455	455	455	455	667	763
ścieki odprowadzone	dam ³	107,8	224,1	498,1	461	388	308
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	2936	2960	2992	3112	3677	4141

		2007	2008	2009	2010	2011	2012
TURYSTYKA							
Wybrane turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania (ogółem)							
obiekty	ob.	2	2	3	2	2	3
miejsca noclegowe	msc	178	178	180	172	172	190
korzystający z noclegów	osoba	7345	6669	7621	7699	8074	8604
udzielone noclegi	-	25370	23154	24303	24900	26224	29867

		2007	2008	2009	2010	2011	2012
Gospodarka odpadami							
jednostki odbierające odpady w badanym roku wg obszaru działalności	szt.	-	-	3	5	5	4
odpady ogółem	t	3577,25	1468,10	3449,93	3548,64	3928,13	3536,02
odpady z gospodarstw domowych	t	2821,23	1004,16	2253,93	2532,84	2927,13	2600,88
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg	184,1	64,8	144,2	155,9	178,7	156,4
budynki mieszkalne objęte zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych	szt.	-	-	2656	2669	2593	2838

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚWIDNICA NA LATA 2014 –2020
„RAZEM LEPIEJ”

		2007	2008	2009	2010	2011	2012
Drogi Gminne							
o nawierzchni twardej	km	270,7	285,9	298,6	321,9	339,0	352,6
o nawierzchni twardej ulepszonej	km	240,1	253,7	275,3	285,7	300,9	314,1
o nawierzchni gruntowej	km	174,6	177,0	173,6	209,9	205,9	193,4
Drogi powiatowe							
o nawierzchni twardej	km	396,1	396,1	390,1	386,8	387,6	387,6
o nawierzchni twardej ulepszonej	km	394,9	394,9	388,9	385,8	386,6	386,6
o nawierzchni gruntowej	km	15,9	15,9	14,7	12,6	9,9	9,9

Dane do gospodarki finansowej

		2007	2008	2009	2010	2011	2012
DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO							
Dochody budżetu gminy							
dochody ogółem	zł	33248432,63	38215900,11	41087066,32	54916892,41	47280952,83	50898821,66
dochody własne	zł	14869493,44	17410923,26	16124633,33	20353347,07	20866209,40	22861791,67
dotacje ogółem (celowe + dotacje paragrafy 200, 620)	zł	-	-	10161344,99	20197015,34	11968926,43	12507891,99
subwencje ogólne	zł	10979461,00	12423057,00	14801088,00	14366530,00	14445817,00	15529138,00
subwencje na zadania oświatowe	zł	8554673,00	9536867,00	10191567,00	10867400,00	11587990,00	12888612,00
środki pozyskane z budżetu Unii Europejskiej	zł	761731,67	329794,91	359789,35	-	-	-
środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych	zł	-	-	-	0	0	0
dochody ogółem na 1 mieszkańca	zł	2169,13	2465,70	2628,73	3380,54	2886,33	3060,29
dochody własne na 1 mieszkańca	zł	970,09	1123,36	1031,65	1252,90	1273,81	1374,57
Dochody gminy ogółem wg działów							
rolnictwo i łowiectwo	zł	-	2009590,68	1775713,55	9810001,36	4245580,72	4384714,43
leśnictwo	zł	-	4052,06	3855,90	2356,41	2579,86	5084,24
rybołówstwo i rybactwo	zł	-	0	0	0	0	0
górnictwo i kopalnictwo	zł	-	0	0	0	0	0
przetwórstwo przemysłowe	zł	-	0	0	0	0	0
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	zł	-	0	56919,21	0	11654,00	0
handel	zł	-	0	0	0	0	0

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚWIDNICA NA LATA 2014 –2020
„RAZEM LEPIEJ”

hotele i restauracje	zł	-	0	0	0	0	0
transport i łączność	zł	-	404586,00	3033531,72	180000,00	683835,69	1135850,13
turystyka	zł	-	0	0	0	0	0
gospodarka mieszkaniowa	zł	-	2666198,57	1807129,45	1525762,37	1100295,90	1391210,36
działalność usługowa	zł	-	0	800,00	400,00	800,00	1000,00
informatyka	zł	-	0	0	0	0	0
nauka	zł	-	0	0	0	0	0
administracja publiczna	zł	-	219631,95	178578,24	189510,64	201948,45	193168,00
urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	zł	-	2300,00	25466,00	70767,24	28808,00	2760,00
obrona narodowa	zł	-	750,00	0	0	300,00	300,00
obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	zł	-	0	0	0	0	0
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	zł	-	1000,00	27000,00	108318,75	1000,00	146302,00
wymiar sprawiedliwości	zł	-	0	0	0	0	0
dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	zł	-	13895719,29	13799960,83	15285930,72	17417749,13	19697362,00
obsługa długu publicznego	zł	-	0	0	0	0	0
różne rozliczenia	zł	-	12423057,00	14801088,00	14366530,00	14565900,47	15657329,13
oświata i wychowanie	zł	-	1875024,69	885848,65	4897764,59	1019425,74	776413,10
szkolnictwo wyższe	zł	-	0	0	0	0	0
ochrona zdrowia	zł	-	0	313,25	0	0	0
pomoc społeczna	zł	-	4371886,73	4492796,01	4860151,72	4682551,94	5034937,06
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	zł	-	0	0	0	0	0
edukacyjna opieka wychowawcza	zł	-	306517,90	152573,05	823703,07	648074,03	285090,17
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	zł	-	10585,22	10282,46	2330105,54	1733381,75	1517465,37
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	zł	-	25000,02	35210,00	465590,00	165067,15	314317,32
ogrody botan. i zoolog. Oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	zł	-	0	0	0	0	0

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚWIDNICA NA LATA 2014 –2020
„RAZEM LEPIEJ”

kultura fizyczna i sport	zł	-	0	0	0	-	-
kultura fizyczna	zł	-	-	-	-	772000,00	355518,35
Wydatki z budżetu gminy							
wydatki ogółem	zł	34900432,91	41680051,08	41328124,56	56580235,63	50712948,59	48954632,06
wydatki majątkowe ogółem	zł	5311739,55	11949320,08	10322304,22	22574330,10	14662331,49	9922612,11
wydatki majątkowe inwestycyjne	zł	5213139,55	11661620,08	10242304,22	21636909,10	13922331,49	9922612,11
wydatki bieżące ogółem	zł	-	29730731,00	31005820,34	34005905,53	36050617,10	39032019,95
wydatki bieżące na wynagrodzenia	zł	-	10867203,40	11812765,90	12777585,05	14041320,05	14896258,40
wydatki ogółem na 1 mieszkańca	zł	2276,91	2689,21	2644,15	3482,93	3095,84	2943,40
Wydatki gminy ogółem wg działów							
rolnictwo i łowiectwo	zł	-	4272015,88	4058112,61	15861970,97	8472078,33	2671897,85
leśnictwo	zł	-	0	0	0	0	0
rybołówstwo i rybactwo	zł	-	0	0	0	0	0
górnictwo i kopalnictwo	zł	-	0	0	0	0	0
przetwórstwo przemysłowe	zł	-	0	0	0	0	0
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	zł	-	735358,56	508772,67	1378286,52	988911,52	252627,83
handel	zł	-	0	0	0	0	0
hotele i restauracje	zł	-	0	0	0	0	0
transport i łączność	zł	-	3572647,40	6102947,22	2767499,23	4243045,23	5589984,39
turystyka	zł	-	0	0	0	0	0
gospodarka mieszkaniowa	zł	-	2220486,88	1116246,97	916123,71	1446344,55	3311768,39
działalność usługowa	zł	-	90244,31	57985,94	80329,39	246107,53	48938,63
informatyka	zł	-	0	0	0	0	0
nauka	zł	-	0	0	0	0	0
administracja publiczna	zł	-	3650023,62	3793177,37	4812757,45	4595386,67	4925640,11
urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	zł	-	2300,00	25466,00	70768,00	28808,00	2760,00
obrona narodowa	zł	-	750,00	0	0	300,00	300,00
obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	zł	-	0	0	0	0	0
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	zł	-	380270,11	377399,11	1018290,56	402669,88	948756,10
wymiar sprawiedliwości	zł	-	0	0	0	0	0

dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	zł	-	81032,82	82568,64	80234,67	79365,25	0
obsługa długu publicznego	zł	-	647199,83	914281,50	902568,68	842268,69	1084639,73
różne rozliczenia	zł	-	4500,00	4500,00	4500,00	4500,00	56438,00
oświata i wychowanie	zł	-	17393578,87	15288779,43	14837000,48	16178138,09	16962865,16
szkolnictwo wyższe	zł	-	0	0	0	0	0
ochrona zdrowia	zł	-	244965,29	237825,11	213555,79	251691,62	247784,96
pomoc społeczna	zł	-	5323242,45	5619858,63	6196548,85	6306053,67	6835532,69
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	zł	-	0	0	0	0	0
edukacyjna opieka wychowawcza	zł	-	492532,80	401119,65	2333613,58	681610,65	761009,84
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	zł	-	810027,99	884088,77	1799642,22	1655693,05	2094701,07
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	zł	-	1520515,60	1439553,58	2809321,81	1927117,67	2305719,29
ogrody botan. i zoolog. oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	zł	-	0	0	0	0	0
kultura fizyczna i sport	zł	-	238358,67	415441,36	497223,72	-	-
kultura fizyczna	zł	-	-	-	-	2362858,19	853268,02

Dane powiatu świdnickiego, rok 2012

	Powierzchnia	Ludność ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Współczynnik feminizacji	Przyrost naturalny
województwo dolnośląskie	19947	2914362	1401750	1512612	107,9	-1,1
powiat świdnicki	741	161737	78107	83630	107,07	-1,9
Gmina M. Świdnica	22	59737	28461	31276	109,89	-2,8
Gmina Świebodzice	30	23306	11046	12260	110,99	-4,0
Gmina Jaworzyna Śląska	67	10468		5419	107,32	-0,4
w tym miasto	4	5261	2488	2773	111,45	-0,4
Gmina Strzegom	145	26991	13164	13827	105,031	-0,5

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚWIDNICA NA LATA 2014 –2020
„RAZEM LEPIEJ”

w tym miasto	20	16881	8081	8800	108,89	-0,2
Gmina Żarów	88	12655	6217	6438	103,55	-0,7
w tym miasto	6	6949	3377	3572	105,77	-0,1
Gmina Dobromierz	86	5381	2674	2707	101,23	-3,5
Gmina Marcinowice	95	6480	3191	3289	103,07	-0,3
Gmina Świdnica	208	16719	8305	8414	101,31	0,1

	Pracujący	Bezrobotni ogółem	Mężczyźni	Kobiety
województwo dolnośląskie	695680	157369	77092	80277
powiat świdnicki	33349	8942	4432	4510
Gmina M. Świdnica	16843	2819	1396	1423
Gmina Świebodzice	4298	1363	694	669
Gmina Jaworzyna Śląska	1688	554	276	278
w tym miasto	1467			
Gmina Strzegom	4697	2045	994	1051
w tym miasto	3152			
Gmina Żarów	3106	569	288	281
w tym miasto	3003			
Gmina Dobromierz	750	478	245	233
Gmina Marcinowice	443	306	134	172
Gmina Świdnica	1524	808	405	403

	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	Dochody gminy ogółem (zł)	Wydatki gminy ogółem (zł)	D-W gminy ogółem (zł)	Przeciętna powierzchnia użytkowa w m ²
województwo dolnośląskie	1156	3162,36	3143,5	18,86	71,9
powiat świdnicki	1109	2606,90	2590,38	16,52	67,6
Gmina M. Świdnica	1402	3017,65	2676,94	340,71	62,6
Gmina Świebodzice	1061	2351,07	2268,42	82,65	60,4
Gmina Jaworzyna Śląska	751	2879,58	3169,61	-290,03	69,7
Gmina Strzegom	750	2578,17	2510,63	67,54	65,7
Gmina Żarów	795	3447,93	3407,79	40,14	69,6
Gmina Dobromierz	1043	3224,54	3379,21	-154,67	78,3
Gmina Marcinowice	868	3060,29	2943,4	116,89	90,6
Gmina Świdnica	880	3162,36	3143,5	18,86	90,7

VII. SPISY

1. Spis dokumentów strategicznych

1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014–2020:

http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/pife/RPO_WD_projekt_25_02_14_final.pdf

2. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020:

http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD/SRWD_2020-final.pdf

3. Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego na lata 2014–2020 – projekt do konsultacji:

http://www.powiat.swidnica.pl/strony/do_druku/aktualnosci/2013/12/020-01.pdf

4. Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych powiatu świdnickiego na lata 2014–2020:

<http://pcpr.swidnica.pl/media/dokumenty/STRATEGIA-projekt.pdf>

5. Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych Gminy Świdnica na lata 2014–2020:

<http://bip.gmina.swidnica.pl/attachments/article/345/LI-409-2013%20w%20spr%20przyj%C4%99cia%20Strategii%20Integracji%20i%20Rozwi%C4%85zywania%20Problem%C3%B3w%20Spo%C5%82ecznych%20Gminy%20%C5%9Awidnica%20na%20lata%202014-20120.pdf>

6. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego:

http://gmina.swidnica.pl/doc/2009/studium/tekst_studium_2009.pdf

7. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (dla poszczególnych sołectw):

<http://www.gmina.swidnica.pl/content/view/800/146/>

8. Wieloletni program współpracy Gminy Świdnica z organizacjami pozarządowymi na lata 2011-2012:

http://bip.swidnica.dolnyslask.pl/files/Wieloletni%20program%20wspolpracy%20Gminy%20Swidnica%20z%20organizacjami_%20pozarzadowymi%20na%20lata%202011_2012.pdf

9. Program współpracy Gminy Świdnica z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w ust (...) o działalności użytku publicznego i o wolontariacie na 2012 rok:

<http://bip.swidnica.dolnyslask.pl/files/XVI-105-2011%20w%20spr.%20przyjecia%20Programu%20wspolpracy%20Gminy%20Swidnica%20z%20organizacjami%20pozarzadowymi%20na%202012%20rok.pdf>

10. Wieloletnia prognoza finansowa Gminy Świdnica

<http://bip.swidnica.dolnyslask.pl/files/zarzadzenia/zarzadzenie%20nr%20146-2012%20w%20sprawie%20zmiany%20Wieloletniej%20Prognozy%20Finansowej%20Gminy%20Swidnica.pdf>

11. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

https://www.minrol.gov.pl/pol/content/download/45467/250325/file/2014_01_24_III_PROJEKT_PROW_.doc.pdf

12. Strategia Rozwoju Kraju 2020

http://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_rozwoju/SRK_2020/Documents/SRK_2020_112012_1.pdf

13. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020

http://strateg.stat.gov.pl/strategie_pliki/Krajowa_Strategia_Rozwoju_Regionalnego.pdf

2. Spis rysunków

RYСУNEK 1. SOŁECTWA GMINY WIEJSKIEJ ŚWIDNICA	4
RYСУNEK 2. ROZMIESZCZENIE JEDNOSTEK OSP W GMINIE ŚWIDNICA.	26
RYСУNEK 3. OKRĘGI OŚWIATOWE W GMINIE ŚWIDNICA	29

3. Spis wykresów

WYKRES 1. LUDNOŚĆ FAKTYCZNIE ZAMIESZKAŁA NA TERENIE GMINY ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012 (OS)	9
WYKRES 2. OBCIĄŻENIE DEMOGRAFICZNE W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012 (OS)	10
WYKRES 3. LICZBA OSÓB ZATRUDNIONYCH W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012 (OS)	11
WYKRES 4. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012 (OS)	12
WYKRES 5. UDZIAŁ BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012 (%)	13
WYKRES 6. LICZBA DZIECI W PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012 (OS).....	27
WYKRES 7. PROGNOZA LICZBY DZIECI/UCZNIÓW W POSZCZEGÓLNYCH TYPAH PLACÓWEK OŚWIATOWYCH W LATACH 2014/15–2019/20	28
WYKRES 8. POMOC SPOŁECZNA W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2008-2012.	31
WYKRES 9. WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW FINANSOWYCH GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W ŚWIDNICY W LATACH 2010-2012 (ZŁ).....	31
WYKRES 10. LICZBA ŚWIADCZEŃ UDZIELONYCH MIESZKAŃCOM GMINY ŚWIDNICA W LATACH 2010-2012	32
WYKRES 11. KWOTA PRZEZNACZONA NA ŚWIADCZENIA DLA MIESZKAŃCÓW GMINY ŚWIDNICA W LATACH 2010-2012	32
WYKRES 12. PORADY W PODSTAWOWEJ OPIECE ZDROWOTNEJ NA TERENIE GMINY ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012....	34
WYKRES 13. DROGI GMINNE W POWIECIE ŚWIDNICKIM W LATACH 2007–2012 (KM)	38
WYKRES 14. DROGI POWIATOWE W POWIECIE ŚWIDNICKIM W LATACH 2007–2012 (KM)	38
WYKRES 15. MIESZKANIA WYPOSAŻONE W URZĄDZENIA TECHNICZNO-SANITARNE W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012 (MIESZKANIA)	40
WYKRES 16. POŁĄCZENIA WODOCIĄGOWE PROWADZĄCE DO BUDYNKÓW MIESZKALNYCH I ZBIOROWEGO ZAMIESZKANIA W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012 (SZT.)	41
WYKRES 17. LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI WODOCIĄGOWEJ W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012 (OSOBA)	41
WYKRES 18. POŁĄCZENIA KANALIZACYJNE PROWADZĄCE DO BUDYNKÓW MIESZKALNYCH I ZBIOROWEGO ZAMIESZKANIA W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012 (SZT.)	43
WYKRES 19. ŚCIEKI ODPROWADZONE W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012 (DAM ³)	43
WYKRES 20. LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI KANALIZACYJNEJ W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012 (OSOBA)	44
WYKRES 21. ILOŚĆ ZEBRANYCH ODPADÓW W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012 (T)	44
WYKRES 22. ODPADY Z GOSPODARSTW DOMOWYCH PRZYPADAJĄCE NA 1 MIESZKAŃCA NA ROK W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012 (KG).....	45
WYKRES 23. DOCHODY I WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012	48
WYKRES 24. DOCHODY NA 1 MIESZKAŃCA W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012	49
WYKRES 25. STRUKTURA WYDATKÓW NA 1 MIESZKAŃCA W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2008–2012	49
WYKRES 26. DOCHODY BUDŻETU GMINY ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012	50
WYKRES 27. LUDNOŚĆ W POWIECIE ŚWIDNICKIM W 2012 R.	51
WYKRES 28. LUDNOŚĆ NA 1 KM ² W 2012 R.	52
WYKRES 29. LICZBA OSÓB PRACUJĄCYCH W POWIECIE ŚWIDNICKIM W 2012 R.....	53
WYKRES 30. PODMIOTY WPISANE DO REJESTRU REGON NA 10 TYS. LUDNOŚCI W 2012R.....	54
WYKRES 31. BEZROBOTNI W POWIECIE ŚWIDNICKIM W 2012 R.	54
WYKRES 32. WYDATKI I DOCHODU GMINY NA 1 MIESZKAŃCA W 2012 R.	55
WYKRES 33. PRZECIĘTNA POWIERZCHNIA UŻYTKOWA W M ² W 2012 R.	56

4. Spis tabel

TABELA 1.	RUCH NATURALNY I MIGRACYJNY LUDNOŚCI GMINY ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012.....	10
TABELA 2.	NAJWAŻNIEJSZE IMPREZY I WYDARZENIA ODBYWAJĄCE SIĘ COROCZNIE W GMINIE ŚWIDNICA W 2014 ROKU.	14
TABELA 3.	CZYTELNICTWO W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012.	15
TABELA 4.	LICZBA DZIECI/UCZNIÓW W POSZCZEGÓLNYCH TYPACH PLACÓWEK OŚWIATOWYCH W LATACH 2014/15– 2019/20	28
TABELA 5.	PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ (REJESTR REGON) W GMINIE ŚWIDNICA A LATACH 2007–2012.	35
TABELA 6	WSKAŹNIKI PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W GMINIE ŚWIDNICA, LATA 2007–2012 (JED. GOSP).....	36
TABELA 7.	PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ (WG. PKD) W GMINIE ŚWIDNICA W ROKU 2012.....	36
TABELA 8.	ZASOBY MIESZKANIOWE W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012.....	39
TABELA 9.	DŁUGOŚĆ CZYNNEJ SIECI ROZDZIELCZEJ W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012 (W KM)	40
TABELA 10.	DŁUGOŚĆ CZYNNEJ SIECI KANALIZACYJNEJ W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012 (W KM).....	42
TABELA 11.	TURYSTYCZNE OBIEKTY ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA W GMINIE ŚWIDNICA W LATACH 2007–2012.....	47
TABELA 12.	BAZA TURYSTYCZNA W 2012 R.....	56
TABELA 13.	MATRYCA KOMPLEMENTARNOŚCI CELU STRATEGICZNEGO NR 1 „POPRAWA STANU INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ, TECHNICZNEJ I ŚRODOWISKOWEJ ZGODNIE Z KONCEPCJĄ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU” Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMAMI OPERACYJNYMI	72
TABELA 14.	MATRYCA KOMPLEMENTARNOŚCI PRIORYTETU 1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMAMI OPERACYJNYMI	75
TABELA 15.	MATRYCA KOMPLEMENTARNOŚCI PRIORYTETU 2. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TRANSPORTOWEJ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMAMI OPERACYJNYMI	78
TABELA 16.	MATRYCA KOMPLEMENTARNOŚCI PRIORYTETU 3. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY ŚRODOWISKA Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMAMI OPERACYJNYMI	82
TABELA 17.	MATRYCA KOMPLEMENTARNOŚCI CELU STRATEGICZNEGO 2 „DYWERSYFIKACJA I SPECJALIZACJA GOSPODARCZA OPARTA NA ENDOGENICZNYM POTENCJALE GMINY”	85
TABELA 18.	MATRYCA KOMPLEMENTARNOŚCI PRIORYTETU 1. ROZWÓJ FUNKCJI TURYSTYCZNO-REKREACYJNEJ	88
TABELA 19.	MATRYCA KOMPLEMENTARNOŚCI PRIORYTETU 2. ROZWÓJ FUNKCJI PRZEMYSŁOWEJ GMINY W OPARCIU O DWA FILARY: PRZETWÓRSTWO I KOOPERACJA Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMAMI OPERACYJNYMI.....	91
TABELA 20.	MATRYCA KOMPLEMENTARNOŚCI PRIORYTETU 3. AKTYWIZACJA GOSPODARCZA PRZEDSIĘBIORSTW I LUDNOŚCI W OPARCIU O DWA FILARY: PRZETWÓRSTWO I KOOPERACJA Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMAMI OPERACYJNYMI.	94
TABELA 21.	MATRYCA KOMPLEMENTARNOŚCI PRIORYTETU 4. PROMOCJA GOSPODARCZA GMINY Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMAMI OPERACYJNYMI.	97
TABELA 22.	MATRYCA KOMPLEMENTARNOŚCI CELU STRATEGICZNEGO 3 „WZROST POZIOMU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW OPARTY NA WSPÓLDZIAŁANIU, WSPÓLDECYDOWANIU I ODDOLNEJ AKTYWNOŚCI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMAMI OPERACYJNYMI.....	100
TABELA 23.	MATRYCA KOMPLEMENTARNOŚCI PRIORYTETU 1.ZAPEWNIENIE GODNEGO ŻYCIA OSOBOM STARSZYM I NIEPEŁNOSPRAWNYM Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMAMI OPERACYJNYMI.	103
TABELA 24.	MATRYCA KOMPLEMENTARNOŚCI PRIORYTETU 2. POLITYKA PRORODZINNA Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMAMI OPERACYJNYMI.....	105
TABELA 25.	MATRYCA KOMPLEMENTARNOŚCI PRIORYTETU 3. PRZECIWDZIAŁANIE WSPÓŁCZESNYM PROBLEMOM SPOŁECZNYM Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMAMI OPERACYJNYMI.....	109
TABELA 26.	MATRYCA KOMPLEMENTARNOŚCI PRIORYTETU 4. KSZTAŁCENIE NA WYSOKIM POZIOMIE, PRZYGOTOWANIE DZIECI I MŁODZIEŻY DO FUNKCJONOWANIA WE WSPÓŁCZESNYM ŚWIECIE Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMAMI OPERACYJNYMI.	112
TABELA 27.	MATRYCA KOMPLEMENTARNOŚCI PRIORYTETU 5. PROFILAKTYKA ZDROWOTNA Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMAMI OPERACYJNYMI.	114
TABELA 28.	MATRYCA KOMPLEMENTARNOŚCI PRIORYTETU 6. AKTYWIZACJA LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMAMI OPERACYJNYMI.	116
TABELA 29.	KLUCZOWE WSKAŹNIKI MONITORINGU STRATEGII	118

